AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Ömür boyunca
aylık gelir
ÖMÜR
BOYUNCA
AYLIK
GELİR
ÖMÜR
BOYUNCA
AYLIK
GELİR
ömür boyunca aylık gelir
TÜRKİYE
VAKIFLAR
BANKASI
ömür boyunca
aylık gelir
Ömür boyunca
aylık gelir

A K İ S

Haftalık Aktüalite Mecmuası

Denizciler Caddesi
Yeni Matbaa - Ankara
P. K. 582 — Tel: 18992

Fiyat: 60 Kuruş

*

İmtiyaz Sahibi:
Metin TOKER

*

Yazı İşlerini fiilen idare eden :
Cüneyt ARCAYÜREK

*

Ressam:
İzzet ÇETİN

*

Karikatür :
TURHAN

Fotoğraf:
ASSOCIATED PRESS — ZÜHTÜ ÖVEN

*

Klişe:
Doğan TORUNOĞLU

*

Abone Şartları :

3 aylık	(12 nüsha) :	6 lira
6 aylık	(25 nüsha) :	12 lira
1 senelik	(52 nüsha) :	24 lira

*

İlân Şartları :

4 Renkli arka kapak (Tam sayfa) : 350 lira
Kapak içi 300 lira ve metin sayfaları Santimi 4 Lira

*

Dizildiği ve Basıldığı Yer :
Yeni Matbaa — Ankara

Kapak Resmimiz

Emin Kalafat

Bugünkü havanın vekili

Kendi aramızda

Sevgili AKİS Okuyucuları

Günlerden bir gün bir muhalefet hatibi Meclis kürsüsüne çıkıp da hükümetin dış politikasını tenkit etse, acaba iktidar partisinin Meclis guruba nasıl bir reaksiyon gösterecek? Günlerden bir gün bir muhalefet yazarı, - hattâ mutlaka muhalefet yazarı olmaya da lüzum yok; sadece bir yazar - dış politikanın şöyle değil de böyle olmasını tavsiye etse, acaba muvafakat gazeteleri nasıl bir ton kullanacaklar? Büyük Millet Meclisinde son günlerde cereyan etmiş bazı müzakereler insanı bu suallere cevap aramaya sevkediyor. Zira muhalefet hatipleri söz aldıklarında Meclis, bunların tasvipkâr konuşmalarını adeta bir mecburiyet saydığını göstermiştir. Cumhuriyet Halk Partisi namına yapılan konuşma, ana prensip bakmamdan hükümeti desteklediği halde bazı ihtirazı kayıtlar dermeyan ediyor diye memnuniyetsizlik uyandırmıştır.

Parti demek, her şeyden evvel ve her şeyden çok bir takım meseleler hakkında başka fikirlere sahip insan topluluğu demektir. Bu meseleler arasına zaman zaman dış politikanın da karışmasını artık yadırgamamak gerekir. Onuncu yaşma basan demokrasimiz, bazı iptidaîliklerden yavaş yavaş sıyrılmaya çalışmalıdır. Partilerin dış politika üzerinde aynı kanaatlere sahip olmaları hiç şüphesiz harice karşı vaziyetimizi kuvvetlendirir ve hem memleketin, hem de iktidarın çok işine yarar. Ancak ayrı kanaat taşımanın da vatana ihanet manasına gelmediğini ve muhalefetin dış politikada hükümeti mutlaka ve hükümet ne yaparsa yapsın desteklemesi gerekmediğini peşinen kabul etmek lâzımdır. Bugün Almanyada iki ana partiyi, Hıristiyan Demokratları ve Sosyalistleri dış politikada derin bir uçurum ayırmaktadır. Memleketin silahlanması veya silahlanmaması, Ruslarla görüşülmesi veya görüşülmemesi, batıya angaje olunması veya olunmaması ciddî bir ihtilaf mevzuudur ve şiddetli tartışmalara yol açmaktadır, iki taraf birbirini Alman menfaatlerine zarar vermekle suçlandırmaktadır. Ama hiç kimse muhalefet iktidarı dış politikada tutmuyor diye sadece ona kabahat bulmamaktadır.

Bizde bu mutabakat, tâ 1945 den, yani demokrasiye geçmeye karar verdiğimizden - veya verildiğinden - beri daha ziyade mecburiyet halinde görülmektedir. 1950 ye kadar Demokrat parti ömrünün devam edeceğinden emin bulunmadığı için dış politikada muhalefet yapmasının bir "kapatılma" veya "demokrasi tecrübesine son verme" sebebi olabileceğinden daima endişe duymuş ve vatanseverliğini o yoldan ispat etmeye çalışmıştır. 1950 den sonra ise, âdet sürüp gitmiştir.

Memnuniyetle müşahede edilen bir nokta, partilerin dış politikanın esasında hakikaten ve yürekten mutabık olduklarıdır. Ancak böyle bir mutabakat, dış politikanın tatbiki mevzuunda da partilerin arasında zaman zaman istişarelere lüzum gösterir. Yoksa, muhalefeti mühim hadiselerden haberdar etmeyi dahi düşünmeyen, onun fikirlerini almaya lüzum görmeyen bir iktidar, her şey olup bittikten sonra mutlaka ve mutlaka "tam tasvip" isterse bunun demokrasiyle fazla alakası bulunmaz.

Havanın yumuşaklığından bahsedildiği şu sırada ve memleketimiz için çok mühim hadiseler cereyan ederken dış politikanın hakiki manasile millî bir politika haline gelmesi ancak iktidarın muhalefeti çağırıp kendisine temaslarını anlatması, izahat vermesi, onun fikrini öğrenmesi ile kabil olur.

Belki bu, "ilk temas" yerine de geçer ve bir takım protokol güçlüklerini önler.

Saygılarımızla

AKİS

CİLT KAPAKLARIMIZ

İki cildini tamamlamış olan AKİS, okuyucularından bu mecmuaların nasıl ciltleneceği hususunda malûmat isteyen pek çok mektup almıştır. Okuyucularımız bu mektuplarında bizim hususî cilt kapakları yaptırmamızı talep etmişlerdir. AKÎS, bu arzuyu yerine getirmiştir. Her iki cildimiz için son derece zarif kapaklar hazırlanmaktadır. Bunların tanesinin fiyatı 350 kuruştur. Okuyucularımız bu parayı posta havalesiyle P.K. 582 - Ankara adresine yolladıkları takdirde kapaklarımız kendilerine derhal gönderilecektir.

Okuyucularımız arzu ettikleri takdirde bize mecmualarını getirebilir veya gönderebilirler. Bunlar tarafımızdan, aynı fiyata ciltlettirilecektir.

Kabinedeki **değişiklik şayiaları yalanlandı**

Şayiaların Maliye Vekili Polatkanın istifasından ve istifanın da kabul edilmeyerek geri alınmasından ileri geldiği anlaşıldı

Maliye Vekâleti Gelirler Umum Müdürü Sami Şehbenderler ile Müşavirlerden Cahil Kayra dün itifa ettiler

Türk Sesi'nin mühim haberi!
Sıra *Maliye vekiline geldi*

Hükümet

Karpuz kabuğu oyunu

Telefon çaldı ve aşina bir ses selam sabahtan sonra, heyecan içinde sordu:

"— Havadisi biliyor musunuz?"

«— Hayrola?"

"— Maliye vekili Hasan Polatkan İstifa etti."

Telefon kapandı.

Fakat başka yerlerde başka telefonlar çaldı; başka sesler aynı haberi verdiler. Haber verilen yerler ya gazeteler, ya mecmualar, ya havadis ajansları idi. Sanki bir gizli şahsiyet, Maliye vekili Hasan Polatkanın istifa ettiğinin yazılmasını arzuluyordu. Bu tehalük onu gösteriyordu.

Ertesi gün, meşhur Türk Sesi gazetesi birinci sayfasında tam beş sütunluk' üç katlı manşetlerle okuyucularına şu haberi verdi:

Kabinedeki değişiklik
şayiaları yalanlandı

Şayiaların Maliye vekili Polatkanın istifasından ve istifanın da kabul edilmeyerek geri alınmasından ileri geldiği anlaşıldı.

Maliye vekâleti Gelirler Umum Müdürü Sami Şehbenderler ve müşavirlerden Sami Kayra dün istifa ettiler

Telefonların esrarı ve havadisin menşei anlaşılmıştı. Ertesi gün Hatan Polatkan verdiği beyanatta "şevkle vazifesi başında bulunduğunu,, bildiriyor ve "hangi maksatlarla kimler tarafından çıkarıldığı malûm bu gibi haberler" e kulak asılmamasını istiyordu. Aynı Türk Sesi gazetesi bundan evvel de Millî Savunma Bakam Ethem Menderese, İşletmeler Bakanı Prof. Fethi Çelikbaşa aynı neviden oyunlar etmişti .Gazetenin bilfiil sahibi, o zamanlar, Devlet bakanı Dr. Mükerrem Sarol idi.

1950 den bu yana Hasan Polatkan, kabinede kuvvetlenmiş ve sözü geçen vekillerden biri olmuştu. Döviz musluğunu elinde tutması kendisine ve mevkiine ayrı bir ehemmiyet veriyordu. Fakat bu iki sebep, aleyhinde bir takım kombinezonlara yol açmıştı. Şimdi, denk etiketiyle getirilen bütçenin açıkla bağlanması Maliye bakanının düşmanlarına fırsat vermişti. Bunlar, aslında topyekûn hükümetin hezimeti olan bir hadisenin yükünü Hasan Polatkanın sırtına bindirmek istiyorlardı. Fakat başbakan Adnan Menderes, işlerin hakiki cephesine vakıf bulunduğundan ve Meclisin reaksiyonunun neye ve kimlere karşı olduğunu gayet iyi anladığından Maliye bakanını tutmuştu. Böylece, döndürülmek istenilen manevra fiyasko ile neticeleniyordu.

Mamafih, her tarafı birden idare etmek isteyen Adnan Menderes bir kaç gün sonra İstanbula giderken Devlet Bakam Dr. Mükerrem Sarolu da beraberinde götürüyordu.

Tazelenen rivayetler

Fakat bu "karpuz kabuğu oyunu" bir takım şayiaların yenilenmesine vesile vermişti. Meclis, kabinede değişikliğe mutlaka intizar ediyordu. Bakanlardan bazıları hakikaten yıpranmışlardı ve bir takım garip hadiseler kendilerini daha fazla yıpratıyordu. Adalet bakam Osman Şevki Çiçekdağın umumî efkâra hilafı hakikat beyanda bulunduğu iddiasile karşı karşıya bırakılmış olması o hakikaten ulvi makama daha uygun birinin - meselâ Hazım Türegün'ün - getirilmesi temennisini ortaya çıkarıyordu. Hâkimlerimizin teminat durumu hakkında izhar edilen şüpheler, böyle bir değişiklik olursa kısmen hafifleyecekti. ' İhtimal ki başka bir bakan, "selâhiyet" ini istimalde Osman Şevki Çiçekdağdan daha dikkatli ve titiz davranacaktı. Millî Eğitim bakanının profesörlerin terfii hakkında söz sahibi olmak arzusunu izhar etmesi de iyi karşılanmamış, İstanbul Üniversitesinde galeyana yol açmıştı. Şimdi vazifesi başına iade edilmiş olan Prof. Bülent Nuri Esen'i kürsüsünden eden kararın altında da aynı Celal Yardımcının imzası vardı. Bu karar neden alınmış, neden kaldırılmıştı? Meclis pek merak ediyor ve bir takım keyfî muamelelerden şüpheleniyordu. Bir çok milletvekili tatilin sonunda oklarını yeniden Millî Eğitim bakanına tevcihe hazırlanıyordu. Tabiî Celâl Yardımcı, her şeye rağmen mevkiinde kalırsa...

Nihayet Ankara radyosunda cereyan eden ve okuyucularımızın tafsilatını gene bu sütunlarda buldukları bir hadise Devlet bakam Dr. Mükerrem Sarol hakkında belki de bardağı taşıran damla olmak istidadındaydı. Evet, Meclisin şiddetle tenkit ettiği bakanlar vardı ve bazı milletvekilleri "kabine, onuncu Meclisin kabinesi değildir" diyorlardı.

Üstelik, onuncu Meclis içinde Demokrat Milletvekillerinden müteşekkil bir gençler gurubu, sesini zaman zaman işittirmek maksadile teşkilatlanıyordu. Bu gurup ilk meydan muharebesini, Nisan ayında, basın kanununda ispat hakkının tanınmasını isteyen teklif Meclise geldiğinde verecekti.

Adnan Menderes ne yapacak?

Hükûmetin bütçe müzakerelerinden yaralı çıkmış olduğunda şüphe yoktur. Bu vesileyle New-York Timesda intişar eden ve rotasını değiştirmemiş bulunsaydı Halkçı'nın hiç şüphe-

Hasan Polatkan
Şevkle oturuyormuş

siz sütunlarına alacağı bir havadiste Meclisin hareketi "Menderes kabinesine karşı 1950 den beri gösterilen ilk itimatsızlık" şeklinde tavsif ediliyor, fakat bir istifanın bahis mevzuu bulunmadığı bildiriliyordu. Yabancı tarafsız çevreler de hadiseyi böyle tefsir etmişlerdi.

Menderesin, hükümetini sevilmeyen ve bilhassa Meclis tarafından tutulmayan bakanlardan temizlemesi kendisine yeni bir kuvvet kazandıracaktır. Gerek iç ve gerekse dış politikada mühim gelişmelerin arefesinde bulunduğumuz bir sırada bunun sağlayacağı faydayı inkâra imkân yoktur. Bilhassa antidemokratik temayül ve zihniyetleri, partizanlık vasıfları, sertliğe düşkünlükleri açıkça belirmiş olan "mesai arkadaşları" nın yerine mevcut havanın samimiyetine milleti daha iyi inandırabilecek hüviyette kimselerin getirilmesini Adnan Menderesin lüzumlu görüp görmediği meçhuldür. Gerçi başvekil yumuşak konuşmaya başlar başlamaz bu zatlar da yumuşakların yumuşağı kesilmekte inanılmayacak tehalük göstermişlerdir ama, memleketin her şeyden evvel samimiyete olan ihtiyacı da gözden uzak tutulamaz. Muhalefetin de bu noktada, Demokrat Parti gurubunun görüşüne katıldığı anlaşılmaktadır.

Ancak karar, pek çok defa olduğu gibi bu sefer de başvekilin dudakları arasındadır. Her halde şu haftalar içinde bir değişiklik, sürpriz sayılmamalıdır. Nisan ayının siyaset hayatımıza yeni çiçeklerle girmesi kuvvetle muhtemeldir. Hiç olmazsa bu, umumi bir arzudur.

Demokrat parti gurubu, değişiklikten zarar gelmeyeceği kanaatindedir.

C. H. P.

Bir devrin eşiğinde

Cumhuriyet Halk Partisinin yüksek sevk ve idaresinden mesul, aynı zamanda Parti Meclisinin azalarından biri olan zat:

"— Madem ki merak ediyor, söyleyelim.. dedi. Neşriyat ve telkinlerini yanlış, zararlı, memleket menfaatlerine ve parti anlayışına aykırı bulmakta olduğumuz gazete Halkçı, gazeteci Nihad Erim'dir. Şimdi, rahat etti mi?"

Memleketin 1 numaralı muhalefet partisinin Meclisi toplanmış ve bir tebliğ yayınlamıştı. Tebliğin dördüncü maddesinde hiç bir yanlış anlamaya meydan vermeyecek bir sarahatle Nihad Erim ve politikası reddediliyordu. Nitekim Hürriyet gazetesi havadisi "Nihad Erim takbih olundu" diye vermişti. Telmihi herkes anlamıştı; bir tek kişi müstesna: Nihad Erim! Üstad, tebliğin neşredildiği gün yazdığı yazıda az görülür bir el çabukluğu ile kendisini "takbih eden" Meclisin kendi fikirlerini benimsediğini iddia edecek kadar Heri gitmiş, tebliğden dolayı memnuniyet izhar etmiş, uzun zaman - dan beri Cumhuriyet Halk Partisini kendi idare ediyormuş da bu hâlâ sürüp gidiyormuş gibi bir hava takınmıştı. Fakat kaleminden dökülen in» çilere bizzat inanmadığından, ertesi gün, tebliğin kendi fikirlerini aksettirdiğini söylemeye devamla beraber takbih edilen gazetecinin kim olduğunu itham edici bir lisanla sormaya başlamıştı. Kimdir o, diyordu. Yani beni mi kastediyorsunuz? Benim neşriyat ve telkinlerimi mi zararlı buluyorsunuz. Şimdi, kendisine cevap veriliyordu: evet!

Bizzat Nihad Erim, cevabın bu olduğunu zaten biliyordu.

Seri halinde hücumlar

Üç günlük Parti Meclisi toplantısının iki günü üstada hücumla geçmişti. Bir kaç kişi müstesna, delegelerin hemen hepsi infial halindeydi. Nihad Erim, artık çok oluyordu. Gazetesinde istediği fikri müdafaa edebilirdi. Ama, iktidarla parti namına pazarlığa girişmeye, mevcut olmayan bir havayı var gibi göstermeye, muhalefeti kendisi idare ediyor pozu takınmaya hakkı yoktu. En ateşlisinden en sessizine kadar Parti Meclisinin hemen bütün delegeleri üstadı yenmekte birbirlerile yarış ettiler. Nihad Erim, Meclisteki bir kaç adamı vasıtasile havadan pek âlâ haberdardı.

İlk günü akşamı gazetesine yazdırttığı yazıda İsmet İnönünün arkasına sığınmaya çalıştı. Sanki Genel Başkan kendisini müdafaa etmiş, tutmuştu. Bunun aslı yoktu; Nitekim ertesi gün İsmet İnönü "yeni cereyanlar* hakkında bir çok delegeden daha sert bir konuşma yapınca mesele meydana çıktı. Fakat İnönünün gölgesini üzerine düşürmekle Nihad Erim bir paratoner peşindeydi. Genel Başkan Halkçı gazetesi başmuharririnin derhal tardını isteyenlere karşı iki söz söylemişti. Bu' sözlerinde Parti Meclisinin kazai organ olmadığını belirtmiş, partinin fikir mücadelesi yaptığını söylemişti. İsmet İnönü aynı tezi bir evvelki Parti Meclisinde, Nihad Erim taraftarlarından biri Cemil Saidin derhal ihracını istediği zaman da savunmuştu. Genel Başkanın üstad gibi dönüş kabiliyeti bulunmadığından bu Parti Meclisinde de aynı fikri ortaya atacağı tabiî idi. Yoksa Nihad Erimi tutmak aklının köşesinden dahi geçiniyordu. Bilakis, himaye ettiği adamın hareketlerinden dolayı hakikaten mustaripti.

İnönü fikrini söylüyor

İkinci günü İsmet İnönü, hiç bir yanlış akise meydan vermemek için yazılı bir konuşma yaptı. Bunda, zararlı neşriyatı açıkça takbih ediyordu. Partiyi ve kendisini idare ettikleri süsü verilerek bazı kimseler tarafından iktidarla pazarlığa girişilmesi ve küçük menfaatler peşinde koşulması İnönü tarafından, desteklenmek ne kelime, şiddetle reddediliyordu. Genel Başkanın, tebliğde bunun ifadesi için bir de formülü vardı. Formül sert tâbir ve cümleleri ihtiva ediyordu.

Bu arada İlhami Sancar da, bir açıklama yapılarak yalnız Nihad Erimin, değil, türlü şekillerde hizipler kurma hevesini her türlü fikrin üstün-

İnanılmaz Şey!

Bir bakan - Adalet bakam Osman Şevki Çiçekdağ - gazetecileri tâ makamına davet ediyor. Maksadı, gazeteciler vasıtasile umumî efkâra hitap etmek, onu aydınlatmaktır. Hükümet Meclise bir tasarı sevketmiştir, tasarı ile iki geni tevkii sebebi getirilmektedir.

Basın, tasarının tehlikesine işaret etmiş, bunun aleyhinde kampanya açmış.. Adalet bakanı umumî efkârı teskin gayretinde, Tevkif sebeplerinin tamamile demokratik olduğunu ispat edecek. Diyor ki :

"— Bu tevkif sebepleri gerçi 1935 de Bitler tarafından nazi Almanyasında kanunlaştırılmıştır. Ama öylesine demokratiktirler ki Batı Almanyada halen carî bulunuyorlar. Endişe etmeğiniz... "

Ama arkadan, Dünya gazetesinde bir muharrir - İsmet Giritli - sesini yükseltiyor: "— Üstad, diyor, hilafı hakikat beyanda bulunuyorsunuz. Bahsettiğiniz tevkif sebepleri Batı Almanyada mevcut değildir» Umumî efkâra yalnış bilgi veriyorsunuz.. O sebepler Hitlerle beraber gelmiş, Bitlerle beraber gitmiştir. Bu ne hal?.."

Skandal! Adalet bakanının umumî efkâra hilafı hakikat beyanda bulunduğu iddiası ortaya atılıyor. Gazeteler -ve AKİS- Osman Şevki Çiçekdağı açıklama yapmaya davet ediyorlar. Dünyanın her tarafında her bakan hakkında ileri geri söz edilebilir. Ama Adalet bakanı hakkında? Asla! O makama en ufak tozun dahi kondurulmamasına Utta bir itina gösterilir. Zaten Adalet bakanlığına da hukuk bilgisi çok yüksek, partizanlıkla alakası bulunmayan, dostlarına ve hasımlarına sadece hürmet telkin eden kimselerin getirilmesi âdettir.

Hilafı hakikat beyanda bulunmak iddiası ile karşı karşıya kalan bizim Adalet bakanında tam İM haftadır ne bir ses, ne bir nefes.. Sanki Osman Şevki Çiçekdağ, bir modern Sfenks'tir.

Hem de, istifayı bile hatırına getirmeyen bir Sfenksi Başka memleketlerde böyle bir hadise bakanı değil, kabineyi düşürürdü.

Galiba çelebi, bizde de böyle olur demokrasi dediğin...

Parti Meclisi çalışıyor

Kızım sana söylüyorum

de tutan ve disiplin tanımayan bütün partililerin takbih olunmasını teklif etmişti. Kanaatince müsamaha edildiği takdirde partide çatlaklar husule gelecekti. Gerçi bunlar mühim değildi, hattâ faydalı sayılabilirdi. Ama, tedbir alınması lâzımdı. İlhami Sancarın bahsettiği kimseler arasında bir eski başvekil bile vardı. İsmet İnönü bunu tasvip etmedi. İhtimal ki zamanı değildi.

Buna mukabil bazı delegeler İnönünün formülündeki sert tâbirlerin kullanılmamasını daha uygun buldular. Bu, fâzla ehemmiyet verme olacaktı. Genel Başkan rıza gösterdi. Bilinen tebliğ çıktı.

Ortaya çıkan hakikat

Bütün müzakerelerde delegeler partiler arasında "medenî" denilen münasebetlerin bulunmasına hararetle taraftar oldular. Cumhuriyet Halk Partisi zaten bunun aksini hiç bir zaman istememişti. Başvekil Adnan Menderesin İzmirdeki sözleri de senet ittihaz olunuyor ve bunlar karşısında memnuniyet beyan olunuyordu. Ancak bu sözler, arkadan kanuni teminat geldiği takdirde bir mana ve kıymet ifade edecekti. Rejim meseleleri üzerinde iktidar muhalefet ile görüşmek istediği takdirde, muhalefet hazırdı. Genel başkan ve yetkili organlar her zaman için görüşebilirlerdi. Bununla ifade edilen şuydu: Partinin veya İsmet İn önünün yolu Nihad Erimden geçmemektedir. Nihad Erimin artık ne ikincisi, ne de dolayısile birincisi üzerinde zerrece tesiri vardı. Bilakis o vasıtayla yapılan veya yapılacak "demarş" lar akamete uğramaya mahkûmdu. Parti de, Genel Başkanı da

C. H. P. den Beklenilen

Metin TOKER

Tıpkı 1945 de, tıpkı 1947 de, tıpkı 1950 de olduğu gibi memleketimizin, rejim bakımından yeniden bir dönüm noktasında bulunduğunda zerrece şüphe yoktur. Bilhassa 2 Mayıstan bu yana mevcut hürriyetleri bile, üstelik fena tatbik edilen kanunlarla kısmış olan iktidarın "kuvvetli adam" ı Adnan Menderes Türkiye Büyük Millet Meclisinin kürsüsünden millete daha fazla hürriyet verilmeyeceğini bildirmiş, "hürriyet isteyenler evvelâ buna layık olmalıdırlar" diyerek bizzat kendisinin 1950 ye kadar olan güzel, azimli ve cesur mücadelesini topyekûn inkâr yoluna sapmıştır. Gerçi, durulan hava karşısında fena tatbikattan vaz geçilmiştir. Fakat her şey göstermektedir ki bu, hakikî bir hürriyet - severlikten ziyade bir takım maniaların belirmiş olmasından ileri gelmektedir. Manialarıı dikenler ise bizim organize muhalefet teşekküllerimiz değil, içerde ve dışardan bazı muhitlerdir. İçerde 1950 den evvel her zaman, 1950 den sonra çok zaman Demokrat Partiyi desteklemiş olan tarafsızlar 2 Mayıstan bu yana adeta sistematik şekilde yapılan haksızlıklar karşısında derin bir infial duymuşlar, bu his bizzat Demokrat Parti içinde akisler bulmuş, hattâ partinin Meclis Gurubu kendi kendine şu suali sormuştur: Nereye gidiyoruz? Dışarda ise hakiki dostlarımız, bilhassa Amerikalılar telaşlanmışlar ve Amerikan hasmında iktidar aleyhinde geniş bir kampanya başlamıştır. Bu kampanyaya İngiltere basını tamamile, İsviçre ve Fransa basım kısmen katılmıştır. Bizi kötülemek için fırsat arayan komünist ajanların bundan istifade etmedikleri ve cereyanı körüklemedikleri iddia olunamaz. Ama tenkitlerin haklı sebeplere dayandığı, buradaki müşahitler tarafından iktidara izah olunmuştur. Bu iki faktör, başlayan sertliğin devam etmemesinde başlıca rolü oynamıştır. Fakat sertlik vasıtalarının ortadan kalkmasını sağlayamamıştır. Adnan Menderes kılıcını kınına, sokmakla yetinmiş, bu hakikati de Meclis kürsüsünden açıkça ifadeden sakınmamıştır.

Kabahatli olan kimdir

Adnan Menderese fazla bir kabahat bulmak haksızlıktır. "Kuvvetli adam" ları sadece "Kuvvetli Adam" olarak bırakıp, onlara diktatörlük yolunu kapayan şey karşılarına dikilen manialardır. Bu neviden manialar Adnan Menderesin karşısına ne kendi partisi içinde, ne dışında dikilmiş; partisi içinde fren vazifesini görebilecek Fethi Çelikbaşlar, Emin Kalafatlar, Fevzi Lûtfi Karaosmanoğlular, Samed Ağaoğlular vekillik sandalyesinin cazibesine mukavemeti bilememişler; bunu bilen Ekrem Hayri Üstündağlar, Belik- İnceler, Avni Başmanlar, Nihad Reşad Belgerler ise partici olmadıklarından, daha doğrusu mücadele etmek istemediklerinden kifayetsiz kalmışlardır. •

Demokrat Parti dışında organize muhalefet teşekküllerimiz imtihan» ların en fenasını geçirmişler, haklı oldukları davalarda bile davalarını müdafaa edişteki kötü usulleri yüzünden muvaffakiyetsizliğe uğramışlardır. Daha ortada duman dahi yokken bunlar "Yangın var!" diye öylesine canhıraş çığlıklar atmıştır ki ateş bacayı hakikaten sardığı zaman umumî efkârın gözünü tehlikenin üzerine çekmek güçleşmiştir. Eli kalem tutan bazı tarafsız münevverlere gelince, onlar midelerinin sesini dinleyip vicdanlarınınkini susturmayı tercih etmişlerdir.

İnsanlardan mutlaka idealist, mutlaka kahraman olmalarını, şartlar kendisini kayıtsız kudrete götürürken dahi mukavemet etmesini isteyenler çok zaman hüsrana uğramaya mahkûmdurlar. Bele bahis mevzuu kimse hakikaten vatansever olursa, memlekete hizmet aşkile yanarsa... Her şeyi en iyi kendisinin bildiğine samimî surette iman ettiğinden, omuzlarında mukaddes bir vazifenin bulunduğuna inandığından "rahatça" çalışmayı tercih edecektir. Demokrasi ise, iş başındakilerin "rahatça" çalıştıkları rejimin adı değildir.

Mukavemeti C.H.P. göstermelidir

Rejimin yeniden dönüm noktasında bulunduğumuz şu sırada, C. H.P. ye büyük bir vazife düşmekte- C.H.P. nin 1950 den 1954 e kadar partilerin arasında hakikaten "medenî münasebetler'in bulunmasını arzuladığı, fakat bu arzusunu iktidarın hareket tarzı yüzünden gerçekleştiremediği iddiasına inanmak güçtür. Bu devre zarfında, hele devrenin başında Demokrat liderler en iyi hislerle dolu olduklarını müteaddit defalar izhar etmişler, fakat anlaşmak için uzatıkları el bilhassa Ulus gazetesi tarafından her seferinde hakaretle itilmiştir.

dir: Mukavemeti organize etmek!

Asıl- medenî münasebet, bir kabul resminde kadeh tokuşturmak veya öpüşmek değildir. Demokrasimize ferahlığın geldiğinin delili ise bu manzaraların fotoğraflarının hususî maksatlarla neşri olamaz. Hakikî medeni münasebet, iki partinin salahiyetli unsurlarının fotoğrafçıların önünde değil, kapalı kapılar arkasında buluşun, yemek masası olmayan bir masanın başında oturup memleket meselelerini görüşmeleridir. Uyuşurlar veya uyuşmazlar.. Hattâ normali, uyuşmamalarıdır. Değişik

partilerin fikirleri elbette değişik olacaktır. Sonradan her iki taraf, kendi fikrine taraftar bulmak için demokratik mücadelesini yapar.

Mukavemeti teşkilatlandırmak

Fakat bunu yaparken Cumhuriyet Halk Partisinin, bir demokrasinin lazimi gayrı müfarıkı olan mukavemeti de memleket içinde teşkilâtlandırması şarttır. "Daha fazla hürriyet" Ankarada Cumhuriyet Halk Partisi içindeki bir avuç insanın değil, bütün milletin arzusu haline geldiği zaman iktidar şimdi kıstığı hürriyetleri iade etmek mecburiyetini hissedecektir. Demokrasinin teminatı olduğu Parti Meclisinin tebliğinde haklı şekilde belirtilmiş bulunan prensipler milletin malı haline getirilmekle gerçekleştirilebilir. Yoksa, sadece masa başında, müzakere ile değil..

Demokrasinin hakiki teminatı, demokrasinin prensiplerinin bir yandan kanunlaşırken diğer taraftan da milletin malı haline gelmesidir. Sadece birincinin diktatörlükleri önlemediğine Almanya ve İtalya şahittir.

Üç hedef

Muhalefet dünkü hışım değildi. Fakat bugünkü atalet de değildir. CHP. hayatiyetini göstermek zorundadır. Eğer üç plânda organize şekilde çalışmazsa demokrasimiz iş başındakilerin mürüvvetine bağlı kalmaktan kurtulmayacaktır. Bu üç plândan bici basındır.

Cumhuriyet Halk Partisi basına karşı hiç bir zaman muvaffak bir politika takip edememiştir. Samimiyetine ve prensiplerinin doğruluğuna gazetecilerin - parayla satın almanlar hariç - pek azını inandırabilmiştir. Bunun sebebi, bir temas tesis edememiş olmasıdır. Demokrat Parti muhalefeti yıllarında başta Celal Bayar ve Adnan Menderes muhalif liderler gazete gazete dolaşmışlar, başmuharrirlerden en küçük muhabirlere kadar eli kalem tutan herkese davalarım anlatmışlar, onlara güler yüz göstermişler, onları tenvir etmişler» kendi saflarına almışlardır. Gazeteler ve gazetecilerin muhalefeti tutması adeta asıl tabiatlarıdır. CHP. bunu unutmamalıdır. Korkunun veya menfaatin baş rolü oynadığı iddiası yalan olmasa bile yanlıştır. Korku ve menfaatin gazetecilerin önüne 1950 den sonra çıkmadığını, bunların 1946 ile 1950 arasında da - hem çok şiddetli şekilde - bulunduğunu Halk partisi ileri gelenlerinin bilmesi lâzımdır. O zamanın muhalefet liderleri, muvaffak Basın Politikaları ile bunları yenmeyi bilmişlerdir. C.H.P. nin bu plânda gayret göstermesi, bizzat Genel Başkanın bazı peşin hükümlerinden vaz geçip başmuharrirlerle muntazaman temas etmesi bir şarttır.

İkinci plân Büyük Millet Meclisidir. Sekizinci devrede, yani 1046 - 50 arasında küçücük muhalefet gurubu tozu dumana karıştırır, iktidara kök söktürürdü. O günkü meseleler bugün hâlâ ortadadır. Demokrat Partinin zaferinde bir Senihî Yürütenin resmi otomobillerle mücadelesinin rolü olmadığım iddia edenler yanılırlar...

Senihî Yürütenlerin yanında Adnan Menderesler rejimin ana davalarile uğraşmışlar, hürriyetleri iktidardan adeta koparıp almışlardır. Bunlardan hani birincisi, hani ikincisi?. Ama ikisini taklit etmek de çalışma, gayret, didinme ister. C.H.P. "armut piş, ağzıma düş" prensibini artık terketmek zorundadır.

Üçüncü plân, bütün memlekettir. Rejimin davaları, bugün C.H.P. nin davalarıdır. Bunların evvelâ duyurulması, sonra benimsetilmesi lâzımdır. C.H.P. nin ise gazetesi bile 'yoktur. Kütlelerin, iyi çalışıldığı takdirde dahi, basın hürriyetini veya hakim teminatını, Kırşehirin kaza haline getirilmesini anlamayacakları en aşağıdan bu milletin hürriyete layık olmadığını söylemek kadar haksızlıktır. Marifet, çalışmadadır. 1915 ile 50 arasında bir gün geçmezdi ki Demokrat Partinin bir yerde mitingi olmasın. Celal Bayarlar, Adnan Menderesler gün geçmezdi ki nutuk söylemesinler, beyanat vermesinler, fikirlerini bildirmesinler. Hükümetin her kararı, her icraatı, hattâ başvekilin veya vekillerin her nutku karşısında Demokrat Parti düşüncesini memlekete bildirirdi, iktidarın her adamı, Demokrat Partide ona tekabül eden şahıs tarafından "karşılanırdı." İsmet İnönüyü Celal Bayar hiç bir zaman cevapsız bırakmamıştır. Adnan Menderes her meselede başvekile mukabelede bulunmuştur. Muhalefet liderleri partilerinin ocak, bucak kongrelerine kadar giderler, halkı tenvir ederlerdi. Bugünküler ise bir Sfenks sessizliği muhafaza ediyorlar, İsmet İnönü ne düşünüyor, tamamile meçhuldür.

C.H.P. mitinglerle, toplantılarla prensiplerini millete benimsetmelidir. Eski Partide yeni ve dinamik bir hava estirilmelidir. Hâlâ iktidarın rehavetile gevşemiş duranlar silkinmeli, canlanmalı, 'kolları sıvayıp mücadeleye girişmelidirler. Rejimin hakiki teminatı o yoldan gerçekleşebilir. İktidar, karşısında mukavemet bulmalıdır. Yazın C.H.P. iktidara geçerse o zaman da DP. aynı şekilde çalışmalıdır. Niçin İsmet İnönü fikrini söylemez, niçin Faik Ahmet Barutçu, Mümtaz Ökmen, Cemil Sait Barlas, İsmail Rüştü Aksal, Cahit» Zamangil ve ötekiler ocaklara, bucaklara koşmazlar, oralarda konuşmazlar, konuştuklarım gazetelere vermezler, muhabirleri alıp o toplantılara götürmezler? Kavga, hayır! Ama mücadele, evet!.

CHP. den beklenilen, işte budur. Bunu yapmadığı takdirde, bir rüzgâr kendisini de, demokrasi fidanımızı da süpürüp götürecektir.

Süpürüp götürecektir ve her şeye hakikaten yazık olacaktır.

buradaydı. Teması doğrudan doğruya onlarla kurmak lâzımdı.

Halk partisi üstelik temasın lüzumlu olduğuna da kaniydi. Zira bir çok mesele ortada durmaktaydı.

Halkçıdaki telaş

Halkçı, ne yapacağını şaşırmıştı. Zaten 2 Mayıstan beri her gün ortaya yeni bir fikir atıyor, bocalayıp duruyordu. Tebliği müteakip kaleme alınan başmakalelerde her şeyden evvel kendi kendini yiyen ve yaptığından dolayı bizzat tatmin olmayan, ilk' önce bu tatminin peşinde koşan bir insanın çırpınışları seziliyordu. Bir yandan Nihad Erimin savunduğu fikirlerin Cumhuriyet Halk Partisine "hâkim olduğu" yazılıyor, bu "doğru ve güzel fikrin cazibesi" ne atfediliyor; arkadan, Parti Meclisine ve orada tebellür eden havaya şiddetle hücum olunuyordu.

Ne yapılacağı şaşırılmıştı. O kadar ki Nihad Erimi müdafaa babında Halkçı sütunlarına alman bir makalede üstad şöyle mazur gösteriliyordu: "Evvelce sert bir tenkit yolu takip eden zat, fikrini değiştirmiş, yumuşak bir tenkide başlamıştır. Sanki memlekette ilk fikir değiştiren Nihad Erimdir. Etrafımıza bir göz atmamız ne kadar çok fikir değiştirenler bulunduğunu bize gösterebilir. Esas umdelerini, siyasi prensiplerini ve partilerini değiştirenler yığın yığındır."

Böylece üstad, tesellisini Feridun Fikri Düşünsel'den alıyordu. '

Fakat her halde, kendisine en çok dokunan, Ahmet Emin Yalmanın dönme aleyhinde yazdığı başmakale ol-

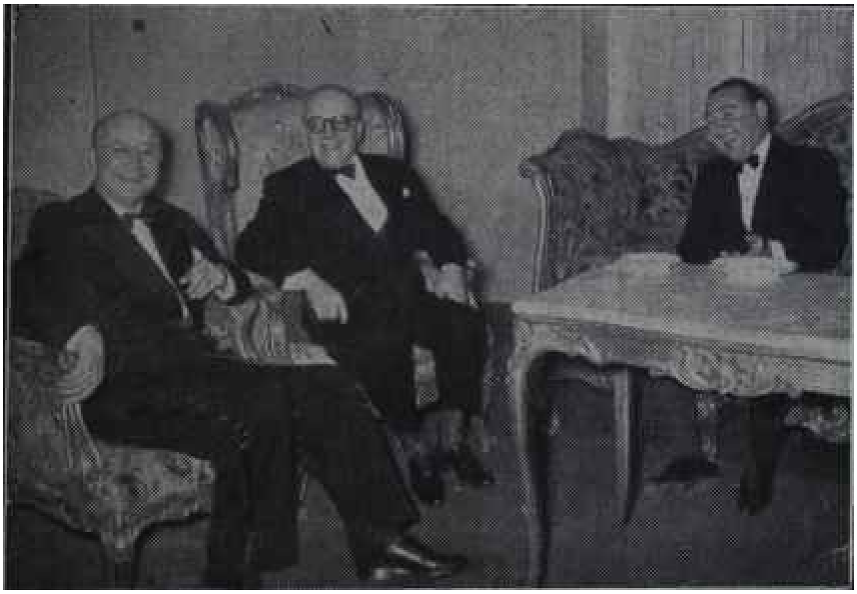
Biz Bize Benzeriz

Bir partili düşününüz. Kendi partisini kastederek gazetesine şöyle yazıyor :

"Bir partinin resmî makamları, kendi mensuplarına karşı haksız ve mesnetsiz ithamlar yöneltmeğe başlarsa, yarın memleket idaresi ele alınınca partinin muarızlarına neler yapılmaz sorusu hatıra gelmez mi?"

Dünyanın her tarafında partiler, bir azası bunu söylerse onu derhal haysiyet divanına verir, haysiyet divanı da alakalı zatı.. kulağından tuttuğu gibi kapının dış tarafına bırakıverir. Parti demek, bir yandan fikir ama diger taraftan da disiplin demektir. Başka memleketlerde haysiyet divanları yakardaki neviden disiplinsizlikleri - bu, o hareket hakkında kullanılacak en hafif tâbirdir - cezalandırmak maksadile kurulmuştur.

Ama bizde Nihad Erim, Cumhuriyet Halk Partisinin üstelik haysiyet divanı azasıdır!

Bir dostluk gösterisi
Aynı anda Hüseyin Cahit Yalçın mahpustu

muştur. Dönme üstadı Yalman bile kendisini ayıplıyor ve şöyle diyordu: "Arkalarında yumurta küfeleri taşımadıkları için politika sahnesinde diledikleri gibi rol oynayanların ve sahne hünerleri gösterenlerin ' devri acaba bunun arkasından kapanmağa başlayacak mı?". Bu satırlar, Nihad Erimi öldüren son hançer darbesi yerine geçti.

Son çare

Nihad Erim yıkılmıştı 1946 den bu yana, daima İsmet İnönünün müzaheretile çıktığı baş rolleri - Ahmet Emin Yalman kendisine aktör diyordu - elinden kaçırmıştı. Bizzat Genel başkanın sadece teveccühünü değil, itimadım da tamamile kaybetmişti, İsmet İnönü, himaye ettiği zatin hakiki hüviyetini anlamıştı.

Üstad, son ve klâsik alaturka çareye başvurdu, hamisine mersiyeler kaleme almaya başladı, İsmet İnönüye "süper - lider" diye bitap ediyor ve böylece beynelmilel politika lügatini yeni kelimelerle zenginleştiriyordu. "O bir lider gibi değil, süper - lider, lider üstü bir şahsiyet olarak kabul edilmelidir" diyordu. "Partinin başında sayın İnönü gibi her devirde ve her memlekette büyük kalabilecek bir müstesna devlet adamı bulunmasaydı..." diyordu, "İsmet İnönüden alelade işler beklemek abestir" diyordu.

İsmet İnönü ise bunlara gülüyordu. Zira bu gibi mersiyelere, karnı çoktan doymuştu. Fakat Nihad Erimin gayesi bambaşkaydı. Bir yandan, kendisini Nihad Erim yapan himayeyi tekrar kazanmak sevdasını güderken diğer taraftan da hem iktidara, hem muhaliflerine İsmet İnönü ile arasının çok iyi olduğu zehabını vermek istiyordu. İnönüyü hep kendisinin idare ettiği fikrini yaşatmağa çalışıyordu. İnönüye giden yolun kendisinden geçtiğini zannettirmeye gayret sarfediyordu.

Beyhude emek!

Politika hayatımızda artık Nihad Erim diye bir şahsiyet yoktu. Bu genç adam, kendi başım kendi yemişti.

Radyo

Şaka!

Hadise, pazar günü Daldan dala programında cereyan etti. Programın ortalarında İzmir marşı çalındı, arkadan bir ses nutuk okumaya başladı. Bu bir monologdu. Monolog daha bitmemişti ki radyo müdürü Münir Müeyyet'in evindeki telefon öttü* Milletvekili olduğunu söyleyen bir sat hiddetle :

"— Bu ne rezalet!" diye haykırdı.

Monologda milletvekilleriyle alay ediliyordu.

Nutuk,' bir milletvekili adayının ağzından söyleniliyordu. Dinleyen halk, kahkahadan kırılıyordu. Gülünmeyecek gibi de değildi, hattâ yer yer öyle hakikatlere rastlanıyordu ki dinleyiciler "sanki evvelce de işitmiş gibi" oluyorlardı. Aday sosyal meselelerden, meşhur iktisadi kalkınmadan dem vuruyordu. Bunlar büyük işler, ilim işleri diyordu. Zaman zaman kelimeleri birbiri ardına sıralayıp içinden çıkılmaz, manasız cümleler yapıyor, cehaletini ortaya vuruyordu. Ne saçma laflar vardı, yarabbi... Sonra, milletvekili olmaktan maksadım açıklıyor, partisine para verdiği yolundaki ithamlara karşı kendisini "kaz gelen yerden tavuk esirgenmez" diye müdafaa ediyordu. Nihayet gayesinin dünyalığı doğrultmak olduğunu söylüyor, çocuklarının istikbalini temin ettiğini, şimdi sıranın torunlarında olduğunu bildiriyordu. En sonda, hayatı boyunca milletvekili kalmak niyetini de açıklıyordu.

Bu, bir milletvekili adayının zararsız hicvinden başka şey değildi. Fakat, Devlet radyosundan okunuyordu. Böyle bir "liberalizm" ancak Fransada görülebilirdi. Orada "chansonnier" ler, hem de radyoda cumhurbaşkanına bile kibar kibar söğebiliyorlardı. Radyomuz, pek hürriyetperver olmuştu.

Ama bu hürriyeti milletvekilleri pek sevmediler, şakadan zevk almadılar.

Radyoda telaş

Radyo müdürünün evine telefon, telefonu takip etti. Müdür telaş içindeydi. Soranlara "programı dinlemedim" diye cevap veriyordu ama, anlayan kim? Bu cevabı alan:

"— Bakınız, ben size anlatayım." diye nutku nakle başlıyordu.

Oysa ki müdür, programı dinlememiş olmakla beraber, nutuktan haberdardı. Hadise şöyle cereyan etmişti:

Bir gün Erdoğan Çaplı müdürün odasına girmiş ve elindeki milletvekili adayının ağzından bir monolog bulunduğunu söylemiş, bunu Daldandala programında vermek istediğini bildirmişti. Münir Müeyyet'in, daha nutkun ilk cümlelerinde tüyleri diken diken olmuştu ve "katiyyen muvaffakatının bulunmadığım" haykırmıştı. Fakat Erdoğan Çaplı ısrar ediyordu. Nasıl olsa program tele almıyordu. Nutuk seyircilere okunabilir, fakat radyodan verilmeyebilirdi. Bunun ne zararı vardı. Maksat halkı eğlendirmek değil miydi? Fakat radyo müdürü, buna da müsaade etmediği cevabını verdi. Böyle bir nutkun radyonun başına neler getirebileceğini hesaplamıştı.

Erdoğan Çaplı müdürü dinlemedi ve nutku seyircilerin önünde okutup, banda aldırdı. Sonra yeniden Münir Müeyyeti ziyarete gitti ve marifetini anlattı. Nutku illâ radyodan da vermek istiyordu. Müdür saçım başım yolacaktı. "Hayır!" diye tepmiyordu. Ancak Dr. Mükerrem Sarol - Basın-Yayın ve Turizm işlerini tedvire memur Devlet vekili - Erdoğan Çaplının aile dostuydu. Çaplı, müdürün odasından çıkıp telefona koştu ve vekilden bir randevu istedi.

Emir bâlâdan

Vekil ve sanatkâr buluştular. Erdoğan Çaplı bandı da radyodan dışarı çıkarmış ve yanına almıştı. Gerçi radyonun nizamnamesi buna cevaz vermiyordu. Ama, vekil bahis mevzuu olunca...

"Doktor" nutku kahkahalarla dinledi. Pek hoşuna gitmişti. Erdoğan Çaplıya: "— Medeni olacağız.. Neşredebilirsin" dedi.

Alay, kendisile değildi ki—

Erdoğan Çaplı bandım koltuğunun altına sıkıştırdığı gibi radyoya geldi ve pazar günü nutku yayınladı.

Nutku yayınladı ve kıyamet de koptu!

Müdür derhal tahkikat açtı ve Erdoğan Çaplıdan hadiseyi resmen sordu. Çaplı, emrivaki yapmıştı. Evvelâ bandı dışarı çıkarmaya hakkı yoktu. Ondan sonra, monologu "söz temsil kolu" ndan ve "program müdürlüğü" nden geçirmeliydi. Halbuki program müdürü ile arası iyi bulunmadığından - ne sebep yarabbi! - bu usule riayet etmeye lüzum görmemişti. Zaten monologun, her iki şubece de reddedileceğinden emindi. Nitekim o şubeler, müdürün açtığı suale menfi cevap verdiler. Hayır, pazar günü yayınlanan Daldandala programını görmemişlerdi.

Fakat hadise orada kalmadı.

Adli tetkikat

Kırk kadar milletvekili doğruca Adalet bakanına baş vurmuşlar ve bu "rezalet" in hesabının alakalılardan sorulmasını istemişlerdi. Meşhur 6334 sayılı basın kanunu "radyo ile işlenen suçlar" hakkında da sert hükümler ihtiva ediyordu.

O sırada bir gazeteci Osman Şevki Çiçekdağa telefon etti. Hadise hakkında malûmat istiyordu. Bakan şu alaka uyandırıcı cevabı verdi:

"— Savcılığa sorunuz. Belki orada bir şey olabilir.."

Hakikaten vardı. Başsavcı, tetkikat yapılmakta olduğunu bildirdi. İddia, Meclisin manevî şahsiyetinin Devlet radyosu tarafından tahkir edildiğiydi! Ancak konuşan milletvekili bile değil, sadece adayı idi.. Buna rağmen, alınanlar olmuştu. Nitekim savcılık sonradan adlî tahkikata lüzum görmedi. Meselenin bir safhası kapanmış gibiydi.

Mesele guruba getiriliyor

Fakat milletvekilleri, kendileriyle alay edilmesini hazmetmek niyetinde değillerdi. Hattâ emir, Devlet vekilinden çıkmış olsa bile. Bir milletvekili şöyle diyordu: "— İki muayene memurunun iki mebusun valizlerini muayene ederken kendilerine hakaret edilmesi hadisesini Guruba getiriyoruz.. Şimdi ortada, topyekûn bir hakaret vardır. Bunun hesabını vekilden soracağız."

Hakikaten milletvekilleri aralarında toplandılar ve guruba verecekleri takriri hazırladılar. "Doktor" u sigaya çekeceklerdi. Zira ortada bir tek hakiki mesul varsa o da emri veren bakandı.

Hadise başka bakımdan da alaka uyandırıcıydı, Ankara radyosunun nasıl bir keşmekeş içinde bulunduğunu gösteriyor, hiç kimsenin hiç kimseden haberi olmadığım ortaya koyuyor ve şahsî emirlerle programların mikrofona konulabildiğini ispat ediyordu. Müdüründen programcısına kadar hiç kimsenin kaale alındığı yoktu.

Bari o makamlar lağvolunsa.. Hazır, açık bütçe dolayısile tasarruf imkânları araştırılırken.

Olaylarla alay

Hadise akisler uyandırmaktan geri kalmadı. Pek çok alakalının eteği tutuşmuştu. Bunlar, kendilerini temize çıkarmak için gazete gazete dolaşıyorlar, ahbaplarım seferber ediyorlardı. El altından haberler de uçuruyor, Radyoevine, programın tekrarlanması için telgrafların yağdığını bildiriyorlardı. Oysa ki havadisin çıktığı gün Samsundan gelmiş bir tek telgraftan başka şey yoktu. O telgrafın sahibi de, alaylı bir lisanla programı beğendiğini söylüyor, "her zaman bekleriz" diyordu.

Erdoğan Çaplı
Emri bâlâdan almış

Hele Cumhuriyet gazetesinde çıkan şu satırlar pek alaka çekiciydi:

"Ankarada bulunan ÜÇ partiye mensup muhtelif mebuslarla konuştuk. Bunlar, aşağı yukarı aynı fikri izah ederek böyle bir monologun radyolarımızda okunmasının memleketimizdeki ve radyolarımızdaki demokratik ve hür anlayışın bir misali olduğunu söylediler."

Sevsinler, "radyolarımızdaki demokratik ve hür anlayış" ı! Hele bir de "üç partiye mensup muhtelif mebuslar" ın kim olduklarını bir öğrenebilsek...

Doktor - Mükerrem - Sarol olmasın? Yahut Ustad - Erdoğan - Çaplı?

Hariciye

Memur aranıyor!

Pazartesi günü Zafer gazetesinin İkinci sayfasında, başında "Hariciye vekâletinden" ibaresini taşıyan, altında resmî ilân numarası olarak (1699) - (389) işareti bulunan ilâm görenler hayret ettiler. Hariciye vekâleti, yeni memur almak için imtihan açıyordu.

"— Allah, Allah, dediler. Hariciye imtihanı daha bir kaç ay evvel açıldı. Bir kaç ay sonra yeni bir imtihana neden lüzum görüldü? Hadi, imtihan açılacak, bunu 25 Nisana koymanın manası ne? Bari Hazirana konsun ki bu yıl mezun olanlar da faydalanabilsinler."

Hakikaten doğruydu. Gerçi vekâlet, ne zaman lüzum görürse imtihan açabilirdi. Bu, onun hakkıydı. Ama bir kaç ay evvel yeni memurlar alınmıştı. Üstelik Nisanda imtihan olunca müteakip imtihan çok daha sonraya bırakılmak gerekirdi. Şimdi imtihana girecekler geçen imtihanda muvaffak olamayanlarla, hariçten bir kaç kişi olabilirdi. Yani üç, beş kimse.. Tabii muvaffakiyet ihtimali de böylece artınlıyordu. Evet, bari Haziran beklense ve bu yılın mezunları da verilen haktan faydalansaydılar. Şimdi zavallılar, uzun bir müddet sabretmek zorunda kalacaklardı.

Nisan imtihanına girecek namzetlerden biri Yüksel Menderesti. Yüksel Menderes, Adnan Menderesin oğludur. •

İhtimal ki birinci derecede alakalılardan habersiz olarak yapılan bu gibi hareketlerin doğru olmadığını burada belirtmek isteriz. Uzun senelerden beri derdimiz, kraldan ziyade kral taraftarı olanların aramızda bol sayıda bulunmaları ve liderlerden liderlerin ailelerine kadar işlerine yarayacak kim varsa hepsini bu yoldan memnun etmeye çalışmalarıdır. Elbette ki Hariciye vekâleti, istediği zaman imtihan açabilir; fakat bu imtihanların hususi maksat atfına imkân bırakmayacak normal zamanlara tesadüf ettirilmesinde fayda bulunduğu gibi vekâlete girmek isteyen bir çok gencin arzusunu da göz önünde tutmak lâzımdır. Hususî muamele intibaını uyandıracak muameleler, aslına bakılırsa iktidarlara hiç bir zaman faydalı olmamıştır.

Hariciye imtihanının daha normal bir tarihe bırakılacağım ümid etmek isteriz.

Gümrük

Bir zihniyet

Aşağıdaki mektubu okuyunuz ve sonra düğününüz:

"Akis mecmuası yazı işleri
Müdürlüğüne
Ankara

29/1/955 ve 19/2/956 tarihli mecmualarınızda Gümrük başlığı altındaki her iki yazınızıda okudum. Bu yazılarınızda en ufak bir hakikat hissesi olmayup hepsi külliyen yalandır.

Şöyleki: Alakalı gazterelere gönderidigim tekziptede bildirdiğim gibi bavullarımızıw Türk hududunda Gümrük memurlarına azami nezaketle muayene ettirilmiş ve gümrüğe tabi eşyalar bir valiz içersinde hududtta tefrik edilerek gümrük resimleri Ankarada ödenmek üzere gümrüklere teslim edilmiştir. Yoksa muayene iddia ettiğiniz gibi sirkeci de değil hududta yapılmıştır. Hadiseyi demokrat parti gurubuna getirmemin sebebi, memurların hudutta bavullarımızı muayene ettiği için değil bizlere en ağır hakeret lerde bulundukları ve vatandaşların

karşısına sarhoş ve agızlarında çiklet çiğneyerek çıktıkları ve bazi mebus arkadaşlarımızın giyaplarındada çok agır hakeretlerde bulundukları içindir. netekim 12/2/955 tarihinde muhterem gümrük ve inhisarlar vekilinin Ankara Ajansı memuruna verdiği ayni tarihli gaztelerde okuyabileceğiniz ve 20/2/955 tarihinde) Hüriyyet gaztesine gönderdiği tekzip ve Zafer gaztesine yaptığı açıklamada ezcümle söylediği gibi: (yazıya mesnet teşkil eden gümrük muayene memurunui vekalet emrine alınması mebusların , bavullarım aradığımı için değildir. Mebusların bavullarının muayene edilmesi mevzuatımız icabı' olup tatbikatımızda bu şekilde devam etmektedir. Muayene memurumuzun vekalet emrine alınması bavulları ararkan riayet etmekle mükellef bulunduğu nezaket kaidelerine aykırı hareket etmesinden ve vazifesi icabı muttali olup kendisinde ve dairesin d kalması icap eden bilgileri daire haricine intikal ettirmesinden ve bulunduğu memuriyet derecesine göre her türlü kademeyi çiğneyerek hiç bir lüzum ve münasebet olmadan üst makamlara hakikat hilafı ve selahiyet harici beyanalarda bulunmasından ve buna benzer hadiselerin tekerrür edilmiş olmasından mütevellittir. Ve vekaletimiz teftiş heyeti reisinin başkanlığında teşekkül eden tahkik heyetinin verdiği yazılı rapora dayanmaktadır.) görülüyorki muhterm gümrükler vekilinin beyanı da memurun bize hakeret ettiğini isbat etmektedir. Yoksa memur eşyalarımızı aradı diye. hadiseyi parti gurubuna getirmiş değilim. Çünkü esasen evvelden beri mebuslarında ayni diğer vatandaşlar gibi gü rüklerde muayene tabi tutulduklarını bilmekte idim. Bu yüzdedirki Türk hududunda muayeneyi bizzat kendi arzumla kendim yaptırdım. Sonra 19/2/965 tarihli rushanızda güye devletten günde 90 lira harzırah alarak gittiğimizi yazmaktasınız. Bir meseleyi tam tahkik eymeden uydurma ve yalan havadisler vermeği size yakıştıramıyorum. Devletten ve meclisten beş kuruş harcerah alınmamıştır; Kendi paramızla temamile hususi mahiyette bir tetkik seyahtina çıkmışızdır. Seyyahatın hiç bir resmi cephesi yoktur. Maliye vekaletinden kendi paramıza aldığımız iki bin liralık döviz müsadesile bir ay bütün batı avrupa memleketlerinde temameile hususi ve mesleki tetkiklerde bulunduk. Avrupadan çocuklarıma ve bütün akrabalarıma gümrüğü ödenmiş getirdiğim hediyelerin yekünü 412 lira değerindedir. Her hangi bir vatandaş değil avrupadan Istanbuldan dahi gelirken çocuklarına ve akrabalarına okadrcık hediye getirebilir.

Bu yazımın Basın kanunu alakalı maddesine göre ilk çıkacak nüshasında aynı puntularla neşrini rica ederim.

Bilecek Mebusu.

DR. Talat Oran."

Acaip bir itiraf

*G*erçi bu mektubu neşretmeye Basın Kanunu bizi mecbur tutmaktadır. Ama, mecbur olmasaydık ta davamızın delili olarak büyük bir zevkle neşrederdik. Ne diyor sayın mebus bey?

Hükümetten, bir aylık seyahat için 2000 lira karşılığı döviz almış. Yani günde 66 lira.. Biz, 90 lira tuttuğunu yazmıştık. Yanılmışız. Özür dileriz. Üstelik seyahatin "hiç bir resmî cephesi yoktur". Buna daha çok sevindik. Demek her vatandaş, Maliye vekâletine müracaat edip günde 66 liralık döviz alabilecektir. Zira Maliye vekâletinin, seyahatinin hiç bir resmi tarafı bulunmayan Dr. Talat Orana sadece Demokrat Parti mebusu diye döviz vermediğinden biz şüphe dahi etmiyoruz. Siz de etmiyorsunuz, değil mi sevgili okuyucular? Üstad bu bir ay zarfında bütün Batı Avrupa memleketlerinde "tamamile hususî" tetkiklerde bulunmuş. Ümid ederiz ki, pek de istifade etmiştir. Nihayet sayın mebus şu kanaattedir: "Avrupadan 412 lira değerinde hediye getirdim. Her hangi bir vatandaş o kadarcık hediye getirebilir".

Hele buna, hakikaten bravo!.. Demek her hangi bir vatandaş 2000 lira döviz alabilir, her hangi bir vatandaş 412 liralık hediye getirebilir...

Allah tez elden sayın doktoru başımıza Maliye vekili yapsın! Ama bugünkü Maliye vekili Hasan Polatkan bu parlak fikirler hakkında ne düşünüyor, öğrensek hakikaten sevinirdik.

Not : Mektuptaki "türkçe" sayın Dr. Talat Oran'ındır. Bizimle her hangi bir alakası yoktur. Açıklarız.

Kapaktaki vekil

Emin Kalafat

1952 senesinde demokrasimiz, iki yeni politikacıyı memlekete tanıtıyordu. Bunlardan biri bir profesördü: Fethi Çelikbaş. Öteki, boyu itibarile küçümencik bir maliyeciydi: Emin Kalafat Bu iki demokrat, Bütçe komisyonunda Demokrat Parti hükümetini şakır şakır terletiyorlardı. Orada sıkı bir murakabe kurmuşlardı. Bizzat Demokrat Parti gurubu içinde de icra organı kontrol ediliyor, beğenilmeyen hareketleri şiddetle tenkid olunuyordu. Sonra günlerden bir gün Fethi Çelikbaş Ticaret ve Ekonomi, Emin Kalafat Gümrük ve Tekel bakanlıklarına tayin ediliverdiler. O gün bugün hükümet, kendi gurubu içinde her türlü tesirli kontrolden azadedir.

Emin Kalafat 1902 de Selânikte doğmuştur. Mülkiye mektebini bitirmiş - Mali şube - ve derhal Maliye vekâletine girmiş, müfettiş olmuştur. Memuriyet hayatı muvaffakiyetlerle doludur. En çetin tahkikatı başarı ile neticelendirmiş, biç bir tesir altında kalmamayı bilmiş, zaman zaman, tazyiklere maruz kalmışsa da sonunda haklı raporları ile tazyik yapmak isteyenleri bile utandırmıştır. Emin Kalafat, 1950 senesinde Maliye vekâletisin baş müfettişidir. O seneki seçimlere Çanakkaleden Demokrat Parti adayı olarak katılmış ve milletvekili seçilmiştir. Komisyon seçimlerinde ise Bütçe encümenine girmiş ve kendini asıl orada göstermiştir. Evlidir, iki çocuk babasıdır.

Emin Kalafat ile Fethi Çelikbaş ilk hedef olarak Samed Ağaoğlunu almışlar ve onun 1952 ye kadar - haklı veya haksız - temsilcisi olduğu bilinen zihniyetle mücadele etmişlerdir. O sıralarda Samed Ağaoğlu, Başvekl yardımcısı mevkiinde bulunuyordu. Gerek Mecliste, gerek gurupta, gerekse Bütçe komisyonunda çok heyecanlı tartışmalar olmuştur. Bu tartışmalar Emin Kalafat gurubunun zaferi ile sona ermiş, başvekil Menderes iki ahbaba vekillik teklif etmiştir. Fakat Çelikbaş - Kalafat, kabineden evvelâ Samed Ağaoğlunun çıkarılmasını istemişler, başvekil buna da boyun eğmiştir. O sırada Bütçe komisyonunun bu ateşli ilci azası Demokrat Partinin büyük kongresinde Genel İdare kuruluna aza seçiliyorlardı.

Emin Kalafat başına getirildiği bakanlıkta harikalar yaratmamıştır. Zaten bakanlığı, buna müsait bir makam değildir. Ama Demokrat Parti içinde daima bir itidal unsuru olmuş, partizan hislere hiç bir zaman kapılmamış ve vakit vakit yapılan haksızlıklar, sertlik hareketleri karşısında hakikaten azap duymuş, bunlara karşı elinden geldiği kadar mücadele etmiştir. Fakat politikanın seyri onu, Samed Ağaoğlu ile aynı kabinede bulunmak istemezken Dr. Mükerrem Sarol ile aynı kabineye aza yapmış, biraz sonra - değişerek - Samed Ağaoğlu da onlara iltihak etmiştir. Emin Kalafatın, bilhassa seçim zamanı partisine hizmeti kolay kolay unutulacak gibi değildir.

Bugün havanın yumuşadığı şu sırada Emin Kalafat, diğer bir kaç arkadaşile beraber kabinenin "havaya en uygun" bakanlarından biridir. Nitekim sertlik devresinde de, ümidlerden biri olarak biliniyordu.

Hakikî Partilerin Zamanı Gelmemiş midir?

Alaaddin TİRİDOĞLU

1945 senesinde Atatürk'ün iki yakın arkadaşı onun ömrü vefa etmediği için fişleyip te yapamadığı büyük, tarihi bir vazife yaptılar.

Bu iki büyük tarihi insan ikinci Cumhur Başkanı İnönü ve üçüncü Cumhur Başkanı Bayar'dır. Bunlardan birisi iktidar partisi lideri olarak, diğeri de muhalefet partisi lideri olarak Avrupalı manasile demokratik hayatı, demokratik idareyi veya hiç olmazsa bu zihniyeti memlekete getirdiler. Günlük parti mücadeleleri ve polemiklerinin üstüne çıkıp da sükûnetle meseleyi mütalâa edersek görürüz ki, iki liderin Türk milletine yaptıkları hizmet çok büyüktür. Bir kerre demokrasi inkilâpları dünyanın hiç bir memleketinde bizde olduğu kadar ağır başlılıkla ve sükûnetle olmamıştır. Bu rejim hemen her tarafta, kanlı ihtilaller neticesi kurulabilmiştir. Bugünkü sinirli politik hava içinde ne kadar serin kanla düşünürsek düşünelim, Türk milletine yapılan bu hizmetin azametini bizlerin taktir etmemiz müşküldür. İki liderin ferasetli, tecrübeli hizmetlerini muhakkak tarih dikkatle yazacaktır. 1945 ten 1950 ye kadar karşılıklı iki parti iktidar mücadelesi yaptılar. Fakat bu iki parti gerek liderlerinin Atatürkle uzun zaman yakın inkılâp arkadaşlığı yapmış olmaları, gerek memleketin bu nev'i işe yeni başlamış bulunması itibarile ilmî manasile büyük bir program farkı arzetmiyordu. Şu halde tek partiden bölünen Demokrat Parti, bir ayrı program partisi değildi. C.H.P. si 1950 de tarihimizin şerefli, dürüst bir seçimini yaparak iktidarı Demokrat Partiye güler yüzle devretti. Demokrat Partinin iktidara gelişi bir millî kıyam halinde oldu. Türk milletinin engin aklı selimi bu yeni rejimi ve hayatı altıncı hissile pek güzel teşhis etmiş bulunmakta idi. iktidar liderleri iktidarı kaybettikleri için, muhalefet liderleri iktidarı kazandıkları için, bütün dünya da bu muazzam için bu kadar olgunluk içinde Türkiyede husul bulduğu için hayretler içinde kaldılar.

1950 senesinde Demokrat Parti iktidara geldi. Memleketimizde büyük bir değişiklik olmuştu. Fakat bu değişiklik hakikî demokrasi memleketlerinde olduğu gibi peşin düşünülen bir program ve bir prensip esasına göre olmamıştı. Daha ziyade mevcut iktidarın uzun seneler ayni yerde kalması, millete bir bıkkınlık vermişti. Yeni gelenin Millet işlerini herhalde eskisinden daha kötü yapamıyacağı kanaati umumî idi. Fakat serinkanlılıkla düşündüğümüz zaman görürüz ki, ortada değişen hiç bir şey yoktu. Değişen yanlız başvekil veya vekillerdi. Tek parti devrinin bir kısmı müneveri, diğer bir kısım münevverine yerlerini terketmişlerdi. Tabiatile ortada bir prensip, bir program farkı da bulunmayınca 1950-1954 parti mücadeleleri memleketimizde dünyanın hiç bir yerinde görülmeyen nev'i şahsına münhasır bir mücadele halini aldı. Bu mücadeleler neye ve hangi prensibe istinat ediyordu? Yeni iktidar muhalefete, muhalefet de iktidara yaptıkları veya yapacakları âmme hizmetlerinden bahsederek hücum ediyorlardı. Meselâ iktidar "Siz B.M.M. binası yaptınız. Erzurumda lüzumsuz büyüklükte et kombinası teşebbüsüne girdiniz. Milletin paralarım israf ettiniz" diye hücum ediyor. Muhalefet te iktidara başardıkları işler için "bunlara biz başlamıştık, her şeyi hazır buldunuz şimdi ikmalleri ile öğünüyorsunuz" diyordu.

Medeni dünyada bu nev'i partiler mücadelesi asla görülmemiştir. Ortada yapılan isler varsa esasen her normal hükümetin yapması vazifesi icabı bulunan mevzulardır. Liman yapmak, fabrika kurmak, kömür çıkarmak, şimendiferleri iyi işletmek veya tevsi etmek hiç bir zaman demokratik manada birer, siyasî parti prensip ve programı olmayan şeylerdir. Hülâsa hükümet islerimizde bu gün düne nazaran vekillerin şahıslarından başka değişen hiç bir şey yoktur.

Hadiseyi mütalâa edelim:. C. H. Partisi iktidarı zamanında malî politikamız da malûm, ekonomik sebeblerle paramız kıymetini kaybetmeye başlamıştı. Merhum Recep Peker hükümeti fiilen düşmüş bulunan bu paramızı, meşhur 7 Eylül kararları ile devalüasyona giderek adlandırdı. Bu gün ayni ekonomik tesirler altında paramız yine düşmektedir. Altın 68 küsur liraya çıkmıştır. Düne nazaran aradaki fark doğmuş olan çocuğun adını koymamaktan ibaret değil midir? Malî ve iktisadî sahada bu olayı, tipik bir misal olarak verebileceğimiz gibi dün ve bugün hükümeti teşkil eden şahıslar için de bu neviden bir çok misaller bulabilirin

Demek ki ortada değişen bir prensip ve program mevzuu yoktur. Bunun böyle olmasını da insafla tabiî görmek lâzımdır. Uzun asırlar despot ve teokratik bir idareden sonra tanzimatla 1945 arası mutavassıt bir devir geçirmiş, demokrasi denilen halk idaresini tarihinde hiç bir zaman yaşamamış bulunan bir memlekette bundan ileri de esasen bir şey olamazdı. 1945-1954 arasım demokrasinin lehinde ve aleyhinde temevvüçler devri olarak mütalâa edebiliriz.

Hakiki demokrasiler siyasî sahada ancak muhtelif fikirlere, prensiplere dayanan partilerle kabil olabiliyor. Bu böyle olduğuna göre acaba ciddî bir fikre, prensibe dayanan ve bir bayrağa, bir dahiye ihtiyaç göstermeden yanlız programlar etrafında toplanan insanların kuracakları hakiki demokratik manada bir siyasî teşekkülün kurulması veya mevcut partilerin bu istikamette ayarlanması zamanı gelmemiş midir?

Türk münevverlerinin dikkatle üzerinde durup fikir isletecekleri mevzulardan birisi, belki de en mühimi bu olsa gerektir.

AKİS — Eski bir Cumhuriyet Halk Partili olan Alaaddin Tiridoğlu halen müstakil sıfatım taşımaktadır. 1950 den sonra eski partisinden istifa etmiş, fakat yapılan bazı tekliflere rağmen Demokrat Partiye de girmemiştir. Alaaddin Tiridoğlu İstanbulda C.H.P. müfettişi bulunduğu sırada bilhassa basın mensuplarımı kendisini tanıtmıştı.

Simdi, geni bir partiye ihtiyaç' bulunup bulunmadığının münakaşası başlarken, ortaya attığı fikirleri yakın istikbalde bazı gelişmelerin habercisi saydığımızı okuyucularımıza hatırlatmak isteriz.

Hakikaten gerek Demokrat Partide, gerek Cumhuriyet Halk Partisinde, nihayet gerek müstakiller arasında yeni bir parti kurmayı düşünenler çoğalmıştır ve bu, bir cereyan haline gelmektedir. Demokrat Parti iktidarının, Cumhuriyet Halk Partisini zayıflatacak böyle bir teşebbüsü, destekleyeceği de şüphesizdir. Tabu, çatlak kendi bünyesinde olmazsa ve gidenler, kuvvetli - ama hakikaten kuvvetli - elemanlardan bulunmazsa...

Fikir, elbette ki münakaşa götürür. Demokrasinin ikliminim kurulmasında yeni bir muhalefet partisinin ne kadar faydalı olacağı şimdiden bilinemez. Ama bilinen, bu iklim kurulmadan muhalefeti şu veya bu partinin temsil etmesi arasında hiç bir farkın bulunmadığıdır.

İKTİSADİ VE MALİ SAHADA

Ekonomi

Plânlama bir zarurettir

Meclisten Ekonomi ve Ticaret vekâletinin bütçesi geçiyordu. Muhalefet iktidarı proğramsızlıkla itham etti. İlgili vekilin muhalefeti ne şekilde cevaplandıracağı merakla bekleniyordu. Sıtkı Yırcalı kürsüye geldi. Şöyle dedi;

"— Memleketimiz kısa zamanda cihan piyasalarında hem yeni bir satıcı, hem de kuvvetli bir alıcı olarak meydana çıkmıştır. Bu iktisadî hamle filhakika memleket çapında bir iktisadi plânla tahakkuk ettirilmiş değildir. Sosyal ve iktisadi hayatımız bakımından böyle bir plânın lüzumuna kani değiliz. Ancak bu sözlerim, hiç bir plânımız yoktur manasına gelemez. "Memlekette istihsali arttırıp bunun iç ve dış piyasalarda kıymetlendirilmesi, böylece memleketin refaha kavuşturulması plânımızın, programımızın esasım teşkil etmektedir. Ötedenberi bizim üzerinde durduğumuz nokta, istihsalin teşviki, iftira gücünün arttırılmasıdır. Bugün iftiharla söyliyebiliriz ki bu plânımız tahakkuk etmiştir ve gelişmesi devam edecektir."

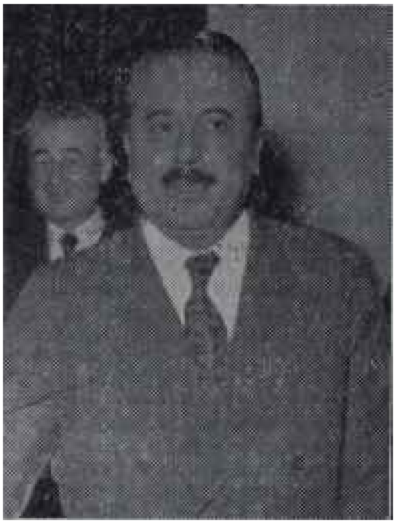
AKİS geçen hafta ROBİNSON raporunu bu sütunlarda, kendimizi yabancı gözüyle de tanıyabiliriz teması üzerinde hülâsa ederken' iktisadi hayatımızın bir plâna bağlı olup olmadığını bu rapor içinde de incelemişti. Mezkûr rapora göre iktisadi hayatımızı tanzim edecek kudrette ve birkaç yılı ihtiva eden bir iktisadî plânımız mevcut değildir. Yalnız bazı vekâletlerin - maarif, sıhhiye, nafıa - birkaç yıllık faaliyet programları mevcuttur. Lâkin bunların faaliyetleri arasında da bir ahenk temin edilememiştir.

İktisadi hayatımızın planlanması hususundaki görüşler, iktisadî düşünce açısından ele alınmak icap ederken daha ziyâde politik zaviyeden incelenmektedir. Şöyle ki: iktisadî plânlama kapitalist düzen ve hürriyet nizamı içinde yürütülemez. Plânlama demokrasi ile bağdaşan bir mefhum değildir, plânlama olsa olsa totaliter rejimlerde tatbik mevkiine konabilir}

Kanaatimizce plânlamanın kapitalist düzene, ferdi hürriyetlere, demokratik nizama mugayir olduğunu iddia eden tez mesnetsizdir. Çünkü, değil bir memleket iktisadiyatının, bir aile bütçesinin bile bazı kaideler çerçevesinde tertip edilmesi gerektiği bir devirde iki asır evvelki iktisat prensiplerinin zamanımızda da mer'i olduğunu iddia etmek realitelere göz yummak olur.

Bazı yabancı mütehassıslar 1950 seçimlerinden beri Türkiyenin siyasî sisteminde fiilen bir değişiklik husule geldiğini ve bütün yetkileri Büyük Millet Meclisinde toplayan siyasî bir sistemden başkanlı hükümet sistemine doğru gidildiğini iddia etmektedirler.

Bilhassa Amerika Birleşik Devletlerinde tatbik edilen bu sistem bilindiği gibi başkana parlemanter bir nizamdaki başvekilden daha üstün yetkiler tanır: Bakanlar başkana karşı mesuldürler, Kongre hiç bir şekilde hükümeti düşüremez. Bunun için iktisadî hayatın tanzimi, fiilen başkanın elindedir.

Sıtkı Yırcalı

Bir plân peşinde

Bu fikirler teorik alanda doğru olsa bile tatbikat başka türlüdür. Çünkü 1933 senesinde Roosevelt iktidara geldiği vakit Amerika Birleşik Devletlerinde 15 milyonu aşan işsiz vardı ve memlekette nakdi millî gelir korkunç denecek kadar düşmüştü. Binlerce banka iflas etmiş durumda idi. Bu durum 1929 depresyonunun Amerika iktisadiyatı üzerinde husule getirdiği netice îdi. Bilindiği gibi bu korkunç tablodan herkesin bu gün harikalar diyarı diye bahsettiği Amerika Birleşik Devletlerine geçiş New - Deal, Fair - Deal gibi iktisat programlarının tatbiki ile mümkün olmuştur. Ancak bu sayededir ki işçiler yarınlarından emin bir hale gelmişler, bankalar iflastan kurtulabilmişlerdir.

İtalya da demokratik rejim ile idare olunan bir memlekettir. Bu memlekette iktisadî sahadaki mesele "kalkınma" dır. Bunun için İtalyan maliye vekili Vanoni 10 yıllık bir kalkınma plânı hazırlamış ve Avrupa İktisadî işbirliği teşkilâtına tevdi etmiştir.

Görülüyor ki muayyen mütehassıslar tarafından 'hazırlanmış programlara bağlanmak, memleket iktisadiyatının tanzimini muayyen şahısların görüşlerine . bırakmaktan daha iyidir. Çünkü iktisadî hadiselerin- muğlaklığı ve arzettiği teknik veçheler muayyen şahısların, ne kadar mahir ve mütehassıs olurlarsa olsunlar memleket iktisadiyatını belli hedeflere götürmelerine mânidir. Kaldı ki anayasa zaviyesinden meseleye bir nazar, atılacak olursa denebilir ki demokrasi "devlet gemisinin süratli gitmekten çok, emin olarak seyrettiği bir nizama verilen isimdir."

Memleketimizde Cumhuriyet devrinde iktisadî kalkınma hamlelerimize de muayyen plânların tatbiki suretiyle başlanmıştır. 1983 - 1938 seneleri arasında beş yıllık kalkınma plânı tatbik edilmiş ve milli sanayimizin en güzide müesseseleri bu plân sayesinde kurulmuştur, İkinci Cihan Harbi ikinci beş yıllık plânın tatbikine mani olmuştur. Harpten sonra kalkınma hamlelerinin çoğu plâna istinat etmektedir. Beynelmilel sahada ve ekonomik alanda günün mevzuu iktisaden geri kalmış memleketlerin kalkınmasıdır. Bunun için Uzak doğuda 17 memleket Kolombo plânım tatbik etmektedirler.

Devletin iktisadi karakteri, onu geçen- asırdaki siyasî karakterinden ayırmaktadır. Zamanımızda devlet başka bir vesile ile de belirtmiş olduğumuz gibi yavrusuna lokma hazırlıyan ana durumundadır ve memleket iktisadiyatının muvazene halinde tutulmasından mesuldur.

Plân hiç bir zaman süratli kalkınmaya mani değildir. Hareket noktalarımız sağlam, iktisadî hedeflerimiz belli, kalkınma tempomuz ahenkli olduktan sonra kalkınma hızımızda bir gerileme olmıyacaktır. Şahısların mumucizelerinden ziyade plânların sıhhatine inandığımız zaman fikri alanda rönesansa kavuşacağımızdan şüphe etmiyelim.

Fransa

Yeni Hükümetin hedefleri

Dünya hadiselerini az çok takip eden insanlara hükümet darbesi Güney Amerika ve Arap alemini, hükümet düşmesi de Fransayı hatırlatır. Hükümetler müstakar mı olmalıdır, yoksa Fransada olduğu gibi altı aydan daha uzun ömürlü olmamak mıdır? Bu anayasacının kafa yoracağı bir meseledir. Lâkin muhakkak olan birşey varsa idarî teşkilat ve demokratik düzen Fransada sağlam temeller üzerinde oturduğundan âmme hizmetleri ve bu hizmetlerin çeşitli dalları demek olan bakanlıklara ait işler kabine buhranlarından pek az, hattâ hiç müteessir olmamaktadır. Bunun sebebi Fransada memur statüsünün ve bakanlıklara ait teşkilâtın siyasî renk dalgalanmalarından masun olmasıdır. Bu bakımdan rejim davası, anayasa buhranı, bitaraf idare ve sair adlarla ifadelendirdiğimiz çeşitli memleket meseleleri arasında belki en başta çözmek mecburiyetinde olduğumuz ana dava hükümetlerin gelip geçici, devlet adamlarının fani olduğunu teslim eden edebi denecek kadar sağlam temellere müstenid, yarınından emin, hiç bir siyasi iktidarın kendisine huzursuzluk veremeyeceğine kani sıhhatli bir idarî teşkilâtın kurulmasıdır. Eğer böyle bir teşkilat kurulacak olursa, memur devlet hizmetinde çalışmanın tadım alır ve gururunu- duyar. Fransa memurlarının geçim şartları ne dereceye kadar

tatmin edicidir? Bunu sarih olarak bilmemekle beraber denilebilir ki idarî teşkilâtına en fazla manevi huzur veren memleketlerden biri Fransadır. İşte bunun içindir ki orada hükümetler daha ziyade belli dâvaların halledilmesi için teşekkül etmekte ve fakat bir kere bu meseleler halledikten sonra ortaya yeni meseleler çıkınca eskisi, yerini yeni davaları halledecek olan yeni bir hükümete bırakmaktadır.

1954 senesinde Hindiçinindeki harp Fransa için dinmeyen ve daimî olarak akan bir yara halini aldığı zaman Mendes - France siyasî meseleleri çözebilecek' kıratta bir devlet adamı olduğu için hükümet başkanı olmuştu. Hindiçini meselesi - iyi veya kötü - hallolunduktan sonra ortada ikinci bir mesele daha vardı: o da politikti ve bunun adı Avrupa Savunma Camiası idi. Avrupa Ordusu adıyla da tanınan bu mesele Almanyanın dolambaçlı yollardan Brüksel ve NATO Paktlarına iltihakı suretiyle halledikten sonra geriye halledilecek iki mühim mesele kalıyordu: Bunlar da kuzey Afrika meselesiyle, iktisadî inkişaf meselesiydi. Mendes -France Kuzey Afrika meselelerinde İngiliz devlet adamları gibi düşünüyordu. Yani maksadı yerli 'halkı tatmin ederek pamuk ipliğiyle de olsa Kuzey Afrikayı Fransaya bağlı tutmaktı. Fransız meclisi bu görüşü beğenmedi; Halbuki aslında çok. isabetli idi.

Mendes - France bir iktisatçı değildi, bir maliyeci de değil. Fakat şahsiyet sahibi zeki, çalışkan bir devlet adamıydı. Bu vasıflar, daha doğrusu meziyetler beynelmilel konferanslarda Fransaya başarılar sağlıyabilirdi, amma iktisadi inkişafım temin edip etmiyeceği şüpheliydi. Bu durum karşısında bir taşla iki kuşu birden vuracak bir devlet adamının başbakan olması lâzımdı ve Fransada böyle bir adam da mevcuttu. Bu adamın adı Edgar Faure idi. Edgar Faure harp sonrası Fransasında parlamış simalardan biridir. Şimdiye kadar birçok kabinelerde iktisat ve maliye vekillikleri yaptığı gibi 1952 senesinde bir ara başvekillik de yapmıştı. Son Mendes - France kabinesinde hariciye vekilliğini de ifa etmekteydi. Demek ki siyasî meselelere aşina idi, dış politika meselelerini biliyordu, üstelik de iktisadî sahadaki davaları ehliyetle ele alabilecekti. Öyle ise Mendes - France yerini Edgar Faure'a bırakmalıydı. Hadiseler yukardaki mantık silsilesine uygun olarak cereyan etti ve Edgar Faure başvekil oldu.

Fransada başvekiller cumhurbaşkanı tarafından teşrii organ mensupları arasından seçilmekle başvekil olmazlar. Başvekil namzedi hükümet programını Millî Meclis önünde okur. Programı Millî Meclis beğenir ve bunu itimat oyuyla izhar ederse o zaman başvekil, başvekil olabileceğinden emindir. Edgar Faure programım Mecliste okunuş ve Meclisin itimadım kazanmıştır. Bu programda iktisadî sahada ulaşılmak istenilen hedefler başlıca dört noktada toplanmaktadır:

Millet Politikası

Dr. Kemal BEKATA

Her inkılâpta olduğu gibi milletlerin ekonomik ve sosyal inkılâplarında de ilk şart ne para ayarlamasında, ne istihlâki istihsale uydurmada, ne modern iş ve sosyal sigorta kanunlarını tercüme veya bu işlerin mütehassıslarının fikirlerini almadadır. Bunlar hep lâzımdır, ama en mühimi millet politikası diyebileceğimiz politikanın, yani neyin elde edilmek istendiğinin tayin ve tanzimindedir.

Millet politikası bir milletin ekonomik, sosyal ve kültürel bütün faaliyetlerinin koordinasyonuna müteallik bir mefhumdur ve bir memlekette nizam ve refahın tahakkuku için takip edilecek siyasetin teferruat ve mekanizmasını anlatır.

O halde bir eşyanın imal veya ithali mevzubahis olunca ya bu imal veya ithal edilecek eşyaların memleketin şartlarına uygunluğu aranır veya ithal veya imal edilecek eşyalara memleket şartlarının uydurulması gerekir. Aksi hâl luzumsuz malzeme israfını' intaç eder ve eşyanın da maksada uygun istiamline mani olar.

Bunu bir misalle açıklayalım.

Bir otomobilin konstrüksiyonu, işçiliği veya malzemesi ne kadar mükemmel olursa olsun yolu iyi olmayan bir yerde en usta şoförlerin elinde dahi onun ne sağlamlığından ve ne de suratından faydalanmağa imkân vardır. Keza böyle bir vasıtanın acemi ellere teslimi de aynı , neticeleri doğurur: can ve mal emniyetini yok eder.

Diğer taraftan halk ne kadar muktesit olursa olsun, kontrolsuz imal veya ithal edilen eşyanın iki günde bozuluvermesi, kırılıp dökülüvermesi aynı maddeye yeniden ihtiyaç doğurur. Eğer bu mallar bir kontrole tâbi tutularak memlekete sokulsa veya evsafı tespit edilerek sokulması tahdid edilse aynı cins mala ihtiyaç ancak yıllar sonra doğacak, tasarruf kendiliğinden yapılmış olacaktır.

Bugün yerli veya yabana inşaat malzemesi kullanıp da yarın onu değiştirmek mecburiyetinde kalmayan inşaat sahibi yok gibidir. Musluklar, rezervuarlar ya su sızdırırlar veya iki günde yalama olurlar. Bu suretle hem ihtiyaç giderilmemiş olur, hem bu maddelerin istihlâki, binnetice masrafı artar. Konstrüksiyonu yapan işçi diplomalı ve kontrole tâbi olmazsa iş iki günlük olur. Hem malzeme ziyaına, hem para israfına yol açar; bu ise bir taraftan istihlâki arttırır, diğer taraftan tasarrufa manî olarak envestismanı gemler; bir taraftan da halkta ruhî bir iztirap bırakır.

O halde tasarruf için ilk takip edilecek politika memlekete girecek veya memlekette imal edilecek olan malzemeyi kontrol etmek, muayyen vasıfları haiz olmayan malzemenin piyasaya arzına manî olmak, her işçiyim diyene kontrolsüz çalışma müsaadesi vermemektir.

Durum sosyal politikada da aynıdır. Bir sosyal sigorta kanunu çıkarıp, bir teşkilât kurmak bu işin yürümesi için kâfi değildir. Sosyal sigortada bir prim alınır. Bu prim işçi ücretlerini azaltır, istihsal masraflarını çoğaltır. Bu işi devlet eliyle döndürülecek işçiler arası bir istihlâk kooperatifi sistemine göre yapmak ve buradan elde edilecek cüz'î kârla primleri temin etmek ve bu suretle işçiye temiz, sıhhî ve ucuz yiyecek, giyecek temin etmek; aynı zamanda lüzumlu eşyanın ucuza gelmesini sağlamak; prim vermemek suretiyle ücretleri arttırmak ve işverenden de yine prim almamak suretiyle istihsal masraflarının ve binnetice eşya fiyatlarının yükselmeşini imlemek mümkündür.

Bütün bunları ve benzerlerini ifade etmek üzere bir milyonerin şu sözü ekonomik ve sosyal politikada âlem olmuştu: "Ben ucuz mal kullanacak kadar zengin değilim."

Bir cemiyet içindeki olaylar bir biri içine o kadar girmiş ve muğlak bir hale gelmiştir ki, millet politikasının tatbikatına müessir mevkilerde bulunan kimselerin bütün bunları bilmelerine imkân yoktur. Onlardan beklenen etraflarına muayyen işlerin mütehassıslarını toplamak ve bunların teklif ve projelerini ihata edecek bir kapasiteye sahip sına geçen Adenauer'in kabinesini teşkil ettikten sonra arkadaşlarına söylediği şu sözler yukarıki izahlarımızın en veciz İfadesidir:

"Gerek sizlerden ve gerekse işlerinizin düğüm noktalarına getireceğiniz arkadaşlarınızın hüsnüniyetlerinden eminim. Hiç birimizin birer Sokrat olmadığımızı bildiğinin de biliyorum. Yalnız sizlere tavsiyem ben bu işten ahlamam diye gösterişte bulunup, arkasından büyük iddialarla karşınıza çıkacak kimseleri derhal yanınızdan uzaklaştırmanızdır"

İKTİSADÎ VE MALİ SAHADA

1 — Sınaî istihsal seviyesini 153 ten 180 e çıkarmak,

2 — Halicin hayat seviyesini yüzde yedi artırmak,

3 — Ziraî mecmu geliri aynı nisbette artırmak,

4 — Tediye bilançosunu iktisadî mahiyette olmayan dış yardımlar olmaksızın temin etmek.

Edgar Faure okuduğu programında Fransanın bu hedeflere 30 Haziran 1956 dan evvel ulaşacağını söylemiştir. Hedefler de görüldüğü gibi pek küçümsenecek mahiyette değildir.' Edgar Faure Fransaya 15 ay zarfında sınaî istihsalin yüzde onsekiz artacağını, halkın hayat seviyesinin yüzde yedi yükseleceğini, bunun fiatlardaki husule gelecek tenezzüller, mali tedbirler veya ücretlerdeki ayarlamalar yoluyla sağlanacağım, ziraatte reform yapılacağını, tediye bilançosunun, iktisadî kıstaslara göre denk olacağını vadetmiştir. Bunun için istediği müddet de 15-16 aylık bir devredir.

Acaba talih. Edgar Faure'a yaver olacak mıdır? Fransızlar ümitlerini şimdi Edgar Faure'a bağlamış durumdalar ve Edgar Faure da tecrübeli bir siyaset adamı olarak herşeyi Meclise açıkça söylemiş durumda. Normal olarak 16 ay müddetle hiç olmazsa Edgar Faure'un başvekil olması beklenir. Fakat 16 aylık bir müddete Fransızlar uzun devre nazarıyla bakarlar; onun için Edgar Faure'un 16 ay başvekil olarak kalıp kalmıyacağı belli değildir. Kaldı ki her an herhangi bir dış politika olayının iktisadi inkişaf programım ikinci plâna düşürmesi ihtimali mevcuttur. Ama buna rağmen, üç aydanberi 18 aylık iktisadî inkişaf programının tatbik edilmekte olduğu bir memlekette Edgar Faure gibi güzide bir iktisatçı ve maliyecinin başbakanlığa getirilmesi - Mendes-France düşünce- isabetli olmuştur. Edgar Faure programının tatbikinde yalnız değildir, kendisinin en büyük yardımcısı iktisat-maliye vekili Pierre Pflimlindir. Başvekil kendisinden, yarının başvekili diye bahsetmektedir.

Uzak Doğu

Japonya G.A.T.T.'a giriyor

İkinci Cihan harbinden sonra milletler bir çeyrek asır zarfında bir nesli iki defa harbe sürükleyen faciayla karşılaşınca meseleler üzerinde düşünüp müşterek tedbirler almağa gayret ettiler; Fikir şu idi: "Birinci ve ikinci cihan harplerinin esas sebebi iktisadîdir. Öyle ise milletlere serbest ticaret ve adil rekabet şartlarını tanıyalım." Bu fikir tuttu ve birkaç konferanstan sonra tarifeler ve ticaret üzerinde genel anlaşma imzalandı. Bu anlaşmaya imza koymuş olan memleketlerin adedi şimdi otuz dörttür. Otuz dört devlet her sene Cenevre de toplanarak genel müzakereler açmaktadırlar. Bu sene de GATT'a aza memleketler Cenevre de toplandılar. Gündemde Japonyanın da GATT'a aza olarak alınman vardı. Son olarak gelen haberlere göre Japonya ile GATT arasında tarifeler üzerinde müzakereler başlamak üzeredir. Bilindiği üzere Japonya, genel anlaşmaya muvakkaten kabul olunmuştur. Tarifeler üzerindeki müzakereleri GATT adına hususî bir komite yapacaktır. Bundan sonra GATT'ın icra sekreteri, komiteyle ittifak ettiği takdirde Japonyanın genel anlaşmaya iltihakını' sağlayacak iltihak protokolünü hazırlamağa başlıyacaktır. Fakat iş bu kadarla da bilmemektedir. Anlaşmaya imza koymuş memleketlerin üçte ikisinin muvafakati de şarttır. Halihazırda *12* memleket Japonyanın GATTa iştirakine taraftardır. Fransa, İngiltere ve Commonwealth'a mensup bazı memleketler her ne kadar Japonyanın GATT'a iştirakini arzulanıyorlarsa da Japonyanın iştirakine karşı da cephe almıyacaklardır. Mütehassısların kanaatlerine göre Japonyanın iştiraki lehindeki cereyan gün geçtikçe kuvvetlenmektedir. Buna rağmen Japonyanın iştirakinin ancak haziran ayında mümkün olabileceği anlaşılmaktadır.

GATT bundan evvel de AKİS sütunlarında belirtmeğe çalıştığımız gibi ikinci cihan harbinden sonra ticareti serbest kılmak için milletlerarası gümrük tarifeleri ve ticarete mütedair genel bir anlaşmanın adıdır. Aza memleketler birbirlerine karşı en ziyade mazharı müsaade kaidesini tatbik edeceklerini taahhüd etmektedirler. Bundan da anlaşılıyor ki GATT çok taraflı ticaret anlaşmalarıyla ilgili hükümleri İhtiva etmektedir.

Gönül arzu ederdi ki Japonya gibi iktisadî 'gücü kuvvetli, imparatorluğunun büyük bir kısmını kaybetmiş bir memleket böyle bir anlaşmaya girmek istediği vakit İngiltere, Fransa ve Commonwealth memleketleri kolaylıkla Japonyayı kabul etsinler. Maalesef teşkilâtın kurucuları nazarıyla baktığımız devletler Japonyanın iştirakini pek hoş karşılamıyorlar. Çünkü Japonyanın rekabet edeceğinden korkuyorlar. Halbuki Asyanın doğusunda kuvvetli bir Japonya komünist selinin bir an önce durdurulması için batılılarca ne kadar elzemdir! Acaba bastığımız yerleri tanımak için daha çok zaman mı geçecek?

İngiltere

Churchill tekrar sahnede

Seksen yaşını aşmış olan bir adam, yarım daire şeklindeki Avam Kamarasında oturduğu yerden kalktı ve bir söz söyledi. Aynı akşam, dünyanın bütün radyoları o sözden bahsediyor, siyasî çevrelerde onun yorumları yapılıyor. Hariciye vekâletlerinde o mevzuda tebliğler hazırlanıyordu. Bu adam Sir Winston Churchill idi. İhtiyar başvekil, hemen bütün hayatı boyunca olduğu gibi dünyayı bir defa daha kendisile meşgul etmişti. Sir Winston, Stalinin ölümünü müteakip Rus başvekili Malenkof ile bir mülakat düşündüğünü, hattâ bunun için harekete de geçtiğini, fakat bir yandan kendi rahatsızlığı, diğer taraftan Almanyanın silahlandırılması meselesinin doğurduğu ihtilaf yüzünden bunda muvaffak olamadığım açıklamıştı. İngiltere başvekilinin açıkladığı başka bir nokta daha vardı: İngiltere Hidrojen bombası imalatında bulunacak ve Batı, bir tecavüze maruz kaldığında atom silahları ile mukabele edecekti.

Bu sözlerin, yeryüzünde büyük bir heyecan uyandırmamasına imkân yoktu.

Avam kamarası o celsesinde hükümetin savunma hakkında yayınladığı Beyaz Kitabı müzakere ediyordu. İşçi partisinin bilhassa sol cenahı, Bevan'ın idaresinde şiddetli hücumlarda bulunuyordu. Tenkid edilen nokta şuydu: Hükümet, Hidrojen bombasının savunmada husule getirdiği değişiklikten haberdar görünmüyordu. Hâlâ klâsik denilen silahlarla uğraşıyor, plânlarım ona göre yapıyordu. Bu ise hem para, hem de zaman kaybı manasına geliyordu. Bundan başka Sir Winston Churchill'in kabinesi sulh yolunda gayret sarfetmiyordu. Rusya ile mutlaka müzakereye girişilmeli, bunun imkânları ciddî şekilde araştırılmalıydı.

İşte, İngiltere başvekilinin gürültü uyandıran açıklaması bu tenkidler üzerine yapılmıştı.

Millî hak nedir?

İngiltere Batı bloku içinde daima itidal taraftarı olmuş ve Amerikanın bazı aşırı temayüllerini muvaffakiyetle önleyebilmiştir. Ancak bunun bir teslim olma mânasına gelmediği de aşikârdır. İngiltere, iki taraftan iki şey istemektedir: Batılı devletler kendi görüşlerini öteki devletlere zorla kabul ettirmeye çalışmasınlar - Rusya, diğer memleketlerde komünist idareler kurmak sevdasından vaz geçsin. Londra hükümeti bu iki şart yerine getirildiği takdirde Batılıların ve Komünistlerin aynı dünyada "birbirlerinin haklarına riayet ederek" yaşamalarının kabil olacağına inanmaktadır. Bunu temin için de oturup konuşmak lâzımdır. İşin burasında Amerika Hariciye vekili John Foster Dulles'ın geçenlerde söylediği bir nutku hatırlamak iyi olur.

Sir Winston Churchill

Gene dünya onunla meşgul

Dulles da, Rusya komünizmi dünyanın geri kalan milletlerine zorla kabul ettirmeye çalışmaktan vaz geçtiği takdirde Rusyanın millî arzu ve haklarının göz önünde tutularak bir anlaşmaya varılabileceğini hatırlatmıştı. Acaba İngilizler ve Amerikalılar Rusyanın milli arzu ve haklarından ne anlıyorlar? Acaba bu arzu ve haklar başka, fakat daha küçük milletlerin arzu ve hakları ile tezat teşkil ediyorsa "beraber yaşamak" için batıklar Rusyaya böyle tavizler verecekler midir? Attlee, Churchill ve Dulles "rusların hakları, millî menfaatleri" derken neyi kastettiklerini açıklasalardı Türkiye elbette ki daha memnun olurdu. Zira meselâ Boğazlar, Rusyanın daimî arzusu değil midir? Hükümetimizin, Rusya ile anlaşma hakkında batılı derlet adamlarının son zamanlarda sık sık sarfettikleri sözler karşısında kendilerinden gerekli teminatı almış olduğunu ümid etmek isteriz. Bu, bizim için son derece mühim bir meseledir.

Aneurin Bevan

Evvel mi, sonra mı?

Görüşme ne zaman?

Sir Winston Churchill'in sözleri Amerikada ve İngilterede esas iti— barile aynı şekilde karşılanmıştır. Ruslarla oturup müzakere etmek lâzımdır.' Amma evvelâ, şu Almanyanın silahlandırılması meselesi halledilsin, Paris andlaşmaları tasdik edilsin ve yürürlüğe girsin. Ondan sonra Kremlinin sakinleriyle uyuşmak kabil olabilir. Zira böyle bir konferansın toplanması Rusların fiilen Almanyanın silahlandırılmasını kabul ettikleri mânâsını taşıyacaktır ve bu husus batılılar için son derece mühimdir.

Rusyadan istenilen, iyi niyetini bir takım dolambaçlı yollar veya afakî laflarla değil hareketlerle göstermesidir. Paris andlaşmalarının tasdiki, bu iyi niyetin mevcut olup olmadığım belli edecektir. Zira Rusyanın şimdiye kadar yaptığı bütün manevralar bu andlaşmaların tasdikini önlemek gayesini güdüyordu ve bir takım propaganda gayretinin ifadesiydi. Ortada bu mesele kalmayınca Rusya yumuşak yüz göstermekte devam edecek ve komünizmi dünyanın geri kalan milletlerine zorla kabul ettirmekten vaz geçecek midir?

Bevanın fikri

Bevan ve arkadaşları, yani İngiliz muhalefet partisinin aşırı kanadı Rusya ile derhal müzakereye girişilmesi tezini- müdafaa etmektedirler. Bunların kanaatince Rusya, Almanyanın silahlandırılmaması için Batılılarla müzakereye girişebilir ve ancak o şartla komünizmin papalığını yapmaktan vaz geçebilir. Yani iki taraf pazarlık ederler ve yapacakları fedakârlıklar üzerinde mutabık kalırlar. Rusya der ki: eğer Almanya silâhlanmazsa, ben de bugünkü politikamı değiştiririm. O zaman, batılıların da, rusların da teklif edecekleri bir nokta bulunur. Yoksa, Almanya silâhlandırıldıktan sonra Rusya niçin fedakârlık yapsın?

Dulles ve Churchill'in de bu makul görünen fikri bir bakıma haklı buldukları söyledikleri son sözlerden anlaşılmaktadır. Fakat Batılılar bir pazarlıkta Almanyanın silahlandırılmaşım ortaya koymak niyetinde değillerdir. Almanyanın silahlandırılması peşinen kabul edilmek lâzımdır. Batılılar onu fada edemezler. Zaten bu silâhlanma da Rusyaya tecavüz edebilmek için olmamaktadır.

O halde Paris andlaşmalarının tasdikinden sonra Büyükler arasında bir konferans toplandığı takdirde Batınlar Rusyaya, dünyada komünist devlet kurma teşebbüs ve gayretlerinden vaz geçmeleri mukabilinde ne teklif ede-

ceklerdir? İşte burada, biraz evvel bahis mevzuu edilen ve bilhassa John Foster Dulles tarafından açıktan açığa söylenilen "Rus milletinin meşru hak, arzu ve menfaatleri" gelmektedir» Rusyaya teklif edilecek olan bunlar - dır. Pazarlık bunların üzerinde yapılacaktır.

Rusya, bu pazarlığa girişecek midir? Şimdiden bir şey söylemek imkânsızdır. Zira Almanyanın silahlandırılmasını önlemek hususundaki gayretlerinin henüz sonuna gelmemiştir. Ancak girişmesi ihtimali mevcut bulunduğuna göre "meşru hak, arzu ve menfaatleri" Rus milletininkilerle karışması ihtimali bulunan milletler şimdiden Amerika ve İngiltere devlet adamlarına böyle bir pazarlığa müsaade etmeyeceklerini adamakıllı ve bir defa daha açıkca ifade ederlerse zararından çok faydası bulunan bir iş yapmış olurlar.

İhtiyatın, hiç kimseye kötülüğü dokunmamıştır.

Çan-Kay-Şek Gerilla gününde

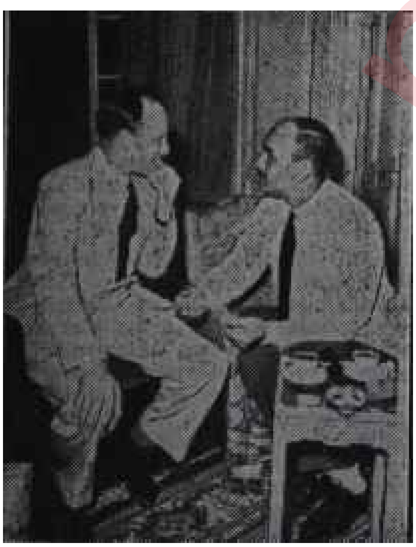
Geçmişe mazi derler

Orta Doğu

Mısır çırpınıyor

Selah Salem elini çenesine koydu ve düşündü. Parayı nereden bulacaktı? Ürdünü batıdan ayırmak için dolara ihtiyaç vardı. Hem de, senede 22 milyon dolara! Zira Ürdün bütçesindeki bu miktar açığı her yıl İngiltere kapatıyordu. Ürdüne "Batıyı bırak, bize gel" demek kolaydı. Fakat bunun için, açığı da kapatmak gerekiyordu. Mısırın Millî İstikamet bakanı Şamdan doğruca Suudî Arabistana gitti. Petrol memleketi Suudî Arabistan arap âleminin para babasıydı.

Aynı esnada ise Ürdünün genç kiralı Hüseyin Türkiye tarafından memleketine hediye edilen uçakları teftiş ve Türkiyenin müttefiki Pakistana hareket ediyordu. Kral Hüseyin orada son derece şatafatlı bir hüsnükabul görecek ve Pakistanlı liderler

Selah Salem dert anlatıyor

Marko paşaya!

kendisine Batı ile teması kaybetmemesinin faydalarını anlatacaklar, Türk-Irak paktına katılmasını isteyeceklerdi.

Şamdaki marifetler

Selah Salemin Şam seyahati başarılı geçmiş, kurnaz binbaşı Suriyenin acemi devlet adamlarını kandırmakta güçlük çekmemiş, bu arada İskenderun ve Antakyayı tekrar Suriyeye vaad etmekten kaçınmamıştı. İnsanlar malik olmadıkları şeyleri kolaylıkla vaad ederler. Asıl tuhaf olan, Suriyenin buna inanmasıdır.

Türkiye ile Irak arasında bir pakt imzalandığından beri Mısırın bütün gayreti öteki arap devletlerini muhafaza etmek ve onların başına geçip Batı ile büyük bir pazarlığa girişmek, böylece de arap âleminin bütün davalarını halletmektir. Bunun kaba bir yalan olduğunda zerrece şüphe yoktur. Arap davalarının hal yolu elbette ki bu değildir. Ama Mısır, liderliği elinde tutmak için çırpınmaktadır. İngiltere ile Amerika ise Orta Doğuda bir emniyet sistemi kurmak vazifesini Türkiyeyj vermişlerdir ve Türkiye hür dünyaya bu hizmeti büyük bir başarı ile yapmaktadır.

Selah Salem Suriyelilere Türk - Irak paktım başka şekilde anlatmış, andlaşmanın bir takım gizli maddeleri bulunduğunu söylemiş ve andlaşma ile Suriyenin tehdit edildiğini söylemiştir. Bunların aslı olmadığı şüphesizdir. Fakat Millî İstikamet bakam, muhataplarım kandırmaya muvaffak olmuş ve Suriye ile Mısır arasında bir andlaşma imzalamıştır. Ancak andlaşma garip bir andlaşmadır ve esasları ancak Selah Salemin diğer arap memleketlerini ziyaretindin sonra yayınlanacaktır. Yani andlaşma elastikidir ve öteki başkentlerde, izhar olunacak arzulara göre tadile uğrayacaktır. Ancak bir mühim esası gayet iyi bilinmektedir: pakta dahil olan arap memleketleri, başka hiç bir andlaşmaya sahip olamayacaklardır. Yani Ürdün, İngiltere ile, Irak Türkiye ile andlaşmalarını Mısırın hatırı için feshedeceklerdir. İşte Ürdünün para ihtiyacı da buradan doğmaktadır. Ayrıca arap milletleri müşterek bir ordu kuracaklar ve Orta Doğunun savunmasını bununla temin edeceklerdir.

İsrailin verdiği misal

Bu şurada Gazzede İsrail ile muhteşem Mısır ordusu çarpışıyor ve Mısırlılar yahudiler in önünde bîr defa daha kaçıyorlardı. Tecavüz israilden gelmiş, hudut bölgesinde yahudi askerleri araplar üzerine ateş açmışlardı. Mısırlılar 40 ölü vermişler ve vaziyeti derhal Birleşmiş Milletlere aksettirmişlerdi. Fakat Çöl aslanı Cemal Abdülnasır prestije halel vermemek için arapların muharebe edeceklerini söylemeyi unutmamıştı. Bu küçük misal, Mısır plânının nasıl bir hayal olduğunu göstermektedir.

Japonya

Rusya ile müzakere

Bir Chrysler Imperial Japonyanın muhtelif şehirlerinde duruyor ve üzerindeki hoparlörden bir ses işitiliyordu :

"— Aziz vatandaşlarım, ben Hatoyamayım.."

Japon başvekili Hatoyama seçim kampanyasını böyle yapmış ve seçimi de böyle kazanmıştı. Liberal Yoşida, fena bir hezimete uğramıştı. Şimdi Japonyada herkes, normal bir münasebat için Rusyayla müzakerelerin açılmasını beklemektedir. Bu müzakereler Hatoyamanın Demokrat Partisinin seçimlerdeki başlıca taktiği olmuştur. Kam-

panyalarını çok zaman bunun üzerine bina etmişlerdir ve seçimleri kazanmışlardır.

Hatoyama, soğuk harbin devamı müddetince Japonyanın Batı Demokrasilerinin yanında yer almasına taraftardı. Fakat bu, memleketinin Rusya ve Kızıl Çin ile normal münasebetler kurmasına mani olmamalıydı. Japonya, Hindistan veya Burma gibi tarafsız kalmayacaktı. Birleşik Amerika Devletleri ile arasında sıka işbirliği ve bazı esaslı andlaşmalar vardı. Fakat Rusya ve Kızıl Çinin iki kuvvetli komşu olduğu da hatırdan çıkarılmamalıydı. Tokyo hükümeti, Amerika Birleşik devletlerinin aksine Pekindeki komünist hükümetin hakiki Çin hükümeti olduğuna inanıyor ve Uzak Doğuda Japonyanın Çinsiz yaşayamıyacağını biliyordu. Rusya ile barış andlaşması henüz imzalanmamıştı. Rusya, San - Francisco toplantısını boykot etmiş, fakat son seçimlerden biraz evvel münasebetlerin normale getirilmesini istemiş, hatta müzakere yeri olarak Ne w -York'u bile kabul etmişti. Bu yumuşaklığa sebebin, seçimlerde koyu Amerika taraftarı Yoşidanın değil, her iki tarafla da dostluk isteyen Hatoyamanın kazanmasını sağlamak üzere girişilmiş bir manevra olduğunda şüphe yoktu ama, Hatoyama için mesele bir yandan seçimleri kazanmak, diğer taraftan da iki blokla hoş geçinmekti.

Müzakerelerin ne zaman başlayacağı henüz tesbit edilmemişti. Demokratlar rahat bir zafer sağlamışlardı. Bundan istifade edeceklerinden şüphe yoktu. Kızıl Çin ile ticarî münasebetlerin bir an evvel kurulması da Japon ekonomisi irin lüzumluydu. Seçimlere iştirak nisbeti yüzde yetmiş beşi geçmişti. Gerçi bu, Amerikan işgalinin sona erdiği 1952'den beri yapılan üçüncü seçimdi ama, artık Japon halkının hakiki arzusunu İzhar ettiği anlaşılıyordu.

Seçim kampanyası boyunca "Daha kuvvetli Ur Japonya" teraneleri işitilmemiş değildi; ama bu, Japonların silahlanmayı arzu ettikleri manasına alınamazdı. Her halde Japonya, yepyeni bir gelişmenin arefesindedir ve karmakarışık Uzak Doğuda müsbet bir rol oynamak arzusundadır. Son seçimler de buna imkân olduğunu göstermiştir. Şimdi, yeni ve mühim hadiselere intizar lâzımdır.

Çin

1 numaralı mesele

Saat sabahın dokuzuydu. Buna rağmen Formozanın merkezi olan Taipeh'te heyecanlı bir hava esiyordu. Bilhassa hava alanında tedbirler alınıyordu. Bir ihtiram kıtası gelmiş ve yerine yerleşmişti. Az sonra, ufukta bir tayyare göründü. Bu, bir Constellation idi. En büyüğünden bir Constellation. İçinden Amerika Hariciye vekili John Foster Dulles indi. Refakatinde iki yardımcısı: Robertson ve McCardle vardı. Meydanda kendisini Milliyetçi Çinin Dışişleri bakam Georges Yeh karşıladı. Bu, gazetecilerin

Fransa atalet devrine dönüyor

Aydemir BALKAN

Paris... Şubat

Matignon sarayının karşısında ufak bir kalabalık birikmişti. Arkadan gazeteciler, sinema operatörleri geldiler. Onları üç renkli kokartlı Citroen'ler takip etti. Yeni başbakan Matignon sarayı denilen Başbakanlık binasında vazifesini devir alacaktı. Kalabalık gittikçe arttı. Fakat bunun sebebi yeni başbakan Edgar Faure değildi. Sabahleyin işlerinden bir müddet "çalan" Fransızlar başka birini bekliyorlardı.

Biraz sonra camlı kapıdan orta koylu esmer bir adam çıktı. Yüzünde yorgun bir gülümseme vardı. Karşıdan avazeler yükselmeye başladı :

"— Mendes - France seni unutmayacağız!.."

"— Seni tekrar Matignon'a getireceğiz Mendes - France!.."

Gittikçe artan tezahüratın arasında Mendes - France otomobiline bindi ve uzaklaştı. On dokuz günlük kriz sona ermiş, Mendes - France başbakanlığı Edgar Faure'a devretmişti. Harp sonundan beri on senedir atıl ve hareketsiz Fransa politikasında sabah rüzgarı gibi esen Pierre Mendes - France Matignon'u terkediyor, Meclisteki yerine dönüyordu.

Başbakanlık binası önündeki bu nümayişten bir iki gazete hariç hiç bir büyük gazete bahsetmedi. Rejimin kodamalarının malları olan "Büyük basın" bunu kapalı geçmeyi tercih etti. "Millette büyük ümitler canlandıran" Mendes - France çabuk unutulmalıydı. İki hafta evvel krizin safhalarını gösteren aktüalite sinemaları Mendes - France'ın perdede her görünüşünde alkıştan inliyorlardı. Bu Fransada uzun müddetten beri görülmüş şey değildi. Fransızlar, Mauriac'ın dediği gibi "bir devlet adamının etrafını alan azgın bir sürüye rağmen neler yapabileceğini görmüşlerdi. Bunun bir misali daha yoktu. Fransızlar Mendes - France'ın şövalyece mücadelesini unutmayacaklardı»

*

Mendes - France'ın düşmesini takip eden on dokuz kriz günü evvelce gayet iyi hazırlanmış bir senaryoyu takip etti: MRP tarafından muhalefet lideri olarak lanse edilen Pinay Cumhur başkam tarafından çağrılınca ilk olarak yine MRP tarafından terkedildi. Çünkü iki buçuk sene evvel Pinay onlara ve mahut kliklerine tehlikeli anlar yaşatmış, tekin olmayan bir başbakandı..

İkinci olarak çağrılan Pflimlin-in hiç şansı yoktu. Fransayı on senedir bir çok sahada kanlı ve kansız yenilgilere götüren MRP'den bir başbakan millet güç tahammül ederdi. Fakat teşebbüs yapılmış ve reddolunmuş gibi görünmek mizansenin icaplarındandı. Pflimlin dört günlük mücadeleden sonra "abandone" etti.

Sıra üçüncü adama gelmişti. Burada senaryo oldukça fiyasko yaptı. Yeni teklif, sosyalist partisinden Pineau'ya yapılmıştı.

Buna en çok sosyalistler şaşırdılar. Herkes bilmekteydi ki bahaneler ve oylar ne olursa olsun Mendes - France meclisin eski sağcı unsurları tarafından yıkılmıştı. Mendes - France yedi aylık icraatıyla bu sağ blokun - açık veya kapalı şekilde - temsil ve müdafaa ettiği menfaatlere dokunduğundan hücuma uğramıştı. Bu menfaatler güney Vietnama, Tunus ve Cezayire müyarlarca yatırımlar yapan şirketler, bankalar vs. idi. Mendes - France Hindicimde barış yaparak bu servetleri "asi" lerin kucağına atmıştı. Sonra da Kuzey Afrikada yeni reformlara, muhtariyet hareketlerine girişmişti. Neticede kolonyalist ve sağcı blok Mecliste çoğunluğu elde ederek Mendes - France'ın başını yemeğe muvaffak olmuştu.

Fakat şimdi aynı meclisin karşısına sosyalist Pineau'yu Pi adayı olarak getiriyorlar, sağcı bir bloka solcu bir program teklifi dinletiyorlardı. Maamafih Pineau zannedildiğinden cesur ve azimli i çıktı. Kabinesini teşkil ederek ve mükemmel bir sosyalist programla meclisin önüne geldi. Söze de Mendes - France'ın şahsını ve metodlarını övmekle başladı, onun reformlarını aynen tatbik edeceğini vaadle bitirdi. İki hafta evvel Mendes'ı devirmiş bir meclisten bunları istemek yıldızları istemekti. Pineau'nun güvenlik oyu alması bir mucize olurdu. Fakat onun kadar eğlenceli bir şey oldu: Sekiz ay Mendes - France'a insafsızca muhalefet eden Fransanın hokkabaz partisi MRP bu defa Pinau'ya güvenlik oyunu vermişti!.

Senaryo sonuna yaklaşmaktaydi. Meclis önünden ve Cumhur başkanı sarayından geçit yapan başba-

tâbirile bir "yıldırım ziyareti" idi Hakikaten her şey bir yıldırım süratile cereyan etti.

John Foster Dulles İhtiram kıtasını teftiş ettikten sonra doğruca Amerika Büyük Elçiliğine gitti. Elçiliğin etrafında da sıkı tedbirler alınmıştı. Büyük elçilikte bakam Amiral Carney bekliyordu. Amerika Deniz Genel Kurmay Başkam olan Amiral bir müddettenberi Formozada bulunuyor ve adanın müdafaası ile ilgili tetkikler yapıyordu. Zira Amerikalılar, Kızıl Çinin maksadının küçük adalardan başlayıp büyük adayı» yani Formozayı ele geçirmek ve böylece Çan-Kay-Şek rejimine son vermek olduğunu katiyetle anlamışlardı.

Amiral Carney Dışişleri vekiline stratejik ve taktik malûmat verdi. Formozanın tek başına müdafaası güçtü. Gerçi Yedinci Amerikan filosu civardaydı ve Çin kıtası ile arada bulunan denizi muhafaza ediyordu. Ama Kızılların yavaş yavaş sıçradıkları civar adaların taktik ehemmiyeti inkâr olunamazdı. Milliyetçi Çin bunlardan Matseu ve Quemoy'u mutlaka sonuna kadar savunmalıydı. John Foster Dulles Amerikada söylediği bir nutukta bu adaların ehemmiyetine işaret etmiş ve Matseu ile Quemoy'un kızıllara terkedilmemesi gerektiğini bildirmişti. İşte, şimdi Amiral Carney de aynı tezi destekliyordu. Fakat bu küçük adalar Amerikanın Milliyetçi Çine verdiği garantiye dahil değildi. Aradaki Amerika. - Çin andlaşması Amerika Birleşik Devletlerini sadece Formoza ile Pescadores'ları müdafaaya mecbur bırakıyordu. Ne yapılacaktı? Üstelik başta İngiltere, Amerikanın batılı müttefikleri de Birleşik Devletlerin Uzak Doğuda mevcut taahhüdlerini genişletmesini istemiyorlardı. Sir Anthony Eden bunu Bangkok'ta Dulles'a açık şekilde bildirmişti. Buna rağmen John Foster Dulles Amiral Carney'e müsbet cevap verdi. Mademki Matseu ve Quemoy'un Kızıl Çinin eline geçmesi Formozanın müdafaasını güçleştirecekti, o halde geçmemesine çalışılmalıydı.

Amerika Dışişleri bakam Amerika Büyük Elçiliğinden doğruca Belediye sarayına gitti. Orada küçük bir merasim vardı: Milliyetçi Çin ile Amerika Birleşik Devletleri arasında aktedilen andlaşmanın tasdikli nüshaları teati olunacaktı. John Foster Dulles müteakiben Saraya geldi: Çan-Kay-Şek'e yemeğe davetliydi. Yemek, yeni bir fikir teatisi için vesile oldu ve geç vakte kadar sürdü. Yemekten sonra, bir Amerikalı devlet adamı için kaçınılmaz mecburiyet vardı: Basın toplantısı. Dulles iki ayağı bir pabuçta olduğu halde gazetecileri kabul etti ve kendilerine gereken izahatı verdi. Saat tam 17 de büyük Constellation Taipeh hava meydanından kalkıyordu. Ziyaret bitmişti.

Amerikadaki alaka

Bu sırada Amerikada bütün gazeteler birinci sayfalarının en mutena yerini Çin meselesine tahsis ediyorlar ve Formoza hadiselerinin gelişmesinden bahsediyorlardı. Umumî efkârı biç bir hadise bunun kadar yalandan alakadar etmiyordu, zira Amerikanın Uzak Doğuda yeni bir harbe girip girmemesi bahis mevzuu idi.

Amerikan efkârı umumiyesi Kızıl Çini kabul etmek olgunluğuna henüz vasıl olmamıştı. Gerçi Çin kıtası çoktan Mao'nun emri ve hükmüne girmişti, Çan-Kay-Şek rejimi ise müflis bir rejimden başka şey değildi. Buna rağmen pek çok Amerikalı, Amerikanın yardımile Mareşalin kuvvetlerinin Formozadan akın edip Kıtayı komünistlerden temizleyeceği kanaatindeydi. Halbuki bu gibi işlerde son derece mahir olan İngiltere, hakikati daha iyi görebiliyor ve Mao'yu Çan-Kay-Şek vasıtasile yok etmektense - bunun hayal olduğu aşikârdır, hiç olmazsa Üçüncü Cihan Harbine sebebiyet vermeden... - Mao'yu tatil sözlerle Rusyadan ayırmaya çalışmanın daha akıllı ve mümkün bir hareket teşkil ettiğini mütemadiyen tekrarlıyordu. Fakat Amerikada. Çinle menfaati olan zümreler ve meşhur "China Lobby" inad ediyor; bunlar, ellerinde kuvvetli vasıtalar bulunduğundan umumî efkârı sürüklüyordu. Hattâ General Eisenhower bile, ihtiyatlı şekilde olmakla beraber bu cereyana zaman zaman kapılıyordu. Her halde Amerikanın Uzak Doğu siyaseti tehlikesiz bir siyaset değildi.

Çan-Kay-Şek'in Üçüncü Dünya Harbi çıkmadan Mao'yu tahtından indirmesi mümkün değildi. Ama Mao da, aynı harbi göze almadan Çan-Kay-Şek rejimine fiilen son verebilir miydi?, O da pek kabil görünmüyordu ve Uzak Doğuda sulh bu iki pamuk ipliğine bağlı kalıyordu.

Arjantin

Kiliseyle mücadele

Jeanne Andree... Bu isim, bir müddetten beri bütün Arjantin gazetelerini meşgul ediyor. Jeanne Andree bunu dedi, Jeanne Andree bunu yaptı, Jeanne Andree bunu yazdı. Kimdir bu Jeanne Andree? Bir sinema artisti mi? Hayır, sadece bir rahibe. Fakat Arjantinin kudretli diktatörü Juan Peron tarafından Kiliseye karşı açılan büyük savaşta hükümete karşı çarpışanlardan biri olduğu için ismi büyük akisler uyandırmaktadır.

Rahibe Jeanne Andree Fransızdır ve Buenos - Ayres'teki Assumption Manastırının baş rahibesidir. Baş rahibe ebeveyni ayrılmış çocukları mektebe almayacağını bildirmiş ve mevcut bu gibi talebelerin velilerine birer mektup yazarak bunların derhal mektepten çekilmelerini istemiştir.

Gazeteler işi ele almışlar - Arjantinde basın hürriyeti olmadığı için gazeteler, başlarına belâ gelmemesini isterlerse hükümetin arzuladığı şekilde neşriyat yaparlar - ve baş rahibenin yazdığı mektupla talebe velisinin cevabını neşretmişlerdir. Gazetelerin iddialarına göre Rahibe Jeanne Andree Peronun son zamanlarda çıkardığı ve karı kocanın ayrılmasına cevaz veren kanunu protesto için bu şekilde hareket etmektedir. Zira başrahibe bahis mevzuu talebeyi vaktile Dek âlâ mektebine almıştır. Peronun kanunu Aralık ayında yürürlüğe girmiş, rahibe de mektubu hemen o tarihte yazmıştır. Bu, hükümete karşı açıkça cephe almak mânâsım taşımaktadır.

Jeanne Andree'ye gelince, onun iddiasına göre hareketinde böyle bir -

kan adayları, çağrılan parti temsilcileri ne olursa olsun geride ve perde arkasında meşhur ve mahut hizip vardı : Yani Reynaud, Mayer, Bidault, Martinaud - Deplat, Teitgen ve benzerleri.. Biraz evvel işaret ettiğimiz sağ blokun liderleri. On yedinci gün Reynaud, Edgar Faure-un ismini Coty'ye fısıldadı. Tam üç parti, üç aday denenmişti. Mutabakat bir türlü olmuyordu. Bu defa merkezden birine teklif edilmeliydi. Sonrası malûm. Faure'un işi yağda kayar gibi yürüyüverdi. Mendes - France zamanında vergi, ekonomi reformları, muhtariyet programları ile tıkananlar bir geniş nefes aldılar...

*

Fransanın şimdiki kabinesinin programı ve vaadleri ne olursa olsun hakkında hiç hayale kapılmamalıdır. Fransada iş başına yeniden kolonyalistler ve sağcılar geçmişlerdir. Yeni-seçimlere kadar, yani en az daha bir buçuk sene bunlar dizginleri ellerinde tutacaklardır. Bu ; arada başka hükümetler, başka bakanlar gelebilir, fakat Meclis çoğunluğu bu karakterini muhafaza ettikçe idare ve zihniyet ayni kabıcaktır. Ne güney Vietnamda, ne kuzey Afrikada reformlar, hamleler beklenmelidir. "Immobiliste" 1er Mendes - France'tan evvel tam sekiz sene Fransız dış siyasetini kâh oyalama, kâh sindirme ile sürükleyip durmuşlar, Hindiçinide adi bir müstemleke harbi ile bunca kayıp-

bütün pisliğini Mendes'e temizlettikten sonra yeniden iş başına geçmek anını seçmişlerdir. Vergi, çalışma, sanayi ve iktisad reformları ise daima kâğıtta ve vaidlerde kalmağa mahkûmdur. Çünkü bu reformlar, evvelâ kendilerini hedef tutmaktadır.

Fransa Mendes - France'ın başbakanlıktan düşürülmesiyle yeniden atalet ve oyalama politikasına dalmaktadır...

maksad yoktur. Dünyanın her tarafındaki Assumption manastırlarının başrahibeleri yazın Fransada toplanmışlar ve bu kararı almışlardır. Mektup o kararın Arjantindeki tatbikinden ibarettir ve başka mâna taşımamaktadır. Baş rahibe, eğer Aralık ayına kadar çocuğun mektepte kalmasına müsaade ettiyse buna sebebin sadece ders devresinin sona ermesini beklemek olduğunu bildirmektedir.

Devam eden mücadele

Hadise, bir büyük mücadelenin parçası olduğu için bütün dünyada alâka toplamaktadır. Peron, diktatörlüğünü kurabilmek ve kuvvetlendirebilmek maksadile bütün muhalefet yuvalarını teker teker temizlemiş, hepsini susturmuştur. İşçi konfederasyonu, ordu, basın teker teker ve muhtelif yollarla diktatörün kucağına düşmüşlerdir. Ayakta kalan yalnız Kilise olmuştur. Kilise, diktatörlüğe karşı mücadelesine devam etmiş ve kilise mensupları bilhassa köylüleri rejim hakkında tenvir etmekten vaz geçmemişlerdir. Bunlar menfaatle satın alınamadığı gibi kuvvetle de korkutulamamışlardır. Bunun üzerine Peron Kilisenin itibarım sarsacak mahiyette kararlar almış, bir kısım mallarına el koymuş, nihayet Arjantinde ayrılmaya cevaz veren kanunu çıkarmıştır'. Kilise, bu kanunla da mücadele etmektedir.

Din adamları yalnız faşist Arjantinde değil komünist Doğu Avrupa memleketlerinde, Macaristanda, Yugoslavyada, Polonyada da diktatörlerin başına dert olmuştur. Diktatörler en güç şekilde onları temizleyebilmektedirler. Arjantinde Peron bunlardan ikisini hapishaneye de attırmıştır. Fakat bu da onları uslandırmamıştır. Şimdi daha zecri tedbirlere doğru gidileceği rivayetleri dolaşmaktadır. Fakat Jeanne Andree'nin hareketi Kilisenin diktatörlüğe kolay kolay teslim olmayacağını bir defa daha göstermesi bakımından mühimdir.

Jeanne Andree ismi şimdi Amerikan gazetelerine de geçmiştir.

KİTAPLAR

MİLLETLER VE HÜKÜMDARLAR TARİHİ

(Taberî'den çevirenler: Zikir Kadiri Ugan ve Ahmet Temir. Ankara 1954 Maarif Basımevi. 475 sayfa, fiyatı 420 kuruş).

Taberî'nin Tarih ül-Ümem V'el-Mülûk adlı eserinin birinci cilt, birinci kısımdır. Maarif Vekâleti Şark İslâm Klâsikleri'nin 32 nci kitabı olarak yayınlanmıştır. "Zaman, gece - gündüz. Tanrının kadim ve ezeli olduğu, hilkatin başlangıcı, İblis, Âdem-Havva, Nuh çağı, Biyurasp ve Izdihak, Nuh ile İbrahim çağı arasında cereyan eden hadiseler, Kâbenin inşası, Ibrahimin oğlunu kurban etmesi, Nemrud bin Kös, Lût bin Haran ve Sedumlular, Tanrı dostu İbrahimin ölümü, İsmailin oğullarına ait haberler, İshak bin ibrahim, eserleri ve evlâdı", kitabın bu kısmının konularındandır. Tercümede açık ve akıcı bir ifade kullanılmıştır. Bu hususiyetiyle, kitap daha büyük bir okuyucu kitlesi bulacaktır.

SONSUZLUK KERVANI

(Necip Fazıl Kısakürek'in şiirleri. Ankara 1955 Yıldız Matbaası. 189 sayfa, fiyatı 350 kuruş).

Necip Fazıl Kısaküreğin, "Örümcek ağı", "Kaldırımlar", "Ben ve Ötesi"' adlı şiir kitaplarından ve 20 yıllık - bir fasıladan sonra çıkan şiir kitabıdır. Şair diyor ki: "Eski şiirlerimden birçoğunu attım. Ve onlarla bağımı kopardım. Mal sahibi bensem, bunları istemediğim, tanımadığım ve çöplüğe attığım bilinsin. Aldıklarım attıklarımdan çok olan şiirlerimi yenileriyle demetledikten ve bu kitapta derledikten sonra meydana gelen 117 parça şiir, şu ana kadar, şairliğimin tam ve eksiksiz bir kadrosu oluyor."

Eser, fasıllara ayrılmıştır. Başlıkları şunlardır: Allah, iman, şehir, tabiat, ölüm, kader, korku, daüssıla, ukde, hafakan, manzara, tecrit, kahramanlar, cemiyet... Serdengeçti yayınlarının yedinci kitabıdır. Okuyucular, kitabın önsözündeki peşin itiraz ve sert ihtara rağmen şair Necip Fazıl'a kavuşmuş olmanın sevincini duyacaklardır. ".

SON YAPRAK (THE LAST LEAF)

(O'Henry'den hikâyeler. Çeviren : Mehmet Harmancı. İstanbul, Aralık 1954 Yeni Matbaa. 124+3 sayfa, fiyatı 190 kuruş).

Bu kitapta, Amerika'nın meşhur hikâyecisi O'Henry'nin 14 hikâyesi bir arada bulunuyor. "Son Yaprak" isimli filimde yer alan 5 hikâyeden ikisi de bunlar arasındadır. Diğer ikisinin tercümesini de, daha önce Varlık Cep Kitapları serisi içinde çıkan "Yeşil Kapı" da okumuştuk. Kitapta yer alan hikâyeler, türlü cepheleriyle Amerikan hayatim aksettirmektedir.: Bunlarla Amerikayı, biraz daha yakından tanımak mümkün oluyor.

OKULLARDA NOT VERME VE SINIF GEÇME PROBLEMLERİ

(Hazırlıyan : National Education Association of the United States. Çeviren: A. G. Atatür. İstanbul 1954 Maarif Basımevi. 24 sayfa, fiyatı 40 kuruş).

Broşür, Maarif Vekâleti Öğretmen Kitapları serisindendir. Okullarda not verme ve sınıf geçme meseleleriyle ilgili şu konulan incelemektedir: not ve sınıf geçme, öğretmenlerin, Verdikleri notlara güvenilebilir mi, not'un ne gibi bir rolü vardır, en iyi not verme şekli hangisidir, sabit standartlara göre not verme usulü, öğrencinin kabiliyetine göre not verme, hem gayrete ve hem de başarıya göre not verme, şahsiyet özelliklerinin değerlendirilmesi, notlar öğrenciyi takip etmeli midir, karneye ihtiyaç var mıdır, Veliler neler hakkında bilgi edinmek isterler, yeni tip karnelerin amacı nedir, sınıf geçme meselesi, çocuklar yılda bir mi, yoksa altı ayda bir mi sınıf geçmelidir, terfi esaslarında ne gibi prensipler hâkim olmalıdır, bütün çocukları geçirmeli mi, test ve ölçüler, not verme ve sınıf geçmeyi islah için ne yapılabilir.. Kitabın sonunda 17 inceleme ve münakaşa konusu vardır. Kitap, konu ile ilgili mühim bir rol oynayacaktır.

DİŞİ KEDİ

(Colette'in bir romanı. Çeviren: Azra Er hat. İstanbul, Aralık 1954 Yeni Matbaa. 111 sayfa, fiyatı 100 kuruş).

Colette'in, kadın ruhunu bütün teferrüatiyle ve tam isabetle aksettirdiğinde ittifak edilmektedir. Üslûbundaki hususiyetle de dikkati çekmiş olan bu Fransız kadın romancısı, bizde henüz tanınmış değildir. Dişi Kedi - seksen yaşım aştıktan sonra - yakın yıllarda ölen Colette'in sanat kudretini belirtmektedir. Varlık yayınları arasında çıkan bu kitap, Colette'i tanıma yolunda bir başlangıç olacaktır. "Dişi Kedi", kedisini çok sev n bir genç, tecrübesiz, şımarık delikanlıyla onun saf, gene genç karısı arasındaki maceranın ' hikâyesidir. Kedi, romanda, delikanlının serazad günlerinin sembolüdür. En sonda "Dişi Kedi" genç kadını yenecek ve yuvayı yıkacaktır.

ALTIN BÖCEK

(Edgar Allan POE'dan hikâyeler. Çeviren: Mehmet Akder. İstanbul 1955 Yeni Matbaa. 109 sayfa, fiyatı 100 kuruş).

Kitapta, Altın Böcek, Kızıl ölümün Maskesi, Aksak Kurbağa, Dr. Tarr ve Profesör Fether'in Sistemi, Mustatil Sandık, Sfenks, Kara Kedi, Bir Hafta İçinde Üç Pazar adlı hikâyeler bulunmaktadır. Varlık Yayınları arasında, daha önce aynı yazarın "Morg Sokağı Cinayeti" adlı bir eseri çıkmıştı. Bu sihirli hikâyeler de, o eser gibi heyecan ve zevkle okunacaktır.

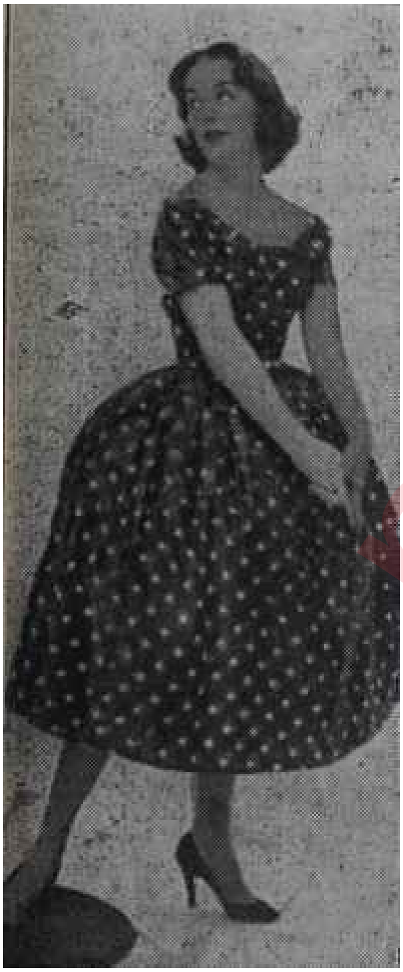
Moda

Yeni cereyan ve biz

Parisin meşhur terzileri yeni modellerini teshir ettiler; fakat mühim satışlarını yapmadan evvel, bu modelleri hasına ve dünya efkârına arzetmek istemediler. Büyük defilelerin resimlerini basan mecmualar modelleri beyaz bir kâğıtla örterek üzerine yasak damgasını vurdular. Fakat bir yandan da, halkın hazıra, ucuza ve pratiğe karşı olan temayüllerini sezen ve hazır elbise satan müesseselerin alıp yürüdüğünü gören bu büyük terziler halk için hazırladıkları hazır elbiselerini derhal piyasaya sürdüler.. Bu hazar elbiselerin kumaşları, dikişleri fevkalâdedir ve pahalı modellerin ana hatları onlarda da mevcuttur. Şu halde neden hâlâ herkesin gözü yükseklerdedir? İhtimal en pahalıyı almak merakı.. Mamafih büyük temlerin piyasaya sürdükleri elbiselerin de herkesin bütçesine göre olduğu zannedilmesin. Türk parası ile bir etek ceket 250 lira, bir döpiyes veya tayyör 490 ve gece elbiseleri 350 ile 400 lira arasındadır. Fakat aynı terzilerin biraz rötuş ve değişiklikle, aynı modelleri binlerce liraya sattıkları göz önünde tutularak, bunlara ucuz elbise denilmektedir.

Ucuzluk yaratmak istediklerini ileri süren bu büyük terzilerin asıl maksadı kendilerinden çok daha ucuza satış yapan diğer hazır elbisecilerle rekabet edip, ucuz giyinen halkı da elde etmektir. Çünkü tanınmış zenginler ve Amerikalı milyonerler nasıl olsa gene onların pahalı modellerini alacaklardır, ucuzlarım değil.. İşte Parisin kodaman terzilerinden Jacgues Heisnin hazır elbise koleksiyonundan birkaç model.

Acaba hazır elbisecilik, hakikaten, bütün dünyayı peşinden sürükliyecek mi?. İsmetpaşa Kız Enstitüsünün hazır elbisecilik üzerinde ihtisas yapmak üzere Amerikaya yolladığı mütehassıs öğretmenlerinden biri çok yakında memlekete dönecek ve Türkiyede de kaliteli hazır elbiseciliğin ilk adımları atılmış olacaktır. Türk hanımlarına ucuz ve güzel giyinmek imkânını sağlıyacak olan bu teşebbüsü merakla bekliyoruz.

Ucuz elbiseler

400 lira!

Bu seneki hat

Alfabede harf kalmadı

Dedikodu

Margaretin seyahati

Ailece ve kiliseye giderek, geçirilen sakin bir pazar gününden sonra, Prenses Margaret, yanında, oldukca kalabalık bir refakat heyeti olduğu halde yola çıktı..

Başının bir tarafına yapışıp kalan, minimini şapkası ile İngilterede yeni bir fırtına koparan genç kız, uçağa binerken ilk resmî tebessümlerine başlamıştı..

"Romada tatil" filmini, yakında, seyredenler onun bu güzel seyahatine gıpta edemiyecekler.

"Trinidad" gibi bir saadet adasında, bir çok sıkıcı ziyaretler yaptı ve "Antil" adalarının hususiyeti olan fevkalâde kokulu beyaz yapraklı, "gece çiçeklerinden" ziyade refakatindekilerle meşgul olmak zorunda kaldı. Daha doğrusu refakatindekiler yalnız kendisi ile meşgul oldular.. Bakın bunlar kimlerdir? Lady Cavendish, Miss Iris Peake, "Lord Chemberlain" in asistanı Sir Norman Gwatkin, ana kraliçenin sekreteri yüzbaşı Downey. Vakıa "Romada tatü" filminde "Margeret" e çok benziyen bir prenses, yanındaki zevatı atlatmasını biliyordu ama, bu her zaman olacak iş değil, hem de şimdi "Margaret" eski neş'eli, ele avuca sığmaz küçük kıza veda etmiş, büyük aşkım kalbinde, gizleyen melankolik bir prensestir. O gene geziyor, gülüyor ve espriler yapıyor fakat onu yakından tanıyanlar, sık sık bir hayal alemine daldığını ve neş'esinin daima sathî kaldığını söylüyorlar. Bu resmî ziyareti de kendisi değil, onun hesabına, kral ailesi arzu etmiştir-

Şimdi birçokları, onun İngiltereden bilhassa uzaklaştırıldığım söylüyor ve bunun sebebini araştırıyor. Resmi cevap, onun kral ailesini temsil etmek üzere gittiğidir. Halbuki Margaret, bu işi, ingilterede de pek âlâ yapabilirdi ve bilhassa son günlerde, sıkıcı vazifelerinden fevkalâde bunalan Edinburg dükü bu deniz kolonisi seyahati için biçilmiş kaftandı. Bilindiği gibi, dük tam manasile denizcidir. Ve bu seyahat onun için düşünülmüştü. Fakat son zamanlarda, Margaretin, gine, neş'esini kaybettiğini gören ailesi onu bu seyahatle biraz oyalamak, biraz da kafasını meşgul etmek istemişti.

Bilindiği gibi Margaret, ilkbaharda, isim ve imtiyazlarından feragat edip, seçtiği adamla evlenecek yaşa gelmektedir. İlkbaharda kral ailesinin, genç kıza çektirdiği imtihan devresi sona eriyor. Şayet onun evlenme arzusu devam ederse, kimse ses çıkarmıyacak. O zamana kadar da Margaret onların hiçbir arzularına karşı gelmiyecek!. İşte Prenses "Margaret" le kraliçe arasındaki anlaşma. Zaten müteveffa kral George, Elizabeth, Philippe ile evlenmek istediği zaman ayni şekilde, araya bir bekleme devresi koymuş sonra' dükü bağrına, basmıştı..

Vaziyet aynı olmamakla beraber, anlaşılan, kral ailesi, hissi imtihanları seviyor!.

*

Eğer bir takım resmiyetler olmasa, Margaret in çıktığı seyahat cidden harikulade birşey!. Trinidad herkesin görmek istediği bir adadır. Burada Hintliler, Portekizliler, Afrikalılar ve Çinliler vardır. Müslümanların camii, Hintlilerin mabetleri, değişik pazarlar ve uçsuz bucaksız plâj-

lara doğru uzanan harikulade yollar, da, zenciler kadar mesuttur. Muzun en iyisi ve incirin en irisi "Antiqua" da bulunur.

"Jamaikaya" gelince Miamiden 1.000 km. ötededir ve seyyahları cezbedecek birçok şeye maliktir. Prenses Margaret buradaki meşhur at yarışlarını kaçırmak niyetinde değildir!.

"Ocho - Rios" lüks otelleri ile tanınmıştır fakat oraya gidenler muazzam Palaslardan ziyade minimini ve sevimli "Kaygusuz" otelinden hoşlanırlar.. Ama zavallı prenses kaygusuz değil ki!.

Londranın sisli havasından kurtulup kokulu, ılık bir hava teneffüs etmek Margareti muhakkak avutacaktır.

"Caraibes" adalarının herşeyi fevkalâdedir denemez, meselâ hıfzıssıhha durumlarında birçok aksaklıklar vardır. Muzlara musallat olan sinekler insanları da rahatsız eder.. Sık, sık yağmur yağar, fakat bu daha ziyade, sağanak halindedir ve arkasından hemen hava açar..

Adalar güzel, dağlar yüksektir ve şeker kamışı tarlaları vadileri doldurur.

Vaktile Fransız hücumlarına karşı yapılmış surlar, gene çok eskiden kalma değirmenler ve rastgele tepecikler üzerine kurulmuş küçük balıkçı köy-" leri, bu adalara hoş bir hususiyet verir..

Halkı sorarsanız, gayet karışıktır. Birçokları beyazdır ve birçokları da, ingilizlerin dedikleri gibi, "potin kadar karadır" tabiî en çok melezler mevcuttur.... Ve her türlü gitar, davul, kurdeleli kostümler, şarkılar ve heryerde bir çocuk neş'esi, bir bayram havası.

Margaret bütün bu beyaz, siyah, sarı, geniş yüzlere gülümsiyecek ve belki de, bir başka zaman, bu aynı seyahati yapmayı tasarlayacak, fakat iki kişi olarak!..

Prenses Margaret
Derdini ummana döktü

Çocuklar

Çocuklarınızı tanıyor musunuz?

Alay etmek bir kuvvet denemesidir.

Sabah karanlığı siz kahvaltıyı hazır edip sobayı yakmaya uğraşırken, kapıyı açmaya koşarken, çocuklar birbirlerine girerler.

12 yaşındaki Ayşe, saçlarım taramaya uğraşırken, 10 yaşındaki İhsan ona takılır:

— Tıpkı Lana Turner'e benzedin doğrusu!

— Sen yüzünü yıkamasını öğren, de öyle konuş, terbiyesiz!.

— Terbiyesiz sana benzer!.

Bu sırada kavgadan hoşlanan, 5 yaşındaki Zeynep, yavaşça ablasına yaklaşır ve onun saçlarını çeker.

Ayşe İhsana duyduğu hırsla, Zeynebi tokatlar, Zeynep ağlar, İhsan küçük kardeşini korumak için, ablasının üstüne atılır, ve muharebe başlar.

Küçük Zeynebin araya girerek, gelişigüzel tokatlar atması, babasının hoşuna gider, kahkahalarını tutamaz, İşte o zaman, siz çileden çıkarsınız.

— Kuzum, şunlara yüz verme, bütün gün uğraşacak olan benim!.

Ve böylece, daha sabahtan evde büyük bir tatsızlık başlar..

Çocuklar ekseriya birbirlerine takılmaktan, birbirlerini kızdırmaktan zevk duyarlar... Evvelâ, bunun sebebini aramak lâzımdır.. İhsan neden ablasını kızdırır? İhtimal onun büyük olarak daha çok sözü geçtiğini veya daha çok beğenildiğini görüyor ve bu üstünlükle mücadele ediyor.. Bir büyük kardeş te, küçüğünü kıskandığı için, onu alaya alabilir.. Erkekler kızlara olan üstünlüklerini denemek, bundan emin olmak için ekseriya onlara takılırlar.. Yani takılmak, alaya almak, ekseriya bir kıskançlık tezahürüdür ve hainlikten ziyade, çocuğun kendi kendisine duyduğu aşağılık duygusunu yenmek için baş vurduğu bir çaredir.

Şu halde kardeşlerine takılan çocukları bu huylarından nasıl vazgeçirmeli?. Onlara darılmak mı, onları cezalandırmak mı lâzımdır? Yoksa onlara rica mı etmeli?. — Herhalde hiçbiri değil.

Şunu unutmamalı ki çocuklar gürültüye, patırdıya, annelerin bağırıp çağırmasına annelerden daha çok mütehammillerdir. Can sıktıklarım görünce, memnun bile olurlar çünkü zaten başkalarına takılan çocukların gayesi, alâkayı üzerlerine cezbetmek, etraftakilerin zaaflarını öğrenerek, bir üstünlük hissi duymak arzusudur.

İran hükümdarları ve çocuk
Süreyyayı o güldüre bildi

Bu vaziyete yapılacak yegâne şey alâkasız görünmek ve temamile bitaraf kalmaktır. Şayet dövüş ciddileşirse, iki tarafı ayırıp, hiçbir mütalâada bulunmadan, onları ayrı, ayrı odalara göndermektir.. Bu onlara yetecek bir cezadır. Fakat alaycı çocuğu, hakikaten iyileştirmek istiyorsak, aşağılık duygusunu yenmesine yardım etmemiz şarttır. Meselâ ona, diğer çocukların alâkasını cezbedecek bir marifet öğretip, ona herkes kadar, hattâ herkesten daha kabiliyetli olabileceğini ispat edebilirsiniz.

Kaynana

Dünyanın her tarafında kaynana mevzuunda yapılan nüktelerin muhakkak bir esası vardır. Genç çiftler ister kaynana ve kayınpederlerde, ister onlardan uzakta yaşasınlar kaynana derdi hemen hemen hepsinin hayatına bir gerginlik sokmaktadır. Bu bakımdan en rahat çift herhalde hiç bir anneden, babadan doğmamış olan Adem ile Havva idi denilebilir.

Bu bir türlü halledilemiyen dert, dünyanın hemen hemen her ailesinde bir çok tahribatta bulunmuş, hattâ iş ailelerin yıkılmasına kadar varmıştır. Ecnebilerin bu meseleyi halletmiş olduğu zehabına kapılmak hiç doğru değildir, çünkü yapılan istatistiklere göre âdetleri, an'aneleri, dinleri, lisanları ne olursa olsun her cemiyette bu dert mevcuttur. Gene, yapılan istatistiklere göre, kadınlar bu meseleden dolayı erkeklerden daha fazla bedbahttırlar.

Bilhassa yeni evliler için daha şiddetli olan bu derdin başlıca iki sebebi

vardır: Biri evvelce alışılmış bağlılıkların değişiklik geçirine mecburiyeti, biri de genç çiftin birbirine alışma zorluklarıdır. Bu sebeblerin sadece birinin mevcut olması hayatı zehir etmeğe kâfi iken ikisinin bir arada mevcudiyeti yeni bir izdivacı tehlikeye düşürmek için kâfidir.

Yeni evlilerin en evvelâ öğrenmesi ve kabul etmesi icab eden şey, ailesine eski bağlılığından kurtulup ilk plânda eşine bağlı olmaktır. Fakat hem anne baba, hem eş insandan vaktini, hislerini, sevgisini kendilerine hasretmesini aynı zamanda isterse, o zaman bütün eski alışkanlıklarını bırakıp herşeyini yeni eşine hasretmek hakikaten zor bir iş olur.

Gençlerin, tıpkı bir bebeğin sütten kesilmesi gibi, yavaş yavaş, alıştıra alıştıra ebeveynlerinden kendilerini ayırmalarının bu gün artık aile saadetinin şartlarından biri olduğu anlaşılmıştır. Bu ayrılmanın en güç safhaları, gençlerin artık ferd olarak şahsiyetlerini bırakıp bir çift olarak şahsiyet kurmağa başladıkları izdivacın ilk zamanlarıdır. Bunda muvaffak olunamayınca rastlanılan hadise bir kavgayı müteakip eşlerden birinin bavulunu alıp annesine iltica etmesidir. Mamafih, gençler annelerine iltica etmekte tamamen haksız değillerdir, daha doğrusu niçin annelerine iltica ettiklerini anlamak zor değildir. Zira kan kocalık gibi olgunluğu icab ettiren rolleri oynamak, eskiden beri alışılmış annesinin kızı veya oğlu rolünü oynamaktan çok daha zordur.

Bütün çiftler eşlerinin ailelerinden mütevellid gerginlik ve üzüntülerle uğraşmak ve bunları halletmek mecburiyetindedir. Beraber yaşamak veya ayrı evlerde hattâ ayrı şehirlerde oturmak fazla fark göstermez. Çünkü meselenin asıl mühim tarafı, karşılıklı çıkan hadiselerden ziyade evlilerin eşlerinin ve kendilerinin ailelerine karşı duydukları hislerdir. Yani genç karı kocadan birinin iyi eş olmaktan ziyade iyi evlâd olması problemi yaratmaktadır. Eşinin ailesine karşı karışık hislerinden bir türlü kurtulup kendini manen yeni ailesine tam manasile hasredememesi herhangi bir kadın veya erkeği bedbaht etmek için kâfi sebebtir.

Ekseriya, malî düşüncelerle ebeveyn yanında yaşanması hususunda ısrar edilmesi, ısrar edenin ebeveyninin kendisinden ayrılmağa dayanamıyacağı hissini taşımasına ve bunu para sıkıntısı gibi sebeplerle perdelemeğe çalışmasıdır. Fakat bu annesinden babasından bir türlü ayrılamama ve evvelâ onları memnun etme gayretinin de muhakkak psikolojik bir sebebi vardır. Çocuklukta edinilmiş bir kabahatlilik duygusu, şuuraltına yerleşmiş diğer kardeşleri kıskanarak anne ve babasının en çok sevdiği, tasvib ettiği evlâd olma kaygusunun yarattığı kompleks, evli bir insanı, hâlâ evvelâ annesini' babasını memnun etme, onların tasvib ettiği şeyi yapma telaşına ve bunu yaparken de eşini ikinci dereceye bırakma hatasına düşürür.

Hayır yarışı

Jale CANDAN

İki türlü mücadele vardır: birincisi elde etmek istediğimiz bir şeyi kazanmak için, çalışma yolunda sarf ettiğimiz müspet gayretler..

Diğeri, aynı gayeye varmak için, rakip addettiğimiz tarafı ezerek, baltalıyarak giriştiğimiz menli hareketler.

Türkiyede, son zamanlarda, hanımlarımız birçok hazır müesseselerinde, gayet müspet şekilde, canı gönülden çalışmaktadırlar. Meselâ Ankarada son günlerde, Verem Savaş Derneğinin elde ettiği neticeler gözle görünür bir hal almıştır. Bu gibi hayır müesseselerinde çalışmak çok büyük bir fedakârlık sevgi ve zaman ister. Herkes kendini bir hayır müessesesine hasredemez; fakat herkesin, bu yolda yapabileceği büyük bir hizmet vardır: yapılan hareketleri, daima, hüsnüniyetle karşılamak ve çalışanlara cesaret vermek..

Hayattaki manevi mükâfatların bozan maddî mükafatlardan daha çok rol oynadığı muhakkaktır. Çalıştığı müessesenin menfaati uğruna bütün gün didinip, belki de ümit ettiği neticelerin yarısını bile elde etme- yen *bir insana takdir edici birkaç söz söyleyince onu teşvik ederiz. Halbuki o, ne kadar iyi neticeler almış olursa olsun, menfi hareketler karşısında, cesar eti kırılacaktır.*

Birbirine rakip hayır müessesesi ne demektir? - Hayır müessesesinin gayesi memlekete ve muztarip insanlara hizmet olduğuna göre, gayede birleşen dernekler, birbirlerine nasıl rakip olurlar? - Eğer "X" derneğinin filânca toplantısı parlak oldu ve büyük bir hasılat temim ettiyse, "Z" derneğinin üstüste, aynı derecede parlak bir toplantı yapamıyacağını hesaba katarak, bu toplantı için menfi propaganda yapmaktansa meselâ birkaç ay sonra, fevkalâde güzel bir gardenparti yapması kabil değil midir?

Bir derneğin muvaffakiyeti, diğer bir derneğe misal olmalı ve *hataları da ders... Yoksa müştereken oynadıkları oyuncakları senin, benim diye kırın, sonra da karşısına geçerek ağlı*fon *kardeş çocuklara benzerler.*

Halbuki zamanlar değişmiştir. Malî zorluklar kadının da çalışmasile pekâlâ yenilebilmektedir. "Evimiz geniş, annemle babam bizim yanlarında oturmamızdan son derece memnun olurlar, kendi bütçemizle bu kadar rahatlığı temin etmemize imkân olamaz. Hem annem çocuğa da bakar. Bu kadar avantajı inkâr etmek aptallık olur", gibi sözler asıl marazi hisleri kamufle etmekten başka bir şey değildir. Anne ve babadan uzakta ve ayrı yaşamak bu problemi bir hayli tahfif eder ama, hisleri de biraz anne ve babadan ayırmadıkça bu hususta rahat etmeğe imkân yoktur. Anne ve baba evlâdlarının kendilerini bırakıp (hemde onlara o kadar yardım etmek istedikleri halde) maddeten ve biraz manen uzaklaşmalarından müteessir olur, fakat evlâdım hakikaten seven anne ve baba onların saadetlerini görmekle saadet duymağı öğrenmeli ve genç evlilerin arasında kendileri yüzünden bir gerginlik doğduğunu görünce kendileri evlâdları üzerindeki tesirlerini azaltmağa çalışmalı, onlara ayrı ve yeni bir aile olmaları için yardım etmeğe çalışmalıdırlar. Onların bu vaziyetten üzülmediğini görmekle, onlara bağlı olan, muhakkak onların tasvibini almak isteyen ve onların tasvibi olmadan yaptığı şeyden saadet duyamıyan bir psikolojiye sahip evlâd da rahat edecek ve anne ve babalarile yeni kurulmuş aile arasında hürmet ve sevgiye müstenid yepyeni ve sıhhatli bir münasebet kurulacaktır.

Böylece yeni aileleri tehdid eden tehlikeler de bertaraf edilmiş olacaktır. — A.G.

İstirahat günleri

İyi çalışabilmek için istirahat etmek şarttır. Vücudumuzda, hiçbir uzuv istirahatten muaf olamaz. Kalbimiz iki takallüs arasındaki, bir saniyelik istirahati sayesinde bir asır ve hattâ daha fazla, çalışma kudretini devam ettirebilmektedir. Midemiz iki hazım arasında dinlenir (tabi} ona bu imkânı verirsek). Vanan madde artıkları ile zehirlenen sinir hücresi ise, ancak istirahat anında, bunlardan kurtulur ve yeni bir enerjiye sahip olur.

Demek ki istirahat etmek, sinirleri dinlendirmenin yegâne çaresidir.. Yalnız, istirahat etmesini bilmek te şarttır. Çalışmayı durdurmak, her zaman istirahat etmek değildir.. Meselâ ev işlerinde fazlası ile yorulan bir kadın, süpürgeyi elinden fırlatıp kanapeye oturur, fakat mütemadiyen işlerini yetiştiremediğini, kocasının ve çocuklarının eve dönüp yemeği hazır bulamıyacaklarını düşünür, telâş ederse ve yahut temizlik işini bırakıp oturduğu hattâ yattığı yerde, kendisini üzecek herhangi bir şeyi kurmaya, hesaplar yapmaya başlarsa, kafiyen istirahat etmiş sayılmaz. Zihnî yorgunlukların, bedeni yorgunluklardan daha yıpratıcı olduğu malûmdur, İstirahat anı dediğimiz anda ise, elimizi kolumuzu nasıl dinlendiriyorsak, düşünce mekanizmamızı durdurup zihnimizi de dinlendirmemiz şarttır.. Fakat kafamızı, bir saat

gibi kurmak veya kurmamak, herzaman elimlide olmadığı için, tam istirahat etmek istediğimiz zaman, bir yere uzanıp, zihni meşgalemizi değiştirmeğe gayret etmek en iyi çaredir.. Meselâ modele bakmak, cazip bir mecmuanın sahifelerini çevirip resim seyretmek, yapmaktan zevk duyacağımız yeni bir elbiseyi, alacağımız yeni bir eşyayı düşünmek veya bulunduğumuz odanın şeklini nasıl değiştirebileceğimizi tasarlamak gibi şeyler kafamızı değiştirmeye çok yardım eder. Çalışırken iş değiştirmek te insanı dinlendirir, meselâ 2 saat üstüste yemek pişirmektense 1 saat yemek pişirmek, yarım saat odayı tanzim etmek, yarım saat dolap yerleştirmek daha az yorucudur.

İstirahatten başka, çalışırken dikkat edilecek bazı noktalar vardır: ağır bir yemek yedikten sonra, bedenî veya zihnî hiçbir faaliyette bulunmak doğru değildir. Hazım saatlerinde, İstirahat şarttır. Akşam yemeklerini hafif yemek iyidir diye bilinirse de, bunun için öğle yemeklerini ağır yemek icab etmez. Akşam yemeğinden sonra gün bitmiştir ve hemen yatmamak, biraz yürümek şartı ile en kuvvetli yemeğimizi akşama saklamalıyız. Öğle yemeğini takib eden saatler ise, çalışma saatleridir ve bu saatlerdeki çalışma randımanı çok zayıf olur..

İkinci işler

Her insanın, kadın veya erkek, günlük vazifeleri haricinde, zevk duyduğu başka bir meşgalesi de olmalıdır. Birçok meşhur iş adamlarının tatil günlerinde, balık tutarak, resim yaparak, keman çalarak dinlendikleri malûmdur.

Pul ve kitap merakı, marangozluk, herhangi bir şeyin koleksiyonunu yapmak, işinden dönen erkeği yormaz bilâkis işinin en sıkıntılı bir anında, yeni elde ettiği pulları, alacağı bir kir tabı, yaptığı yeni bir etajeri, şişe koleksiyonunu hatırlıyarak ferahlar. Kadınlar asırlardan beri, dantel ve yün örerek, kaneviçe işliyerek, ağır ev işlerinin yükünü hafifletmesini bilmişlerdir. Bugün her ev kadınının sepetinde, arada sırada eline alacağı bir el işi bulunmalı. Boş zamanlarında evlerine abajur yapan, tahtadan bir tabağı tezyini resimlerle süsliyerek evini zenginleştiren kadınlar hem zevk duyar, hem de bu işleri yaparken çok dinlenmiş olurlar..

İkinci meşgale olarak , seçeceğiniz şey, herzamanki işinizden mümkün mertebe değişik olmalıdır: Meselâ bir edebiyat profesörü için iyi bir ikinci meşgale, eve gelip resim yapmak, şiir yazmak değil, bahçede çiçek yetiştirmek, marangozluk, heykeltraşlık yapmaktır.

Anneler, çocuklarını küçük yaştan, ikinci meşgalelere alıştırırlarla, onlara büyük bir iyilik etmiş olurlar..

Bürolarda, kapalı yerlerde, çalışan insanların tatil günlerinden istifade ederek, açık havaya gitmeleri şarttır.. Evleri işlerine çok yakın olmıyan insanlar biraz yürümeğe mecbur olacakları için, çalışan insanların evlerini, dairelerinin burnunun dibinde aramaları bir hatadır.

Bütün bunlardan başka dikkat edilecek mühim bir nokta da, çalışırken telâşsız çalışmaktır. İşini yetiştirememek, fena yapmak veya bir an evvel bitirmek telâşı insanı iki misli yorar..

Demek ki yorulmadan iş yapmak için, telâşsız çalışmak, zaman zaman iş değiştirmek ve istirahat ederken, zihni üzücü ve yorucu bir şeyle meşgul etmemek lâzımdır..

Ya tatil günleri

Bir de hafta tatilleri gibi, istirahat günlerimiz vardır ki, bunların tam bir istirahat halinde geçmesini ev kadım tanzim eder.. .

Pazar günleri, erkek evde diye, ona bütün sıkıcı işleri yüklemek haksızlık olur. Pazar günü ev kadım da, mümkün mertebe, hiçbir ev işi yapmamalıdır. Pazar günleri için ailenin en çok sevdiği, en kolay en lezzetli yemeği seçip, malzemeyi birgün evvel hazırlayın ve Pazar sabahı erkenden ocağa koyun.. Yanına, ikinci bir yemek düşünmektense hazır bir tatlı, çocukların sevdiği salata ve turşuyu koymayı tercih edin. Birçok aile Pazar günleri, yalnız öğle yemeği yiyip, akşam çay içerek kahvaltı etmeyi tercih ediyorlar. Kalvealtı ederek aynı kaloriyi almak kabil olduktan sonra, siz neden aynı şeyi yapmıyacaksınız?.

Mektepli çocuklara gelince, pazar günleri onların da tatil günüdür. Çocuklarınızın ne kusurları olursa olsun, o gün onları mümkün mertebe azarlamayın. Dersleri için fazla sıkıştırmayın, hele onlara angarye işler yüklemeyin.

Adabımuaşeret

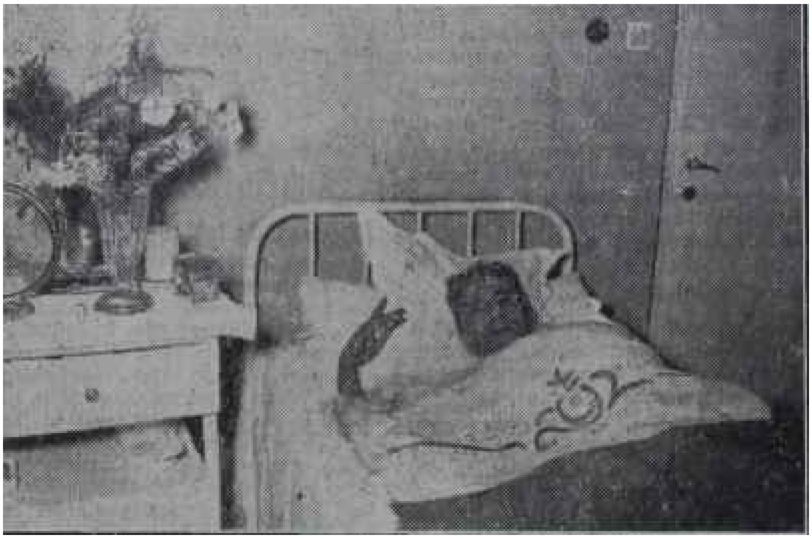
Bir pastada tek mum

Birçok adabımuaşeret kaidesi vardır. İnsanlar, biraz insiyaki olarak, biraz da duyarak, okuyarak bunları öğrenirler. Umumiyetle, kadınların yaş mevzuu üzerinde, çok ihtiyatlı olmak icab eder. Nerede olursa olsun, bir kadının yaşını açıklıyacak şekilde, müşterek hatıralar canlandırmak bir hatadır. Hele bir erkeğin kendisinden birkaç yaş büyük olan bir kadına "abla" diye hitab etmesi affedilmez bir suçtur! Bilhassa, umumi yerlerde, böyle bir hareket herkesin gözüne batar. Çok büyük bir yaş farkı olmadıkça, bir kadının diğer bir kadının elini öpmesi ise yalnız bilgisizlik değil, akılsızlıktır da çünkü yaşlı kadın kendinden gencine derhal düşman kesilir..

İşte canlı bir misal : artist "Ava Gardner" geçen ay 32 yaşım bitirdi fakat dostları, nezaketen, pastasının üstüne tek bir mum dikmişlerdi.

Adabımuaşeret
Yaş gününe tek mum

Korgeneral Ekrem Baydar
Eşikten döndü

Hastahaneler

Karanlıkta ameliyat

Tam sıra dikişe gelmişti ki, şehir cereyanı birden bire kesiliverdi ve ameliyat salonu karanlığa gömüldü. Kadınlardan biri çığlık attı, etrafı ani-de panik kapladı. Hasta, ameliyat masasında kendinden geçmiş yatıyordu. Kapının önünde, akrabaları birikmişlerdi. Her tarafta 'büyük bir telaş hüküm sürüyordu. Kalın bir ses:

"— Lamba bulun!" dedi.

Lâmba yokta. Aynı ses mum istedi. O da mevcut değildi. Ameliyat salonu hâlâ kapkaranlıktı ve bütün kafalardan ayrı sesler çıkıyordu. Bir tek kişi soğukkanlılığını muhafaza ediyordu: Operatör. Derhal cebinden çakmağım çıkardı. Şimdi titrek ve hafif bir ışık etrafı aydınlatıyordu. Doktor çakmağı yanındakilerden birine verdi ve dikişe devam etti. Ne bir lâmba, ne bir mum bulunabilmişti. Ameliyat salonunda en ufak tertibat yoktu.

Hadise geçen haftanın ortasında Ankarada Selanik caddesi üzerindeki Yenişehir Sağlık Yurdunda cereyan ediyordu. Masada yatan hastanın adı Korgeneral Ekrem Baydar, operatörünkü Dr. Kâmil Sokollu idi.

Emekli korgeneral Ekrem Baydar o gün akşam üzeri rahatsızlanmıştı. Sancısı vardı. Evde bir müddet, "geçer" diye oyalanmışlar, sonra kalp zannetmişler, fakat akşama kadar geçmeyince Dr. Zeki Hakkı Pamiri çağırtmak lüzumunu hissetmişlerdi. Dr. Zeki Hakkı Pamir, hastayı yoklar yoklamaz teşhisini koymuştu: Bağırsak düğümlenmesi vak'asile karşı karşıya bulunuluyordu. Bir tek çare vardı: derhal ameliyat. Yoksa, kangren olabilirdi.

Akşamın bu saatinde, ameliyatı kim yapacaktı, nerede yapacaktı? Akla gelen ilk isim en kuvvetli operatörün ismi oldu: Dr. Kâmil Sokollu. Derhal evine telefon edildi. Dr. Kâmil Sokollu, eski Ulaştırma vekili Yümni Üresinin evinde yemekteydi. Oraya müracaat edildi, vak'a anlatıldı. Acil müdahaleye lüzum vardı. Dr. Kâmil Sokollu hemen geleceğini bildirdi. Ameliyat, Yenişehir Sağlık Yurdunda yapılacaktı. Bu yurt, Ankaranın en tanınmış hususî hastahanesi idi.

Hasta derhal oraya kaldırıldı. Biraz sonra da Dr. Kâmil Sokollu geldi. Ameliyat salonu hazırlanmıştı. Emekli Korgeneral Ekrem Baydar masaya yatırıldı. Operatör kamını açtı. Hakikaten fıtık ve barsak düğümlenmesi vardı. Müdahale edilmemiş bulunulsaydı, korgeneralin hayatı tehlikeye girecekti. Dr. Kâmil Sokollunun mahir elleri çalışmaya başladı. Biraz sonra, arıza düzeltilmişti. Operatör müdahalesini tamamlamıştı. Şimdi karnı kapamak ve dikmek gerekiyordu. Doktor, iğneyi eline aldı ve dikmeye başladı, İşte bu sırada elektrikler evvelâ hafifledi. Biraz sonra da tamamile kesildi. Karanlıkta kalınmıştı. Vaziyet hakikaten korkunçtu, İşte, Dr. Kâmil Sokollunun çakmağı bu sırada yandı.

Koca -ve çok pahalı- Sağlık yurdunda lâmba bile yoktu. Korgeneralin yeğeni, aşağı yukarı bir kilometre mesafede bulunan Ankara Kolejine koştu. Türkân Baydar orada müdür muavini idi. Büyük bir telaş içerisinde evvelâ kapıcıyı,, sonra hademeleri uyandırdı. Allahtan mektepte karpit lâmbaları mevcuttu. Genç kız onlardan birini yakaladığı gibi tekrar Sağlık Yurduna döndü. O lâmba yakıldı ve biraz aydınlığa kavuşuldu. Bu sırada, bir kaç da mum temin edilebilmişti.

Telâş, hastahanenin sadece ameliyathanesinde değil, hemen her odasında biraz daha az şekilde devam ediyordu. Karanlıkta kalmak hastaların asaplarını bozmuştu. Bu nasıl Sağlık Yurdu İdi? Bir cereyan kesilmesi dahi hesaba katılmamış mıydı?

Muhtelif odalardan endişeli sesler geliyordu. Korgeneralin kız kardeşi ile akrabaları ise hastadan artık tamamile ümidlerini kesmişlerdi. Ekrem Baydar, bir elektrik kontağı yüzünden kurtarılamayacaktı. Hepsi bir kenarda ağlaşıyorlardı. Tabiî karanlıkta...

Bu esnada Dr. Kâmil Sokollu, bitkin bir halde ameliyathanenin kapısında göründü. Elleri titriyordu. Bir sigara yakıp, hemen orada bulduğu iskemlenin üzerine adeta çöktü. Hastasının hayatını kurtarmıştı.

Emekli Korgeneral Ekrem Baydar biraz sonra, gözlerini yeniden açıyordu.

Laubalilik şaheseri

Bilhassa hususî sağlık yurtlarımızın, hastahanelerimizin durumu hakkında işte bir misal... Bir misal ki, eğer operatörün mehareti bulunmasaydı mutlaka facia ile nihayete erecekti. Bu müesseseler kontrolden geçmez mi, Sağlık vekâleti acaba böyle bir Vazife ve mesuliyet taşımaz mı? İşin en acı tarafı şudur ki, Yenişehir Sağlık Yurdunda elektrik cereyanı kesildiği takdirde ışık verecek tertibat vardır. Zira kanun böyle bir mecburiyet koymaktadır. Fakat işlememektedir, ihmalin bundan daha acısı, laubaliliğin bundan daha büyüğü olur mu? Kanun o tertibatı süs olarak mı şart koşmaktadır? insanların hayatlarıyla, hem de Türkiyenin en göz önündeki şehrinde, Ankarada, başkentte, üstelik başkentin de göbeğinde oynayan bir Sağlık Yurdu kontrolden böylesine kaçarsa öteki hususî müesseselerin halini bir göz önüne getiriniz. Ayrıca bu müesseseler, yatmak mecburiyetinde bulunan hastalardan -resmî hastahanelerdeki izdiham hiç, kimsenin meçhulü değildir- dünya kadar para almakta, muhtelif isimler altında masraflar faturalarda yer bulmaktadır.

Dr. Kâmil Sokollu
Karanlıkta vuruşanlar

İşte Sağlık Yurdu
Kör ebe oynamak için mi?

Okuyucularımız şehir cereyanı hakkında ayrı bir yazıyı da yandaki sayfalarda bulacaklardır. Ankaranın -ve diğer bir çok şehrin- elektrik santralleri ya kifayetsizdir, ya da takatlerinin sonu ile çalışmaktadırlar. Bu balomdan cereyan kesilmesi gibi hallere sık sık rastlamamız kabildir. Hastahanelerde bu hususlar düşünülerek tedbirler almak şarttır. Bu nasıl bir Sağlık Yurdudur ki karpit lâmbasını, dayısı ameliyat masası üzerinde bulunan bir genç kız bir kilometre mesafedeki mektebinden koşup getirmeye mecbur kalıyor? Bu nasıl ameliyathanedir ki zavallı operatör, ışığını kendi çakmağından tedarike mecbur kalıyor? Böyle şey olur mu?

Ama, işte hadise ortadadır. Oluyor.

Sağlık Bakanlığını vazifeye davet ediyoruz. Müfettişlerini derhal bu gibi müesseselere göndermeli ve eksikleri tesbit edip en şiddetli cezaları verdirtmeli, gerekirse bunları kapatmalıdır. Vatandaşın, sıhhatile değil, hayatile oynanmasına hiç kimsenin müsaade etmemesi lâzımdır. İnşallah emekli Korgeneral Ekrem Baydarın başına gelenler bir ders ve İbret yerine geçer, gerekli tedbirlerin alınmasına yol açar.

Bu gibi müesseselerde gerekli tedbir alınmazsa, daha acısı ilgili mesul makamlar bu hadise karşısında susarlar ve harekete geçmezlerse, yakın bir gelecekte, hususi bir hastahanede şehir cereyanının kifayetsizliğinden ölen bir vatandaşa ait haberi gazetelerde okuruz.

Bizde, maalesef bu gibi hâdiseler büyük bir facia ile neticelenmedikçe, ilgili makamlar harekete geçmez. Buna yakın bir hadisenin feci neticesi İstanbul'da görülmüş, bir bina çökmüş, imar müdürlüğü evvelce yapılan ihbara rağmen harekete geçmemiş idi. İstanbul'daki çökme hadisesine benzer bir ihmal neticesinin faciasını Ankara da ramak kalmıştır.

B E L E D İ Y E C İ L İ K

Elektrik

Karanlığın müjdecileri

Ankara birden karanlık içinde kaldı. Vakit gece yarısını geçmişti, şehrin hemen hiç bir yerinde küçük bir lâmba, evlerin içinden sızan bir ışık görülmüyordu. Sadece, otomobillerin farları yanıyordu ve böylece şehrin içinde yürüyen şeritler halinde ışıklar görülüyordu.

O gece yarısı, kocaman şehrin karanlıklar içinde kalışı hâdisesine bakanlar kendi kendilerine söylendiler:

"— Elektrik şirketinin mafsalları gene tutuldu."

Hakikaten elektrik şirketinin mafsal mesahabesinde olan büyük makine aksamında o gece gene bir bozukluk olmuştu. Bu bozukluğun sebebi bulunup, ortaya çıkarılıncaya kadar, şehir bir saat karanlık içinde kalmış ve bütün işçi sınıfının, mühendisinin araştırmaları ile bozukluğun nereden geldiğinin tespitine uğraşılmıştı.

Artık, Ankara elektrik şirketi makinelerinin çalışmaları tesadüfi bir hâdiseden başka şey değildir. Nasıl ki elektrik şirketinin makinelerindeki arızanın bulunuşu da bir tesadüftür; bu tesadüfün sonunda şehir de tesadüfen ışığa kavuşmaktadır.

AKİS, bundan evvelki sayılarında, elektrik meselesini bütün fasılları ile incelemişti. O zamandan bu yana, üç ay geçti. Bu müddet içinde Ankara'nın elektrik davasının halledilmesi yolunda hiç bir adım atılmış değildir. Atılamazdı da... Zira Ankara, gene eli şakağında, Etibank'ın Çatalağzı elektrik santralinin tamamlanmasını ve hidro-elektrik tesislerin şehirlerarası faaliyete geçmesini beklemektedir.

Eğer, Çatalağzı elektrik santralinin inşaatı tamamlanmaz, şehirlerarası enerji tevziine imkân bulunmazsa, bu genişletilme ameliyesi 1955 senesi sonuna kadar yapılmazsa, işte o zaman Ankara muvakkat, karanlığa değil, daimî karanlığa veya bir mum ışığının hafif sarılığına mahkûm olacaktır.

İlgililerin bize söylediklerine göre, Çatalağzının Ankara'ya enerji vermesi, tespit edilen programla "saati saatinde" kabil olacaktır.

Çatalağzın'dan bu şehre gelecek elektriğin naklini temin edecek olan tesislerin montajı aşağı yukarı tamamlanmıştır. Kısa; ve tamamlayıcı mahiyette bâzı inşaat daha vardır ki esasa taalluku bakımından o kadar ehemmiyeti haiz değildir.

Esasen Ankara'nın her bakımdan bol enerjiye ihtiyacı vardır. Elektrik fabrikasının makinelerinin "ihtiyarlaması" şehrin muhtelif yerlerine ışık verebilmeyi önlemekte, bir çok iş yerlerinin istedikleri kadar enerjiye kavuşmasına mani teşkil etmektedir.

Çatalağzı'nın da muvakkat bir tedbir olduğunu unutmamalıyız. Çünkü, Çatalağzı daima inkişaf halinde olan bir memleket için kâfi gelecek bir santral değildir, önümüzdeki on sene içinde, memleketin gelişme şartlarında eksilme değil artma olursa - ki öyle görünüyor - o takdirde gene yeni santrallere, yeni tesislere ihtiyaç hasıl olacaktır. Tabiatiyle, büyüyen bir şehir olarak Ankara'nın da enerji ihtiyacı daha fazlalaşacak ve gene yeni imkânların peşine düşeceğiz.

Etibank tarafından bu hâdise de düşünülmektedir. On senelik bir program, enerji bakımından Çatalağzı'nın civarında olan şehirleri on sene kurtaracaktır. Fakat bir on birinci sene

Taşınacak dükkânlar

Karda sokakta kaldılar

gelecek ki, o takdirde gene yeni tesislerin işletmeye açılması şart olacaktır.

İşte Etibank ve diğer ilgililer bu yoldadır. İhtiyaçlar bir seneye göre değil, yıllık programlara göre tesbit edip ayarlanmaktadır.

İnşaat

Bir manzara değişiyor

Bu ayın on beşinden itibaren, hiç kimse, Ulus meydanının ortasında durup, Bakanlıklara giden asfalta baktığı zaman, bir sıra dükkân göremiyecektir. Zafer heykelinin köşesinden, Parkpalas'a kadar olan bir dizi dükkân, kazma ve vinç sesleri ile ortadan kalkacaktır. Burada, uzun müddet gözlerimiz boşlukta kalacak, bir yığın enkaz, bir yığın kamyon ve yaz günü toz topraktan başka hiç bir şey görülmiyecektir.

Özel idare ile Emekli Sandığı müşterek bir faaliyet içindedir. Bu dükkânların bulunduğu arazi, özel idareye aittir; yapılan ihbarla özel idare buradaki dükkânların tahliyesini istemiştir. Bu ayın on beşine kadar dükkânlar boşaltılacaktır ve "yıkım" başlayacaktır.

Burada t k bir mesele askıda kalıyor. Gerçi buranın yıkılması ve yıkıldıktan sonra emekli sandığının büyük bir iş hanı inşa ettirmesinin aleyhinde olan kimse yoktur. Askıda kalan mesele, orada barınan ve işlerini seneler ve senelerdir yürüten tüccarın, esnafın durumudur.

Çünkü, burada dükkânları olanlar yeni iş hanında hiç bir "rüçhan" hakkına sahip değildirler,, ilgililerin tüccarın müracaatına - yazılı müracaatına - sadece şifahi bir cevapla "sizleri yeni iş hanına alırız" demesi kâfi gelmemektedir. Yazılı bir teminat verilmesi, kanun itibariyle hiç bir hükmü olmasa dahi, uzun yıllar orada barınan insanlara bir hak tanınması elzemdir.

Han burada kurulacak

Yazın maske takmalı

BUNLAR HEP HAKİKATTİR

Bütün dünya bir tek sual ile meşgul bulunuyor: Iranın güzel imparatoriçesi Süreyya, kocası şaha bir veliaht doğurabilecek mi? Genç karı koca Amerikanın tanınmış kliniklerinden birinde müşahede altına alınmışlar, tahminlere göre imparatoriçe orada bir de ameliyat geçirmiştir. Şah ile karısının klinikten çıkacağı gün gazete fotoğrafçıları kapıda toplanmışlar ve imparatoriçenin gülen bir resmini çekmeye muvaffak olmuşlardır. Süreyya, batı başkentlerinde "Mahzun İmparatoriçe" diye tanınmakta ve bu hal, çocuğu olmamasına atfedilmektedir.

Halbuki Alman fotoğrafçıları genç çift kendi memleketlerine geldiklerinde "Mahzun İmparatoriçe" nin gülen resimlerini daha kolaylıkla çekmişlerdir. Hakikaten karı koca Hamburgda çocuk yurdunu gezmişler ve oradaki yavrularla görüşmüşlerdir. Kraliçe Süreyyanın yüzü, bir çocuk görür görmez gülmeye başlamıştır.

(A. P.)

**

İki sinema artisti, "dünyanın en meşhur yıldızı" sıfatı için mücadele halindedirler. Bunlardan biri Amerikalı Marylin Monroe, diğeri İtalyan Gina Lollobrigidadır. Gina Romada yirmi ala ressama birden "Yirminci asrın Mona Liza" sı olarak poz verirken Amerikalı meslekdaşı da Japonyada büyük bir muvaffakiyet kazanmıştır. Hakikaten geçenlerde yapılan Büyük Seçimlerde pek çok Japon Hatoyama veya Yoşida'ya değil, doğrudan doğruya Marylin Monroe'a rey vermiştir.

Sarışın yıldız bundan bir müddet evvel Japonyayı ziyaret etmişti.

(Time)

#

* *

Atmosferik tahminlerinin isabetiyle meşhur astronomi alimi Bandandi 1 Şubatta vuku bulması uzun zamandanberi beklenen kozmik buhranın güneşte büyük bir lekenin görülmesiyle başladığım söylemiştir. Güney yarım küresine düşen leke güneşin merkez meridyenine geçmiştir. Alime göre, bu hâdise Şubat ayı. sonunda nihayete erecek ve bu müddet içinde muhtelif tesirler icra etmekten geri kalmayacaktır.

(New York Times)

*

* *

İngiltere'nin Ockley şehri civarında enteresan bir dava olmuştur. Fanny Ennis isminde 69 yaşında bir kadın, John Puster isminde 73 yaşında bir ihtiyar adama karşı dava açmıştır. Mrs. Funny Ennis, bu adamın 22 yaşında iken evlenme teklif ettiğini ve bu kadar sene beklettiği halde hâlâ kendisi ile evlenmediğini iddia etmiştir. Hakim, davacıyı haklı bulmuş ve maznunun Mrs. Funny Ennis'i "evde kalmış kız" durumuna düşürdüğü için John Puster'den 58 dolar para cezası kesmiştir.

(Newsweek)

Jim amca, tam 51 senelik hizmetten sonra Amerikan kongresinden çekilmiş ve bu münasebetle parlak bir tören yapılmıştır. Jim amca bir senatör değil, Kongrenin basına ayrılan kısmın baş hademesidir. Jim amca daha sonra kütüphane servisine nakledilmiş, oradan da kâtipliğe geçmiştir. Asıl adı James David Preston olan ihtiyar 78 yaşındadır. Kongreye girdiği zaman - 1897 de - William McKinley reisicumhur bulunuyordu.

Jim amca, tekaüt olduğunda ihtisasını soran gazetecilere: "Büyük bir hayatım oldu demiştir.

(New - York Times)

Jane Russell ve Lyn Jones

O vücuda bu baş

Amerikanın moda mankenlerinden ve kapak kızlarından biri olan Lyn Jones New - York mahkemesine müracaat ederek meşhur sinema artisti Jane Russell'in kendi başım çalmış olduğunu bildirmiştir.

Müracaat, tarzı itibarile heyecan uyandırmışsa da mesele az zamanda anlaşılmış ve Lyn Jones derdini daha açık surette ifade etmiştir. Mesele şudur :

Jane Russel, "Su alanda" adlı bir film çevirmiştir. Bu filmde, mayo ile görünmektedir. Fakat Lyn Jones'in iddiasına nazaran filmi reklâm eden kumpanya kendisinin mayo ile çekilmiş bir resmini almış, başını kesip üzerine Jane Russell'in başım oturtmuş ve afişlerine basmıştır. Lyn Jones'in arkadaşları Jane Russel'in başı alanda mankenin vücudunu görünce kendisini fena halde alaya almışlar, "Jane, senin vücudunla yüzüyor" tarzında latifeler yapmışlardır. Bu ise, Lyn Jones'in pek gücüne gitmiştir. Sarışın manken şimdi hadisenin mesullerinden 100 bin dolar tazminat talep etmektedir.

New - York mahkemesi kararım henüz vermemiştir.

(A.P.)

Ispanya'da Don Gervasio Santanarına isminde bir adam bir piyango bileti alması için oğlunu çarşıya yollamış fakat az sonra onun üç bilet alarak geri döndüğünü görmüştür. Çok kızan adam oğlunu boş yere paar sarfettiği için bir güzel dövmüş ve o akşam yemek vermeden yatırmıştır. Fakat ertesi gün fazla biletlerden birine 18.000 İngiliz lirası çıktığını gören baba, oğluna ne mükâfat alacağını şaşırmıştır.

(News Week)

* *

Sydney'de ikamet eden Robert Short askerlik hizmetini yapmak üzere Seferberlik Dairesini müracaat ettiği zaman kendisine üniforma ile beraber 14 sene evvel babasının kullandığı tüfek verilmiştir.

Robert'in babası, gönüllü olarak askere gittiği zaman tüfeğin kabzasına ismini yazmıştır.

(Newyork Times)

*

* *

Sovyetler Birliği, elinde tuttuğu bazı yahudiler için resmen fidyei necat talebinde bulunmuştur. Italyaya gelen Macar yahudilerinden müteşekkil bir kafilenin bildirdiğine göre Sovyet hükümeti yahudilerden, İsraile hicretlerine müsaade etmek için adam başına 2000 ilâ 3000 dolar talep etmektedir. Beynelmilel yahudi teşkilâtı 1953 senesinde 197 yahudinin hicretine müsaade edilmesi için Macar hükümetine 197 bin dolar ödemiştir.

Yirminci asırda elinde rehine tutun fidyei necat talep eden tek devlet komünist devlettir.

(New - York Times)

* *

İngrid Bergman Stokholm'da tertiplediği bir basın toplantısında şunları söylemiştir:

"— Memleketini olan İsveçe geldiğimden beri aldığım hakaret dolu mektuplar o kadar yüksek bir rakkama baliğ olmuştur ki perişan haldeyim. Bu mektuplar yüzünden geceleri uyuyamadığımı söylemek isterim. Öylesine ıstırap çekiyorum. Beni üzen, bunları yazanların bizzat İsveçli vatandaşlarım olmasıdır.".

İngrid Bergman vatanına, Jeanne d'Arc piyesini oynamak üzere muvakkaten gelmiştir. Fakat gelip geleceğine pişman olmuştur, zira bir çok İsveç gazetesi yıldız hakkında son derece ağır neşriyat yapmıştır. Gerçi münekkitler temsil hakkında fazla bir şey söylememişlerdir. Ama fıkra muharrirleri İngrid Bergman. ile kocasına şiddetle hücum etmişlerdir. Bunlar şahsî hücumlardır. Haftalık resimli mecmualardan biri şöyle demiştir:

"— Roberto Rosselini tarafından para mukabili teşhir olunan İngrid Bergman'ın bu adamdan üç çocuğu ve bir Rolls - Royce'u vardır."

İngrid Bergman bir daha İsveçe ayağım basmayacağını bildirmiştir.

(New - York Times)

MUSİKİ

Konserler

Kültür alış-verişi

Konser radyo ile de naklediliyordu. Sahneye mikrofonlar dizilmişti. Ertesi gün, salonda bulunanlar ile çalınanları radyolarından takip edenler, zıt kanaatler ifade ettiler. Birinciler, mühim bir konserde hazır bulunduk - ları için memnundular; ikinciler ise radyolarından öylesine çirkin sesler duymuşlardı ki para verip ve zahmete girip konsere gitmedikleri için seviniyorlardı. Ankara radyosunun mikrofonları ve ses mühendisleri acaba gene -tabiatiyle istemeden- dinleyicilere olsun, musikişinaslara olsun, bir oyun mu oynamışlardı?

Aslında, Ankara Flârmoni derneği tarafından, afişlere göre "Hariciye Vekili Prof. Fuat Köprülü" himayesinde tertiplenen konser gerçekten başardı olmuştu. Afişlere göre diyoruz. Onlara güvenmenin pek de doğru olmadığını bilerek! Zira afişler, konseri Ferit Alnar'ın idare edeceğini büyük kırmızı puntolarla ilân ediyorlardı. Halbuki konserde şef rahlesine, bugünlerde Ankara'ya veda etmeye hazırlanan Haymo Taeuber çıktı. Afişler, konserde Ulvi Cemal Erkin'in Köçekçe'sinin çalınacağından bahsetmiyorlardı. Çalındı. Mamafih; programın geri kalan kısmı tatbik edildi. Konsere önemini veren sanatkâr, Branko Payeviç, Bruch ile Çaykovski'nin konsertolarını, iyi keman icralarını artık ancak radyo ve plâklarda bulabilen Ankaralı müzikseverlerin kulak pasını silecek şekilde çaldı.

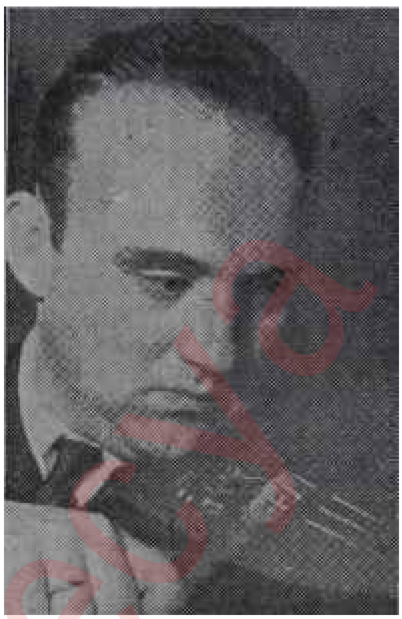
Bar kokusu mu?

Konserden önceki günlerde meraklılar, tanıdıkları orkestra üyelerine, Payeviç'in nasıl bir kemancı olduğunu sorduklarında, "lokanta kemancısı gibi çalıyor", "bar kokusu var", "çingene kemancılara benziyor" gibi cevaplar alıyorlardı. Fakat hepsi, Yugoslav viyolonistin mükemmel bir tekniği olduğunda müttefikti. Konser, bu görüşleri bir bakıma teyit etti. Max Bruch'un konsertosunda yer yer öyle kaydırmalar yapıyor, öyle geniş vibrato ile çalıyordu ki bunlara ancak, lokantalarda masa masa dolaşıp serenad yapan kemancılarda rastlanırdı. Bir münekkid, "... o zaman onu, borç çorbası ile şaşlik arasında dinlemek tercih ediliyor" dedi. Fakat "o zaman", her zaman değildi. Hele genç (29 yaşında) viyolonistin Çaykovski konsertosunu çalışı, heyecan verici birşeydi. Keman, Branko Payeviç'in elinde, bir oyuncak gibiydi. Herşey bir tarafa, doğru entonasyonla çalan, güvenle, çaldığı esere -bazan yanlış dahi olsa- bir ifade veren kemancılara Ankaranın konser salonlarında sık sık rastlanmıyordu.

Flütçünün oğlu

Branko Payeviç, onbeş kadar senfoni orkestrası olan bir diyardan, Yugoslavya'dan gelmişti. Bu orkestralardan belki en önemlisinin, Belgrad Filarmoni Orkestrası'nın konzertmayster'i (birinci keman gurup şefi) idi Ankara'yı ziyareti, Yugoslav ve Yunan Hariciye Vekillerinin Türk başşehrinde bulundukları bir şuraya tesadüf ediyordu. Konserde onlar da - Reisicumhur Bayar'ı temsil eden Büyük Millet Meclisi Reisi Refik Koraltan'la beraber - hazırdı. Konser esnasında bir fotoğrafçı, tiyatronun kırmızı koltuklarının üstüne çıkarak, Riyaseticumhur locasındakilerin fotoğraflarını çekti. Siyasî yakınlaşma, kültürel yakınlaşma ile tamamlanıyordu.

Branko Payeviç, bir musikişinasın oğludur. Babası halen, oğlunun kon-

Branko Payeviç

Barcılıkla suçlandırıldı

zertmayster olduğu orkestrada flüt çalar. Branko, tahsiline Belgrad'da başlamış, bu şehirde akademiyi bitirmiş, sonra Cenevre'de dört sene müddetle, kendi ifadesiyle "mükemmel bir pedagog" olan Corrado Romano'dan ders almıştı. Cenevre, Zürih, Viyana ve Graz'da konserler vermiş, Londrada bir keman müsabakasına iştirak ederek finale kalmıştı. Mükemmel bir tekniği olmasını "gayet normal birşey" diye vasıflandırıyor. En beğendiği viyolonist Yahudi Menuhin'dir. Dünyanın en iyi viyolonisti ' telâkki edilen David Oystrah'ın ise bir öğretmen gibi çaldığı kanaatinde..

Erkin sahnede

Bir "Yugoslav - Türk musiki hareketi" mahiyetini taşıyan konserde, bir Türk eserinin çalınması şüphesiz ki yerinde olurdu. Önce bu düşünülmemiş, hemen hemen son dakikada programda değişiklik yapılarak Ulvi Cemal Erkin'in Köçekçe'si programa konmuştu. Güzel fakat neden gene "Köçekçe"? Erkin'in dans rapsodisi temsili bir eserdir, parlak bir eserdir. Kabul! Fakat çekmelerde, raflarda bekleyen birçok Türk eseri varken, şimdiye kadar defalarca çalınmış olan "Köçekçe" yi bir daha icra etmek, diğer Türk bestekârlarını hiçe saymakta ısrar edildiğini gösterdi.

"Köçekçe" programın ikinci kısmında, Çaykovski konsertosundan önce çalınacakken, Branko Payeviç'in arzusu üzerine değişiklik yapıldı. Erkin, son olarak çalındı. Tahmin edilebileceği gibi halkın şiddetli alkışlarıyla karşılandı. Erkin her zamanki gibi sahneye davet edildi. Konser, bestekârın şahsî başarısıyla kapandı.

Yugoslav bestekârlar

Bu konserden iki gün sonra Branko Payeviç, "Çok iyi bir piyanist" diye bahsettiği Mithat Fenmenle bir sonat resitali verdi. Konserin organizasyonu bozuktu. Saati ve günü, memur şehri Ankara için uygun değildi (Perşembe, saat 17.30). Gerektiği gibi reklâm yapılmamıştı. Programda üç tane tanınmamış eser vardı. Hemen heryerde olduğu gibi bizde de dinleyicilerin rağbetini itiyatlar kontrol eder. Dolayısiyle salon dolu değildi. Gene, konservatuar talebesi imdada yetişti. Kırmızı koltuklar biraz örtüldü. Yugoslav bestekârlarını tanımak isteyen musikiseverler de salonun pek boş görünmemesinde faydalı oldular. Nitekim resitali tertipleyen Ankara Filarmoni Derneği, propagandayı diğer konsere teksif etmiş, böylece resitali maddî bakımdan desteklemişti. Konserlerin Derneğe temin ettiği net gelir, herşeye rağmen, 1500 lira civarındadır.

Programdaki - Türkiye'de ilk defa çalman - üç eserden ikisi, Yugoslav bestekârlarına aitti. Peter Stoyanoviç ile Miloş Sipra'nın sonatları. Peter Stoyanoviç (65 yaşında) sonatını 1925 yılı sıralarında bestelemişti. Eser, o zaman Viyana'da Milletlerarası Sonat Müsabakasında birinci mükâfatı almıştı. Ateşli romantizmiyle, ondokuzuncu asrın ikinci yarısında kendini gösteren cereyan ve üslûpları zikreden, ustaca bestelenmiş bir eser.

Miloş Sipra daha genç (38 yaşında) bir bestekâr. Sonatını 1863 de yazmış. O da gecikmiş bir musiki. O da romantik. Fakat daha ziyade yirminci asra ait. Fransız tesirinde. Hattâ Fransız musikisinin İspanyol folkloruna meyleden cephesini de aksettiriyor. İki eserde de bariz bir Yugoslav karakteri - böyle bir "millî" karakter için muhakkak folklora müracaat şart değildir - sezilmiyordu. Üçüncü eser, İsviçreli Roger Vuataz'ın - programda ismi Vuotay diye yazılmıştı - Sonatin'i Halen Cenevre Radyosu Müdürü olan bu bestekâr, eserini çocuğuna ithaf etmiş. Çocukça, saf ve sade bir eser.

Bu üç eserin çalışmasında Branko Payeviç, dinleyicinin, dikkatini eserler üzerine teksif etmesine imkân sağlayan, icracının teknik meseleleri üzerinde üzülmesine ve endişelenmesine fırsat vermeyen, rahat ve emin bir icra çıkardı. Beethoven'in İlkbahar Sonatını çalışında da bu vasıflar mev-

cut olmakla beraber, alışılan ve aranan ciddî musiki havası icrasında pek yoktu.

Branko Payeviç, sonbaharda tekrar Ankara'ya gelip, en sevdiği bestekâr olan Brahms'ın iki eserini, keman konsertosunu ve - çellist Nusret Kayarla birlikte - çift konsertosunu çalmak tasavvurunda. Bunun sadece tasavvurda kalmamasını temin etmek, Ankara'nın tek konser teşkilâtı Ankara Filarmoni Derneği'nin elindedir.

Nitekim Dernek, Yugoslavya ile angajmanlarına devam etmek tasavvurundadır. Yalanda - herhalde gelecek mevsim - bu memleketten bir koro ve bir oda orkestrası gelecektir. Böylece iki memleket arasında sanat mübadelesi gelişmiş olacaktır. Bizden de oraya viyolonist İlhan Ozsoy ile çellist Nusret Kayar'ın gitmesi muhtemeldir.

Bruch haftası

Max Bruch'un bilinci keman konsertosu, dünyanın her yerindeki viyolonistlerin favorisidir. Geçen hafta, Belgrad Filarmonisinin konzertmayster'inden sonra Ankara Filarmonisinin konzertmaysteri, Sedat Ediz, bu konsertoyu çaldı. Viyolonist Ediz, şimdiye kadar hemen hiç konser vermemişti. Hafızalarda ancak, son olarak on yıl kadar önce Beethoven konsertosunu çaldığı kalmıştır. Orkestradaki vazifesi dolayısiyle sadece, orkestra eserlerindeki keman sololarını çalar. Bruch konsertosunu çalacağı günden önceki günlerde Sedat Ediz, adamakıllı sinirli idi. Solist tecrübesi olmayan bir sanatkâr için bu asabiyet ve heyecan pek tabiîdir. Hele Branko Payeviç gibi tecrübeli bir viyolonistten sonra aynı eseri icra etme durumunda olmak bilhassa asabı gerer.

Cumartesi günü eseri bitirip de dinleyicilerin samimî alkışlarım duyunca ve sahneye, salondan ve sahne gerisinden çiçeklerin gelmeğe başladığını görünce, günlerden beri ilk rahat nefesini aldı. Muvaffak olmuştu. Konsertoyu tam bir rahatlık içinde değilse bile, temiz ve esere sadakat göstererek çalmıştı. Kemanının sesi hacimli değildi. Bir dinleyici, programda Sedat Ediz'in hayatından bahseden kısımdaki bir dizgi hatasını dostlarına gösterdi. Viyolonistin doğum tarihi 1946 olarak yazılmış, sonradan kalemle 1916 olarak düzeltilmişti. "Ancak dokuz, yaşındaki bir viyolonistin çeyrek kemanından böyle küçük ses çıkar" dedi. Bununla beraber, küçüklüğüne rağmen, kemandan böyle zarif ve güzellikten mahrum

Haymo Taueber

Selametle üstad!

olmayan bir ton elde edecek dokuz yaşındaki kemancılar pek çok olmasa gerek. Herhalde Sedat Ediz'in nihayet konserto solisti olması hoşa gitmişti ve ekseriyet onu sık sık dinlemeyi temenni ediyordu.

Orkestra

Taeuber gidiyor

Konserin program broşüründe, Riyaseticumhur Filarmoni Orkestrası üyelerinin bir mesajı neşredilmişti:

"Orkestramızı büyük bir hüsnüniyet ve feragatle çalıştıran Şef Haymo Taeuber, Mart ayı ortalarında memleketine dönecektir.

Burada bulunduğu müddetçe nezaketi ve sevimliliği ile bütün muhitte kendini sevdirmiş bulunan bu sanat dostuna hayırlı yolculuklar diler, ilerki çalışmalarında başarılar temenni ederiz" deniyordu.

"Orkestramızı büyük bir hüsnüniyet ve feragatle çalıştıran..." dememişlerdi. "Orkestramızı başarıdan başarıya götüren..." dememişlerdi. Diyemezlerdi. "... nezaketi ve sevimliliği ile bütün muhitte kendini sevdirmiş bulunan..." demişlerdi. "... ustaca idaresi ve musikişinaslığı ile bütün muhitin takdirini kazanmış bulunan.." dememişlerdi. Diyemezlerdi. Gerçekten Haymo Taeuber, nezaketi ve sevimliliği ile kendini çok sevdirmiş bir zat idi. Fakat o kadar. Onun şefliği sırasında, iki yıl müddetle, Riyaseticumhur Filarmoni Orkestrası bir buhran devresi geçirmiş, en kötü konserlerini vermişti. Şimdi herhalde orkestraya yeni bir şef tayini, daha doğrusu dışardan yeni bir şef getirtilmesi bahis mevzuu olacaktır ve herhalde Taeuber tecrübesinden faydalanılacaktır.

Herhalde artık bu defa, elde çok kuvvetli referanslar bulunmadan, angaje edilecek şefin muhtelif plâklarım dinlemeden, hattâ o şef Türkiye'ye davet edilip de birkaç konserinde kaabiliyeti denenmeden kendisiyle mukavele yapılmayacaktır. Şimdilik teklifi» miz, bir müddet misafir şef sisteminin tatbik edilmesidir. Yalnız memleket dahilindeki orkestra şefleri, orkestrayı en azından bir mevsim götürebilirler. İşte birkaç isim: Pertev Apaydın, Bülent Arel, Mithat Akaltan, Helmut Schaefer, Georg ReinWald.... Ferit Alnar, Cemal Reşit Rey, Adnan Saygun veya Ulvi Cemal Erkin'in isimlerini zikretmeye bile lüzum yoktur. Herbiri bir veya iki konser idare etseler, yabancı memleketlerden gelecek misafir şeflerle beraber, Filarmoni Konserleri ile değil birkaç mevsim, dinleyiciye değişiklik zevkini de vererek, devam ettirilir. Bu zaman zarfında da orkestrayı daimi olarak idare edecek şefin tayini hususunda uzun uzun düşünülür, denemeler yapılır ve sağlam bir karara varılır.

T İ Y A T R O

Tenkid

Çayhane münazarası

Kulüp idarecilerinden birisinin yaptığı açış konuşmasını uzunca süren bir sessizlik takip etti. Kimse mevzua girmek cesaretini gösteremiyordu. Hazır bulunanların hakları da vardı. Mevzu ortaya konmamış, hudutlandırılmamıştı; nitekim biraz sonra söz, büsbütün hedefinden çıkmış, gayesini kaybetmişti.

Kimseden ses çıkmadığını gören rejisör, meydana atıldı ve konuşmaya başladı.

Ankarada yeni kurulmuş olan Sanat Sevenler Kulubü Kızılay'da güzel bir lokal açmıştı. Mükemmel bir de caz temin etmişti ve' şimdi bütün san'atkârlar bu lokalde toplanabiliyor-' lardı. Lokalde güzel bir san'at günü yapılmıştı. Devlet Tiyatrosunda temsil edilmekte olan "Çayhane" piyesi münakaşa olunuyordu.

Bu çeşit münakaşalara hemen biç alışmamış insanlar olduğumuz, daha bu ilk toplantıda belli oldu. Bizde nedense san'at münakaşalarında ölçü bir türlü insaflı kullanılmaz, çok defa kırıcı olur. Fikir tasvip edilmeyince, mukabil fikirler ileri sürülünce kızılır, üzüntü duyulur. Bu ilk toplantıda da buna benzer haller oldu. Toplantıda bulunanlar müzisyenler, tiyatro artistleri, rejisörler, Opera artistleri, edebiyatçılardı. Aralarında profesör olanlar bile vardı.

Konu "Çayhane" temsili! İşe yalnış başlanıldı. Başlangıçta konuşmalar sınıflandırılmalıydı. Yani evvelâ eser sonra sahneye konuş tarzı, sonra oyun ve dekor gibi kısımlar ele alınmalıydı. Bu yapılmadı. Bu yüzden de söz alanlar kime yükleneceklerini şaşırmış halde dağınık konuştular ve olanlar eseri sahneye koyan rejisör Mahir Canova'ya oldu. Bütün günahları üzerine yüklendi ve her şeyi müdafaa zorunda kaldı.

Evvelâ rejisör konuşturuldu. Eseri methetti. Hemen arkasından eser hakkında basında çıkan yazılara çatmaya başladı. Niçin? Rejisör buna ne cevap verir, bilinmez.

Arkadan bir genç BOK aldı. Açtı ağzım yumdu gözünü. Haklıydı. Diyordu ki: "Mahir Canova rejisördür. Konuşurken sahneye konulan eserin hep dekorlarından bahsetti. Halbuki bir rejisör sadece dekorla uğraşmaz. Onun vazifesi daha ziyade mizansendir."

Hücum bu kadarla bitmedi : "Bu Çayhane eserinde ben hiçbir şey bulamadım. Amerikanın Muammer Karaca Tiyatrosu seviyesinde olan tiyatrolara layık bu eserin, Devlet Tiyatrosu sahnesinde halka gösterilmesine hayret ettim. Çayhane'nin Devlet Tiyatrosunda sahneye konulması çok acıdır."

Bu hücumlarda gizli olan tek kıymetli ve haklı taraf, fikre hürmet telkin etmesiydi. Bu bir fikirdi ve hürmet istedi.

Rejisör üzüntüyle söz aldı.

"Bu eser, dedi, Almanya'da birbuçuk senedir, Amerika'da da iki senedir oynamaktadır. Yüzlerce tiyatro dolaştı,"

Zayıf bir müdafaa idi. Mahir Canova daha kuvvetli konuşmalıydı. Bu eser, demeliydi, sosyal kıymetler taşır. Dünyayı sempatisi, dostluğu ile, fakat herşeye rağmen kendi ilerisi için kucaklamaya çalışan Amerikan hayatının bir otokritiğidir. Masa başlarında verilen kararlar tatbikatta komik neticeler verir. Dünyanın her tarafında yaşıyanlar insandır... Daha çok şeyleri cesaretle söylemeliydi. Söylemedi.

Söz alan eserin mütercimi Bedrettin Tuncel, birçok kimselerin bilmediği tarafları çok rahat ve usta bir konuşma ile ortaya koydu. Sempati topladı. Genç münekkidin hücumlarına bir soruyla mukabele etti: "Devlet tiyatrosunda bu eser oynanmamalı da, hangi eser oynanmalıdır?"

Esere karmakarışık hücum eden genç bu sualle tuşa geldi. Tekrar söz aldı ve sadece:

"— Ben Çayhane'de hiçbirşey bulamadım, cevabım verdi. Fikir yok. Sadece sahne tekniğine dayanıyor. Basit Amerikan zevk ve seyircisine göre yazılmış.

Aktörlerin oyun tarzları da iyi değil, rollerini benimsememişler, birer kukla gibi oynadılar."

İsmi Ergun Sav olan sanatla ilgili genç adam, rejisörden sonra Tiyatro idaresine yüklendi:

"— Nedir o afişler? Eseri yazan 10 punto, tercüme eden 48 punto, sahneye koyan rejisörün ismi 90 punto harflerle yazılı. Bu ne biçim iştir?"

Mahir Canova bu sefer daha kuvvetli cevaplar verdi:

"— Modern tiyatro ders vermez, bir oyun halinde başlar,' seyredenleri hayatın içine alır, yaşatır. Bu eser çok plânlı ve ölçülüdür."

Bu sırada profesör Bedii Ziya söz aldı:

"— Bir eser, dedi, herkese hitap edemez. Herkese hitap eden bir eser olamaz. Her eser bir tabakaya hitap eder."

Halbuki memlekette siyasî partilerin bile herkese hitap etmek için bin dereden su getirdiği bir devirdeydik. 'Profesörün fikri ileri, fakat hatalı idi. Siyasî partilerin her sınıf halka hitap

etmesine tahammül gösterip öteki profesörler gibi sustuğu halde, bir sanat eseri karşısındaki bu feveranına ne demek lâzımdı?

Bu sırada eserde Albay rolünü oynayan Ahmet Evintan ayağa kalktı ve genç münekkide hitaben dedi ki:

"Ben sahnede bütün gayretimi seyircinin karşısında bir kukla gibi oynamak için sarfediyorum. Evet bir kukla gibi»."

Münakaşa gününde denilebilir ki en mükemmel söz bu oldu. Ahmet Evintan'ı tebrik etmek lâzım. Tiyatronun bu kadar mükemmel bir izahını, sanatkârın vazifesini bu kadar muhteşem ve sade şekilde ifade eden bir tarifi hiçbir yerde okumamış, duymamıştık!

Bu konuşma büyüktü, hudutlar ve mesafeler aşıyordu. Münakaşayı adeta tasfiye etti. Fakat çarpışanlar fikirlerdi. Hepsine hürmet, toplantıda bulunanların birinci vazifesiydi. Nitekim öyle oldu. Bu defa bir başka genç kalktı. Eserin ruhunu teşkil eden (Görenler hatırlayacaktır). Sakini'ye hücum etti:

"— Bu Sakini, dedi, komiktir, eserde lüzumsuzdur, bayağıdır, nedir o lafları."

Sakini, dünyamız üzerinde fakir, perişan, istiklâlden mahrum, yaşamak için çırpman milyonlarca, hem de yüz milyonlarca insandan biriydi Sakini, her şeyden evvel ona insafsızca hücum eden gence dünya üzerinde en yakın insandı, ondandı, oydu!. Halbuki bu genç konuşmasında onu hançerledi Neden? Şüphesiz onun hayatına dünya üzerindeki mevcudiyetine tahammül edemediğinden.

Toplantı daha devam etti. Konuşuldu, konuşuldu, konuşuldu... O kadar! — F.T.

S P O R

Fransızlarla karşılaşmamızdan görünüş
Hep böyle indik, hep böyle gol oldu

Futbol

İstanbul - Paris maçı

Kopa için iri ve nefis bir Fare!

Bir karton üzerine Fransızca yazılmış olan bu sözler kapalı trübünün sağ tarafında sallanıp duruyordu. Hadise geçen hafta Çarşamba günü Mithatpaşa stadında İstanbul - Paris Garnizonları karşılaşmasında cereyan ediyordu. Stad tıklım tıklım dolu idi. Fransız takımının ve daha doğrusu Fransanın en büyük sporcusu Kopa Ankaradaki 4-2 mağlubiyetin teessürüne kapılarak bir gün evvel verdiği beyanatta:

"— Eğer İstanbulda yenilirsek canlı bir Fare yutarım" demişti. Bu söz İstanbulluların pek canını sıkmıştı. Galibiyetten emin olan seyirciler daha maç başlamadan evvel bir kartonun üzerine yukardaki ibareyi yazmışlardı. Fransızların yenileceğine adeta iman etmişlerdi, İş, Kopa'nın verdiği sözü tutup tutmayacağına kalıyordu. Nitekim İstanbul'un sevimli Valisinin de Şeref trübününden takip ettiği karşılaşmayı, İstanbul Garnizon takımı güzel bir oyundan sonra 3-1 kazandı. Ayni akşam Vali Gökay liman lokantasında Fransızların şerefine bir ziyafet verdi. Muzip gazeteciler büyük söz söyleyen Kopa'nın etrafını sararak:

"— Sözünüzü tutmadınız" dediler.

Fakat bir akşam gazetesinin hazırlamış olduğu pastadan Fare o sırada tabak içersinde garson tarafından Kopa'nın önüne sürülüverdiKopa çarnaçar verdiği sözü tuttu. Pastayı yedi. Bir hafta içersinde Ordu takımının üst üste elde ettiği iki başarı pek te küçümsenecek neviden değildi. Ordu takımı Romaya gidiş tarihi olan 20 Şubat'a kadar kampta kalacak. Komada yapılacak olan Dünya Ordular arası şampiyonasına dört devlet katılacaktır. Bunlar sıra ile, Ev sahibi İtalya Gurup birincisi Hollanda, Mısır ve Türkiyedir. Müsabakalar lig usulü yapılacaktır. Umumî kanaat, takımımızın şampiyonada favori bulunduğu merkezindedir.

Avrupaya girdik

Orta boylu, çıplak başlı bir adam tayyareden güler yüzle çıkarak kendisini karşılamaya gelen gazetecileri ve diğer dostlarım selâmladı. Hadise geçen hafta Cumartesi günü Yeşilköy hava meydanında cereyan ediyordu. Orta boylu adam Viyanada 3 Martta yapılan Avrupa federasyonları kongresinden dönmekte olan Fe-

Böyleleri oldu da

Fransızlar sinirlendi

derasyon Umumî katibi Eşfak Aykaçtı. Aykaç Viyanadan iyi haberler getirmişti. Bir müddetten beri devam eden, Avrupa camiasından sayılmadığımız için Avrupadaki organizasyonlara katılamıyacağımızın üzüntüsü böylece sona ermiş oluyordu. F.I.FA. nın yaptığı toplantıya bizi ev sahibi Avusturya davet etmişti. Toplantı tarihinden evvel Viyanaya giderek kulis arkası faaliyetlerde bulunan Eşfak Aykaç bu çalışmasının semeresini elde etmişti. Bize bu toplantıda müzahir olanlar Yunan delegesi "Kosta Kstantara", ile Yugoslav delegesi Andre Jeviç ve Avusturyalılardı. Avrupa camiasından olduğumuz, Nato devletlerine dahil bulunduğumuz ve hattâ Balkan Pakttı ile Yunanistan ve Yugoslavyaya hayati bağlarla bağlandığımız hususu bu toplantı da belirtilmişti. 952 de aleyhimizde bulunan ve bizi Asya blokuna attıran İngiliz delegesi Stanley Raus'da bu sefer lehimizde, hareket etmişti. Eşfak Aykaç Macar Federasyonu başkanı Doktor Şebeş'le karşılaşınca birden sarmaş dolaş olmuşlardı. Bilindiği gibi Şebeş'le Eşfak İstanbulda iki üç defa karşı karşıya futbol oynamışlardı. Her ikisi de eski hatıraları beraberce tekrardan yaşamak fırsatını buldular. Şebeş de Türk tezini müdafaa edeceğini söyledi. Böylece karar verileceği güne kadar intizar edildi. Eşfak Aykaç karar verileceği zaman salonu terk etmişti. Beş on dakika sonra Yunan delegesi Kosta Kostantara güler yüzle gelerek Eşfak'ın boynuna sarıldı. F.I. FA. nihai kararını vermişti. Artık Avrupa Federasyonunun üyesi olmuştuk. Diğer bütün milletlerin delegelerinin hepsi temsilcimizi hararetle tebrik ediyorlardı. Böylece İtalyada yapılacak olan VII nci Dünya Jünior takanlar turnuvasına da katılmaya hak kazanmış olduk. Eşfak Aykaç'ın bu başarısı spor muhitinde sevinçle karşılandı. Genç federasyon için bu başarısı spor muhitinde sevinçle karşılandı. Genç federasyon için bu başarı pak te küçümsenecek neviden değildi. — N.S.

Milli takım antremanı

Paris - İstanbul garnizon maçının haftayımında Mithatpaşa stadının hoparlörü ertesi günü Millî takıma seçilmiş olan elemanları antremana davet etti. Perşembe günü soğuk bir havada 3 Nisanda Fransa ve 15 Nisanda da Mısır Millî takımı ile karşılacak olan Millî takımımızın oyuncuları ikinci antremanı yaptılar. Gene bir müddet kültür-fizik hareketleri ile boşu boşuna vakit geçirildi. Gene antrenör Jarko Mihaloviç oyunculara stop yapmak ve topa hakim olmak talimleri yaptırdı. Millî takıma girebilecek duruma gelen gençleri bu şekilde eğitime tâbi tutmak selâhiyet sahiplerinin de söylediği gibi yersizdi. Haftanın bir gününe inhisar eden çalışmalarda 15 dakikalık kültür-f izik veya 15 dakikalık top kontrolü, itiraf etmek gerekir ki arzulanan faydayı teminden uzaktan Futbolcularını - profesyonel olduklarına göre - kendilerine elastikiyeti kazandıracak olan kültür-f izik hareketlerini hergün zaten bizzat yapmaları lâzımdır. Bunun haricinde ton kontrolü ve stop yapma talimi futbole yeni başlananlara gösterilen bir derstir. Bir M. Ali, bir Recep veya Suat gibi defalarca enternasyonal olan futbolcuları yeni baştan acemi talimine tabi tutmak zaman İsrarından başka birşey değildi. Kaldı ki seleksiyonerler millî takıma eleman seçerlerken bir kıyaslama yapmaktadırlar. İyiyi fenaya, güzeli çirkine tercih ettiren bir mukayese ve bir kıyaslama değil midir? O halde millî kadrodaki elemanların spor piyasamızdaki futbolcuların en iyileri olması lâzım gelmez mi? Elbette gelir. Ve öyledir de. O halde bundan çıkaracağımız netice seleksiyonerler ile antrenör ile antrenör arasında beliren bir görüş ayrılığıdır. Takım halinde çalışmalara, zamanın azlığı nazarı itibara alınarak daha fazla hız vermek icap ediyor. Beşinci Dünya Kupası maçları ferdî kabiliyetin cem'i bir oyun olan futbolde pek mühim olmadığı hakikatini ortaya koymuştur. Kollektif oyuna en fazla adapte olabilen takım muvaffak oluyor. Bu hakikati bizden daha evvel anlayarak bu metod'u takip ederek çalışanların yolunda tevazu ile yürümemizin zamanı geldiğine, hattâ geçtiğine inanılıyor. — N.S.

Profesyonel maçları

Tertip Komitesinin anlayış gösteren kararından sonra geçen hafta lig maçlarına yeniden muhtelif stadlarda devam edildi. Bu Galatasarayla, Beşiktaş ve Fenerbahçe arasında doğan suitefehhümmü ortadan kaldırmıştı. Fransa maçı sebebile Galatasaray - Beykoz maçı son maç olarak devre sonuna bırakıldı. Haftanın ilk karşılaşmasını Mithatpaşa stadında İtalyan Hakem Beruardi idaresinde Fenerbahçe ile Beyoğluspor yaptı. Tahmin yazısı yazanlar gene yanılmışlardı. Fenerbahçe devam eden krizin neticesi olarak muvaffakiyetsizlik serisine bir yenisini daha ilâve etti. Lig'in en zayıf takımı Beyoğluspor az kala 15 nci haftada ilk galibiyetini Fenerbahçeye karşı alıyordu. Bu arada Fener takımının kaptanı Fikret'in rakibine top yokken tekme vurduğu görüldü. Hakem Bernardi, Dimitrioğlu ile Fikreti oyundan çıkardı. Doğrusu bu hareket

Profesyonel maçlar en hararetli safhada

Fener mi, Galatasaray mı?

Fenerbahçeliler için maçın neticesi kadar üzüntü verici oldu. Ayni gün Şeref stadında Vefa Kasımpaşayı 2-0 mağlup etti. Pazar günü ise 1955 yılının namağlup takımı Emniyet, İstanbulspor karşısında sahadan boynunu "bükerek çıktı. 4-2 lik mağlubiyet Emniyet için pek te beklenen netice değildi. Ayni gün Mithatpaşa stadında şampiyonluktaki iddiasını henüz kaybetmemiş olan Beşiktaş Adaleti 6-2 mağlup etmeye muvaffak oldu. Doğrusu bu netice de kimsenin aklından geçmezdi. Fakat Beşiktaş forveti lüzumundan fazla fantaziye kaçan Adaleti affetmedi. Kontrataklarla Nazmi ve Ercan vasıtasile tam 6 adet gol yapmaya muvaffak oldu. Bu haftaki Fenerbahçe - Galatasaray maçı büyük bir heyecan taşımaktadır. Eğer • Fenerbahçe ezeli rakibini mağlup etmeye muvaffak olabilirse hem prestişini kurtaracak ve hem de Beşiktaş'a şampiyonluk kapısını açmış olacaktır. 955 yılı lig şampiyonluğunun kaderini bu haftaki maç tayin edecek.

Kilo düşmek için Fin hamamına
imtihan kapısından da beter

Güreş

Ayarsız kilolar

Buharın hasıl ettiği buğudan gözgözü görmüyor. Küçük odada fin hamamı tabir edilen saçdan mamul nesnenin içinde 52 kilo şampiyonumuz Ahmet Bilek'in sadece başı dışardaydı. Yüzünde büyük bir sıkıntının izleri okunuyordu. Nasıl duymasın ki, fırın diyebileceğimiz bu hamamcığın içindeki harareti gösteren termometre tamam +65 deydi. Nuri hoca bir yandan elindeki limonu Bilek'e yalatırken, Yaşar Doğu da diğer bir şampiyonun peştamalım sarıp hamama hazırlamakla meşguldü.

Bu, Greko - Romen millî güreş takimimizin son İsveç karşılaşmasına hazırlanışından bir sahnedir. Kiloları bir türlü ayarlanamayan şampiyonlarımız müsabakadan bir gün evvel "fazlalıkları" atmak için kan ter içinde uğraşıyorlar. Kiminde 4, kimisinde 5, hattâ 6 kilo fazlalık var. En azının fazlası 1,5 - 2 kilo.. Kiloları tıpatıp tutanlar ise parmakla gösterilip, sayılacak kadar azdı. Takımımız o vaziyette kilolanmış ki, sekiz güreşçiyi (ağır siklet müstesna) sıraya dizmek güçleşmişdi. 57 kilonun adamı Mustafa Dağıstanlının 6 kilo fazlası bir türlü erimezken yedeği Yaşar Yılmaz'ın da 4 kilosunu atmak kabil olmuyordu.

Bilek'in yüzünde fındık büyüklüğünde ter taneleri, dağlardan inen çığ yuvarlakları gibi biribirini takibediyor. Fakat çok yazık ki bu sıkıntıya rağmen kilolar bir türlü ayar tutmuyordu. Bütün bu eziyet, işkence ve uğraşmalar sonunda kiloları ayarlamak ve istenilen adamları istenilen sıkletlerde güreştirmek kabil olmamıştır. Kilosu tutanlar ise tasavvur buyurursunuz ki, sabahtan akşama kadar muhtelif fasılalarla 65 derece hararetin altından bitkin bir durumda kantara götürülen insanlardır. Netice ise mağlûm. Finlandiya ve kuvvetli Macar takımını bir ay evvel açık ve net farklarla mağlubeden takımımız, İsveç karşısında ağır bir mağlubiyete uğramıştır.

Neden kendimizi eziyete sokarız acaba! Kiloların ayarlanmasında pehlivanlarımızın (Eşref Şefik ağabeyimizin tabiriyle) ağızlarını tutamayışlarının rolü olduğu kadar, idarecilerimizin de disiplin zafiyetinin rolü çoktur. Gerçi idareci nekadar sıksa, ekmek ve sudan kesse, dayanamayan güreşçi nihayet ağzım dayadığı lavabodan taslarla suyu bir anda mideye indirmekden kendini alamadıkdan sonra, onlara da hak vermek icabeder.

Netice hem millet için üzücü oluyor, hem kendileri çok büyük işkence ve eziyetlere maruz kalıyorlar. Bunu daha evvelinden normal şekilde hazırlamak en iyisidir. Bunu yapmasını ne zaman öğreneceğiz acaba? Kayıbımızın başında, bu ayarsız kilolarımız hiç şüphesiz büyük rol oynamaktadır. Yoksa, sen istediğin kadar aylarca kamp çalışması yap. Bütün emekleri bir iki gün kala boşa harcadıktan sonra neye yarar, bu çalışmalar. — C.S.

Basketbol

Unutulan lisanslar

Küçük bir masanın etrafında telâşlı bir çok insan toplanmıştı. Masa üzerinde bir kronometre duruyor, bir genç ayaktakilere şöyle hitabediyordu:

— Size son defa on beş dakika müsaade..

Bu 15 dakikalık müddet niçindi? Ayaktakiler ise ne yapacaklarının şaşkınlığı içinde ellerini uğuşturup duruyorlardı.

Hadisenin cereyan ettiği yer ne bir mahkeme salonu, ne de bir düello yeri idi. Mülkiyenin mütevazi spor salonunda Ankara basketbol şampiyonasının henüz başlayan ikinci devre karşılaşmalarından ikincisi oynanacaktı. Yedek Subay ile son iki yılın Ankara şampiyonu Ankaragücü karşılaşacaklardı. Onbeş dakikalık müddeti veren de maçın hakemlerinden biriydi.

Neden bu müddeti vermeye lüzum gördü diye hemen bir sual zihninizde

belireceğinden, sizi yormadan açıklayalım. İki yıldır Ankara'nın namağlup şampiyonu Ankaragücü'nün, idarecileri nasıl olmuşsa oyuncularının lisanslarım kulüpte unutmuşlar ve müsabaka saatinde hakem masasına ibraz edememişlerdi. Bundan dolayı hakem son bir şans daha veriyordu. Bu müddet içinde lisanslar ibraz edilebilirse maç oynanacak, aksi takdirde basketbol lig talimatı gereğince lisans ibraz edemeyen Ankaragücü karşılaşmayı oynamadan hükmen kaybedecekti. Nitekim böyle oldu da. Ankaragücü bu müddet zarfında da lisanslarım ibraz edemediğinden maçı. hükmen kaybetti.

Ancak altı kişiyi zor bir araya getirip soyundurmuş olan Yedek Subay neticeden pek haklı olarak memnundu. Nasıl olmasın ki dördü Amerikalı olmak üzere tamam 12 basketçi soyunduran kuvvetli rakibinden beklenmeyen bir galibiyet ve kıymetli iki sayı almıştı. Ankaragücü'nün kıymetli basketcileri ise pek üzgündüler. Ve bu üzüntülerinin yanısıra da haklı olarak ihmalkâr idarecilerine kızıyorlardı. Nasıl kızmasınlar ki* bir müsabakaya gelen idarecileri ellerini kollarını sallayıp, salonda arzı endam etmekden başka bir şey yapamamışlar, buna karşılık telâfisi çok güç iki sayı kaybetmelerine sebep olmuşlardı.

İhtimal şu anda idarecilerde yaptıkları hatanın cezasını duydukları üzüntü ile fazlasiyle ödemişlerdir. Ödemişlerdir amma, elden çıkanın da geri dönmeyeceği aşikâr olduğuna göre, bu ihmallerini bir ömür boyunca da unutamayacaklardır herhalde.

Popüler bir takım ve bu takımının mağlubiyetine sebebiyet, veren affedilmez idari bir hata. Çok yazık...

Terakki...

EN MÜHİM MAMULÜMÜZDÜR

Bu sözü vecize olarak kullanan
General Electric Şirketinin gayesi, mamulâtını
daima tekâmül ettirmektir. İşte
böyle bir önder şirketin markasını taşıyan
G-E ampullerini memleketimizin
her tarafında G-E bayilerinde bulabilirsiniz.

Bu memleketin ampulü

GENERAL ELECTRIC

bol ışık verir - fazla dayanır

55-1

İyigün Ailesi

Bir Piyango Talihlisi Değildir

KENDİ EVLERİNİ DİĞER ARZU VE İHTİYAÇLARINDAN AYIRDIKLARI PARALARLA VE BUNA İLÂVETEN

YAPI TASARRUFU

SİSTEMİNİN GENİŞ İMKÂNLARİYLE KURMUŞLARDIR.

YAPI TASARRUFU HESAPLARININ MAHİYETİ NEDİR?

Yapı Tasarrufu, bir ev yapmak için yetecek parası olmayan vatandaşlara bu imkânı muhakkak temin eden gayeli bir tasarruf yoludur.

İnşa ettireceği ev bedelini Türkiye Emlâk Kredi Bankası nezdinde biriktirecek vatandaşa evini tamamen yapıp bitirmesine yetecek kredinin tahsis edileceği peşinen vaad ve taahhüt edilmektedir.

YAPI TASARRUFU HESABI İLE NE MİKTAR KREDİ TEMİN EDİLİR?

Yapı Tasarrufu hesabında para biriktiren vatandaşlara yaptıracakları ev bedelinin % 80 ini geçmemek üzere % 5 faizli 30.000 lira ve bu yetmezse Banka usulleri dahilinde % 7 faizli 10.000 liraya kadar munzam kredi verilmektedir.

BU KREDİLERİN VADELERİ NE KADARDIR?

% 5 ve % 7 faizli kredilerin vadeleri 10 yıldan başlıyarak 20 yıla kadar çıkmaktadır.

YAPI TASARRUFU KREDİLERİNİ NE KADAR MÜDDET İÇİNDE ALMAK KABİLDİR?

İstediği kredinin dörtte birini 18 ayda Yapı Tasarrufu hesabında biriktiren vatandaş, mukavele ile tâyin edilen krediyi almağa hak kazanır.

TÜRKİYE EMLÂK KREDİ BANKASI, HER YIL (15000) DEN FAZLA VATANDAŞI EV SAHİBİ YAPMAKTADIR. KURACAĞINIZ MESKEN İÇİN LÜZUMLU UCUZ FAİZ VE UZUN VADELİ KREDİYİ ANCAK, EMLÂK BANKASINDA AÇTIRACAĞINIZ

Yapı Tasarrufu

HESABINDA BİRİKTİRMEK SURETİYLE MUHAKKAK TEMİN EDEBİLİRSİNİZ. KENDİ EVİNİZE, TALİHE, TESADÜFE GÜVENMEDEN SAHİP OLMANIN TEK EMİN YOLU BUDUR.

TÜRKİYE EMLÂK KREDİ BANKASI